

***A Soproni Egyetem digitális transzformációja az oktatásban
(SOE-DTO) 2022-2026 – RRF-2.1.2-21-2022-00011
Tanterv- és tartalom-modernizálás
Kurzusok digitális fejlesztése Moodle környezetben***

EU ismeretek és gazdaságtan

A tantárgy előadója:

Dr. habil. Tóth Balázs István PhD.

Egyetemi docens

Soproni Egyetem Lámfalussy Sándor Közgazdaságtudományi Kar

I. EU ismeretek: az EU fejlődése és felépítése

1. *Az egységesülő Európa koncepciója*
2. *Az európai integráció története és fejlődése*
3. *Az Európai Unió intézményrendszere*

II. Az EU gazdasági működésének alapjai

1. *A belső piac és a négy alapszabadság*
2. *Az Európai Unió költségvetése*
3. *Az EU gazdasági fókuszú szakpolitikái*
 - Kereskedelempolitika, gazdasági és monetáris politika, versenypolitika, agrárpolitika, ipar- és vállalkozási politika, K+F és technológiafejlesztési politika

- **Aláírás feltétele:** aktív óralátogatás (3 alkalommal katalógus)
- **Az érdemjegy kialakítása:** írásbeli vizsga (feleletválasztós teszt)
 - **Kötelező tananyag:**
 - A számonkérés alapja az előadó által kiadott diasor, amely a TEAMS csoportban elérhető, ill. letölthető
 - A felkészülést a MOODLE rendszerben elérhető online tananyagok teszik teljessé, amely tudásellenőrző részt is tartalmaz
 - **Ajánlott irodalmak:**
 - *I.+II. témakörökhöz:* Horváth Zoltán (2011): *Kézikönyv az Európai Unióról*. 8. (átdolgozott, bővített) kiadás. HVG-Orac Kft., Budapest
 - *II. témakörhöz:* Kengyel Ákos (2020): *Európai uniós politikák*. Akadémiai Kiadó, Budapest

***A Soproni Egyetem digitális transzformációja az oktatásban
(SOE-DTO) 2022-2026 – RRF-2.1.2-21-2022-00011
Tanterv- és tartalom-modernizálás
Kurzusok digitális fejlesztése Moodle környezetben***

Az egységesülő Európa konceptiója

EU ismeretek és gazdaságtan

I. rész – 1. témakör – 1. fejezet

A tantárgy előadója: Dr. habil. Tóth Balázs István PhD.

- **A szó eredetét leggyakrabban a görög *eurüs* ('széles' vagy 'szép') és *opsz* ('arc' vagy 'tekintet') szavakra vezetik vissza**
 - A görög mitológia elbeszélése szerint *Európé* föníciai királynő volt, akit *Zeusz* főisten bika alakjában rabolt el
- **Más vélemények szerint a szó a föníciai eredetű *ereb* ('naplemente', illetve 'nyugat') szóból származhat**
 - Közel-keleti nézőpontból a Nap a nyugaton elterülő földek mögött nyugszik le
 - Az *Ereb* kifejezés egy asszír domborművön is megtalálható az éjszakra és a naplemente [országára] való utalással, szemben az *Asu* kifejezéssel, amelynek jelentése a felkelő nap [országa] (Anatólia – 'napfelkelte', 'kelet')

- **Értelmezhető-e Európa, mint egység?**

Földrajzi egység?

Történelmi egység?

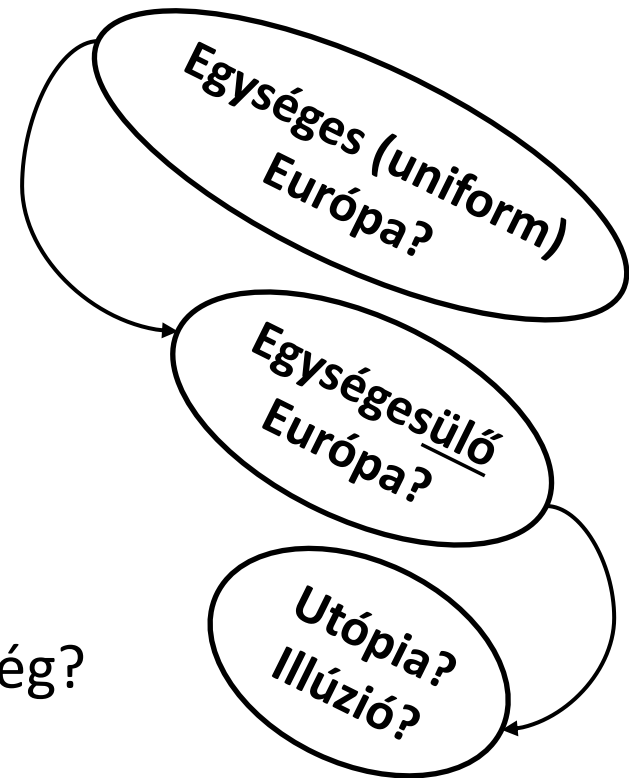
Vallási kötelék?

Nyelvi kötelék?

Kultúrkör?

Gazdasági tömb?

Egységes belbiztonsági térség?

- **Európa, mint földrajzi terület (kiterjedés) az ókorban többször változott**
 - Eredetileg *Közép-Görögország* neve volt → később *egész Görögországot* így nevezték → végül a *Görögországtól északra fekvő összes területet* is
 - A Római Birodalom idején nagyjából *a mai Nyugat- és Dél-Európát* jelentette → vagyis a birodalom központi területeit és környező provinciáit
- **Európa, mint kontinens sokszor csak a földrész összefüggő szárazföldi területeit jelenti (a vele szomszédos szigetek nélkül)**
 - Ezt főleg a szigeteken (pl. Nagy-Britannia) élők szokták használni, amikor Európa kontinentális részére utalnak („*the continental Europe*”)
 - Mások szerint Európa *szubkontinens*, amely az eurázsiai kontinens része

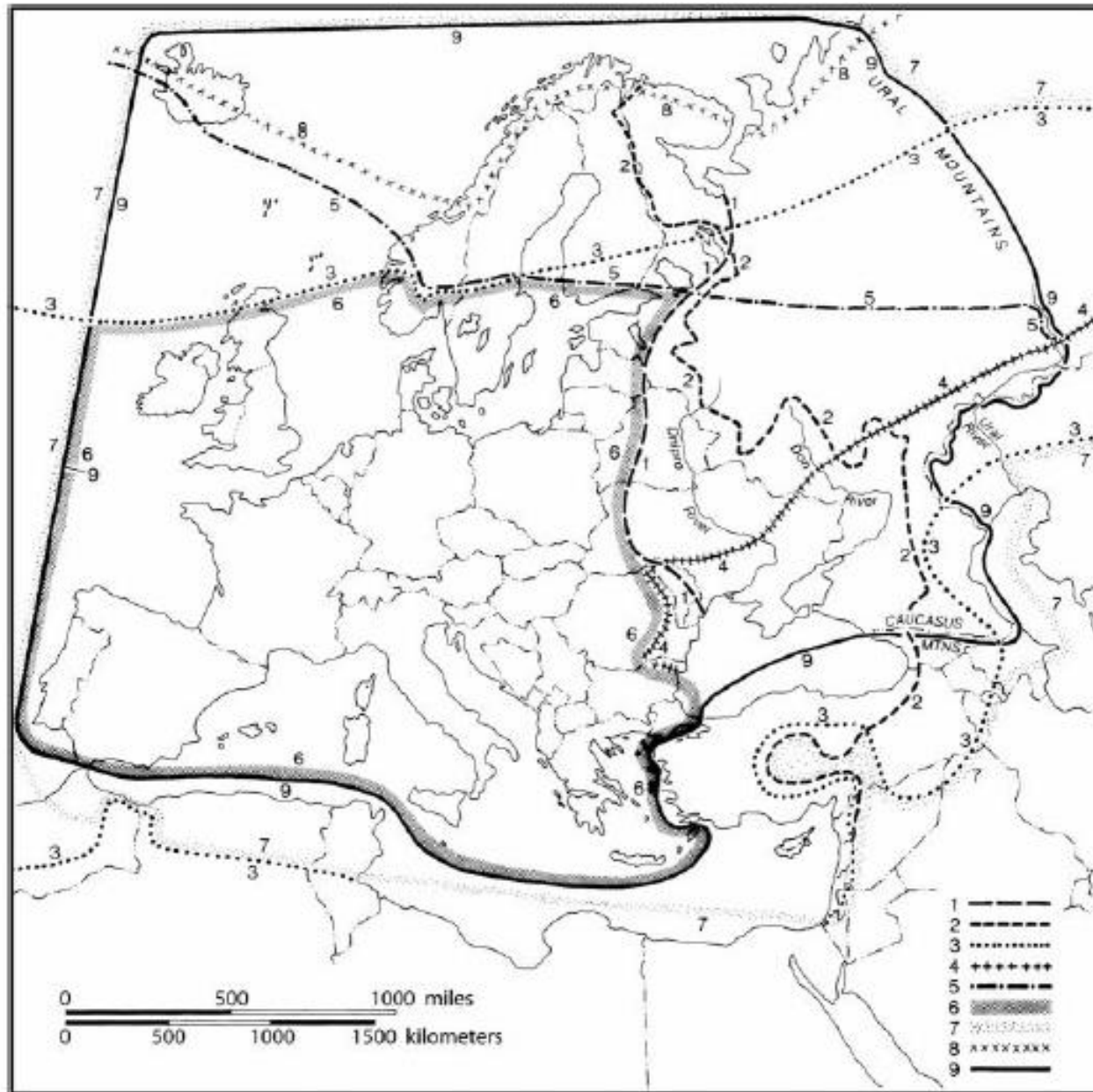

- **Európa földrajzi határai több esetben sem egyértelműek**
 - *Többnyire óceánok és tengerek határolják:* Atlanti-óceán (NY), Jeges-tenger (É), Földközi-tenger (D), Fekete-tenger (DK), Kaszpi-tenger (K)
 - *Nincs egyértelmű földrajzi határa a hegyvidékeknél:* az Urál-hegységnél és a Kaukázusnál a pontos határ mindig megállapodás kérdése
- **Európa / Ázsia országainak kormányzati területei nem csak az adott kontinens területére korlátozódnak**
 - *Spanyolország* afrikai exklávéi (Ceuta, Melilla)
 - *Franciaország* latin-amerikai megyéje (Francia Guyana)
 - *Azerbajdzsán, Kazahsztán, Oroszország és Törökország* kisebb európai területtel rendelkező államok
 - *Ciprus és Örményország* Európához is sorolt ázsiai államok

Európa, mint földrajzi egység

1. Többnyire összefüggéstelen domborzati formák keleti határa, amelyen túl „végtelen” síkság terül el
2. A Jeges-tenger köztes és az Indiai-óceán vízgyűjtő területének nyugati határa
3. Louis-féle határ a hőmérséklet és a csapadékmennyiség alapján
4. A sztyeppövezet északi határa
5. A mérsékelt éghajlati öv északi határa
6. A legszűkebben értelmezett Európa (*minden tudós között egyetértés mutatkozik*)
7. A legtágabban értelmezett Európa (*legalább egy tudós által képviselt nézet*)
8. A tundra déli határa
9. A legszélesebb körben elfogadott nézet

- **Európa területe több birodalmi expanzió helyszínéül szolgált**
 - Római Birodalom (legnagyobb kiterjedés: 117-ben *Trianus* idején)
 - Frank Birodalom (legnagyobb kiterjedés: VIII–IX. sz. *Nagy Károly* korában)
 - Német-Római Birodalom (legnagyobb kiterjedés: XVI. sz. *V. Károly* korában)
 - Oszmán Birodalom (XIV–XX. sz.), Orosz Cárság ill. Birodalom (XVI–XX. sz.)
- **Az európai nemzetek a földrész területén kívül is építik ki gyarmatbirodalmukat (Amerikában, Afrikában és Ázsiában)**
 - *XV–XVI. századtól*: angol, holland, spanyol és portugál gyarmatosítás
 - *XVII. századtól*: francia gyarmatosítás (pl. Algéria, Marokkó, Fr. Indokína)
 - *XIX. századtól*: német gyarmatosítás (pl. Kamerun, DNY-Afrika, K-Afrika)
 - *XX. században*: olasz gyarmatosítás (pl. Líbia, Szomália, Eritrea)

- **Európa egyesítésére már a nemzetállamok megszületése előtt történnék kísérletek**
 - Előfutárok: *Dante Alighieri* itáliai költő, *Comenius* cseh pedagógus, *Rotterdami Erasmus* teológus
 - 1728: *Charles de Saint-Pierre* francia apát és író gondolata a szuverén államokból álló, a határok nélküli unió létrehozásáról (közös kincstárral, egységes gazdálkodással, európai alkotmánnyal)
 - 1776: *George Washington* amerikai elnök *Lafayette* francia tábornoknak szóló levele az *Európai Egyesült Államok*, mint szövetségi állam gondolatról
 - 1795: *Immanuel Kant* német filozófus *Az örök béke* c. munkájában kifejti a tartós békeszövetség alapjait a népjog és világpolgári jog létrehozása által

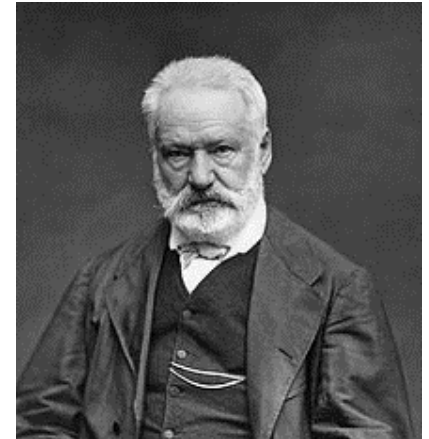
- **Európa egyesítésére már a nemzetállamok megszületése előtt történnék kísérletek**

- 1806: *Bonaparte Napóleon császár* kontinentális zárlatot hirdet a britek ellen, amely rövid ideig (1814-ig), de jól demonstrálja egy Európa-méretű vámunió és gazdasági rendszer működését
- 1814: *Saint-Simon* francia gondolkodó az európai egyesülés technikai és gazdasági feltételeit vizsgálja, és felveti a parlamentáris demokrácián alapuló föderatív európai szövetségi állam tervét
- 1814–1815: *bécsi kongresszus*, amelynek célja az európai államrendszer és politikai egyensúly helyrehozása, illetve a Német Szövetség laza konföderációjának létrehozása

- **Európa egyesítésére már a nemzetállamok megszületése előtt történnék kísérletek**
 - 1834–1871: *német vámunió (Zollverein)* külföld felé közös vámtarifával és az unión belül teljes kereskedelmi és közlekedési szabadsággal
 - 1849: *Victor Hugo* francia költő, író ismét használja az *Európai Egyesült Államok* fogalmát, mint Európa országai számára követendő célt, továbbá javasolja a népek békés egyesítését az együttműködés és az egyenrangúság elve alapján
 - 1863: *Pierre-Joseph Proudhon* francia elméletalkotó kifejti a szabad és föderatív elvű decentralizált társadalmi struktúra lényegét, és elveti az etnikai elven, előjogok alapuló nemzetállami egoizmust

- **A XIX. század második fele a nacionalizmus felerősödésének és az európai nemzetállamok születésének időszaka volt**
 - *Egységes olasz nemzetállam* (Olasz Királyság) létrejött: 1861
 - *Egységes német nemzetállam* (Német Birodalom) létrejött: 1871
- **Az első világháború után Európa a kis nemzetek hazája lett**
 - 1918: Szerb-Horvát-Szlovén Királyság (1929-től Jugoszláv Királyság), Lengyelország, Csehszlovákia, Észtország, Lettország, Litvánia

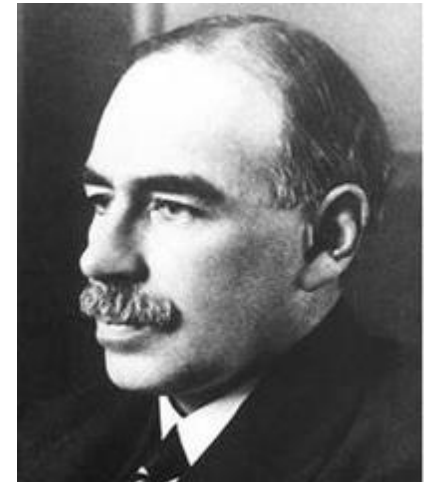
A nacionalizmus a nemzetté válás folyamatának fontos eleme, azonban a nemzeti felsőbbrendűség dominanciája összekapcsolódva egy másik nemzet lekicsinylésével a nemzetköziség és egyetértés, így az egységesülés ellen hat.

- **Európa egyesítésére az első világháború után is történnek kísérletek**

- *John Maynard Keynes* brit közgazdász irányadónak tekinthető az európai demokratikus föderalizmus története szempontjából

- Az első világháborút lezáró békeszerződéseket, a bennük foglalt, a háború veszteseit sújtó szankciókat elfogadhatatlannak és könyörtelennek tartja
- Hangsúlyozza, hogy a Németországra kirótt óriási jóvátétel csak arra jó, hogy tönkre tegye az ország gazdaságát, ezáltal pedig egész Európát gyengítse
- Úgy gondolja, hogy a nemzetközi konfliktusoknak nagyrészt gazdasági okai vannak, és hisz abban, hogy a nemzetközi gazdaságban és politikában végrehajtott változtatásokkal a konfliktusok megoldhatók

- **A laza kormányközi alapon szerveződő Népszövetség (Nemzetek Szövetsége, *League of Nations*) nem nyújt biztosítékot az európai államok békés egymás mellett élésére**

- Létrehozását a Párizs-környéki békekonferencia írta elő 1919-ben (elsősorban *Woodrow Wilson* amerikai elnök javaslatára)
- 1919 júniusától és 1946 áprilisáig között működik → megszűnését az ENSZ megalakulásakor jelentik be (a Népszövetség valójában *az ENSZ elődje*)
 - Magyarország 1922 és 1939 között a Népszövetség tagja
- A Népszövetség nem tudja az európai államokat sem politikailag, sem gazdaságilag, sem kulturálisan egymáshoz közelebb hozni
 - Kudarca rávilágít arra, hogy a nemzetek feletti (*szupranacionális*) ellenőrzés nélkül működő laza kormányközi kapcsolatokra épülő szövetség nem garancia a tagok hosszabb távú együttműködésére

- **Európa egyesítésére az első világháború után is történnék kísérletek**

- 1923: *Richard Coudenhove Calergi* kiadja *Páneurópa* c. könyvét, amely konkrét javaslatokat tartalmaz Európa egyesítésére
 - 1923: elindul a *Páneurópa Mozgalom*, amely felvázolja a gazdasági integráció tervét
 - 1926: *Első Páneurópai Kongresszus* (Bécs)
- 1929: *Aristide Briand* francia miniszterelnök a *Népszövetség* gyűlésén nyíltan javasolja az európai nemzetek föderációjának megalakítását a szolidaritás, a gazdasági fejlődés, a politikai és társadalmi együttműködés jegyében
 - 1930: elkészül a *Briand Memorandum*

- **A Briand-memorandum**

- Hosszabb néven: *Az Európai Föderális Unió rendszeréről szóló feljegyzés*
- A memorandum egy 27 tagú föderáció létrehozását sürgeti
- *Főbb célok:* 1) A francia-német viszony ápolása; 2) Európa nagy ipari térségei közötti gazdasági együttműködés élénkítése; 3) Kelet-Európa országainak szovjet fenyegetettséggel szembeni politikai védelme

- **A föderális Európa koncepcióját és az európai országok közelítésére tett kísérletek kibontakozását több tényező és folyamat akadályozza a két világháború között**
 - *Politikai folyamatok*: a központi hatalmak (Németország, egykori OMM) megbüntetésének vágya, a Népszövetség gyengesége és tagjainak kilépése (Németország, Japán, Olaszország) vagy kizárása (Szovjetunió), vonakodás a politikailag egységes Európa gondolatától, az USA elzárkózása
 - *Gazdasági folyamatok*: hangsúly a gazdasági talpra álláson és újjáépítésen, háborús jóvátétel megfizettetése, valutainstabilitás, a Nagy Világgazdasági Válság (1929–1933) begyűrűzése Európába (hiperinfláció)
 - *Ideológiai tényezők*: a szélsőjobb (nemzeti szocializmus) és a szélsőbal (kommunizmus) megerősödése, elitista államfelfogás, korporatív gazdaság, univerzalizmus, a páneurópai gondolat kifulladás

- **A második világháború után nem az integráció szükségességén, hanem annak megvalósítási lehetőségein vitatkoznak**
 - Európa nyugati felében hamar felismerik, hogy a kétpólusú világrendszerben csak *egységesülés révén lehet az alaposan lecsökkent politikai és gazdasági befolyást növelni*
 - A kis nemzeti piacokra töredezett országok egyedül nem képesek a világgazdaságban elfoglalt pozíciójuk visszaszerzéséhez és erősítéséhez, illetve lépest tartani az USA versenyelőnyével
 - A világgazdaság átalakulása, a technológia fejlődése és a piac méretének növekedése szükségessé teszik a gazdaság szerkezetének átalakítását, valamint a technikai és strukturális korszerűsítést, amely csak összefogás segítségével valósulhat meg

Fő kérdés: Milyen irányultságú integrációra van szükség? Politikai? Gazdasági? Katonai? Avagy ezek egyfajta ötvözete?

- **Az egység ideájának kora**

- *Mozgalmi, pártszervezeti célkitűzések*: közös intézményrendszeren alapuló egységes Európa létrehozása, föderalizmus, amely magában foglalja az európai intézményrendszer szupranacionális alapon történő megszervezését
 - Az európai országok kormányzatainak jelentős része továbbra sem támogatja a nemzetállami politizálás tradíciójának feladását és inkább kormányközi alapú együttműködés mellett foglalnak állást
- 1946: *Winston Churchill* brit miniszterelnök szorgalmazza az *Európai Egyesült Államok* és az *Európa Tanács* létrehozását, hogy a második világháborúhoz hasonló háború ismételt kitörése megakadályozható legyen (zürichi beszéd)
- 1948: a *Benelux Unió* megteremtése: az együttműködés már a vámunió túlmutató, valódi integrációs tömörülésként jön létre

- **A nyugat-európai integrációs törekvések fokozói**

- Az európai egység gondolat hívei számára nyilvánvaló, hogy *az évszázados német-francia ellentét feloldása* a közös Európa megteremtésének alapfeltétele
- A Szovjetunió által megszállt közép- és kelet-európai országokban gyors ütemben folyik *a pártállami és kommunista rendszerek kiépítése*
 - *A gazdasági megosztottság intézményesítése*: a Marshall-tervet és segílyt (1947) a Szovjetunió és befolyása alá tartozó országok visszautasítják, helyette létrejön a Kölcsönös Gazdasági Segítség Tanácsa (1949–1991)
 - *A katonai és védelmi törekvések intézményesítése*: 1949 – Észak-atlanti Szerződés Szervezete (NATO) a szovjet fenyegetéssel szemben ↔ 1955 – Varsói Szerződés az NSZK újrafelfegyverzése és a formálódó unió ellen (1991-ben oszlott fel)
 - „A baltikumi Stettintől az Adriánál levő Triesztig *vasfüggöny* ereszkedett le” – részlet *Winston Churchill* 1946. március 5-i fultoni beszédéből

• Európa Tanács

- Strasbourgi székhelyű *kormányközi szervezet*, amelyet 1949. május 5-én Londonban hoznak létre 10 nyugat-európai ország részvételével
 - Magyarország 1990-ben csatlakozott
 - Jelenleg 46 tagja van, az európai országok közül Oroszország (2022 óta) és Fehéroroszország nem tagja
- *Fő célkitűzései*: 1) pluralista demokrácia; 2) jogállamiság; 3) emberi jogok védelme; 4) európai kulturális identitás kialakulásának támogatása és fejlesztése; 5) a társadalmi problémák kezelése
- *Legfőbb vívmányai*: Emberi Jogok Európai Egyezménye (1950); Emberi Jogok Európai Bírósága („strasbourgi bíróság”) (1950); Európai Szociális Charta (1961); Velencei Bizottság (1990)
- *Fő szervei*: Miniszteri Bizottság, Parlamenti Közgyűlés, Titkárság

*A Soproni Egyetem digitális transzformációja az oktatásban
(SOE-DTO) 2022-2026 – RRF-2.1.2-21-2022-00011*
Tanterv- és tartalom-modernizálás
Kurzusok digitális fejlesztése Moodle környezetben

Az egységesülő Európa koncepciója

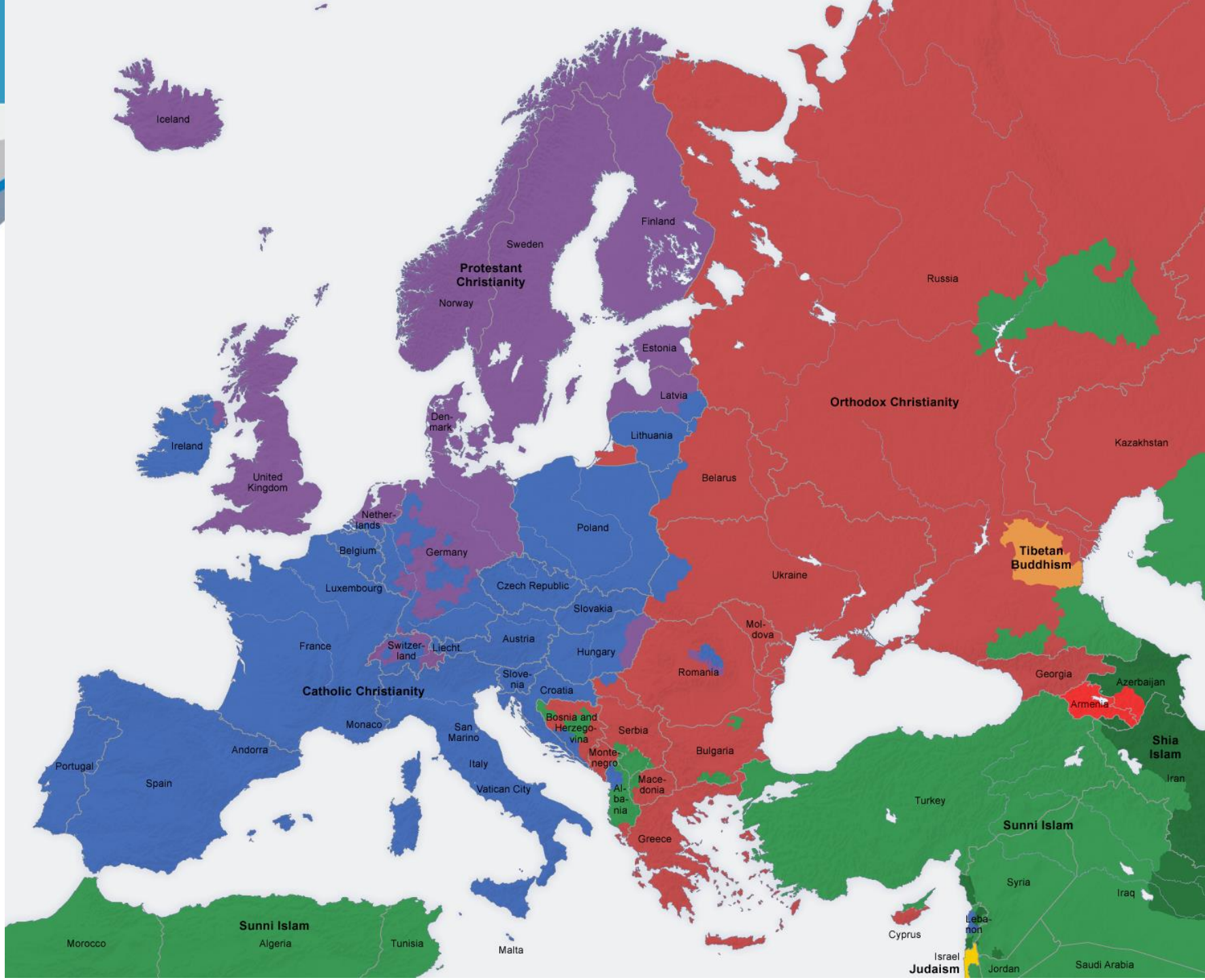
EU ismeretek és gazdaságtan

I. rész – 1. témakör – 2. fejezet

A tantárgy előadója: Dr. habil. Tóth Balázs István PhD.

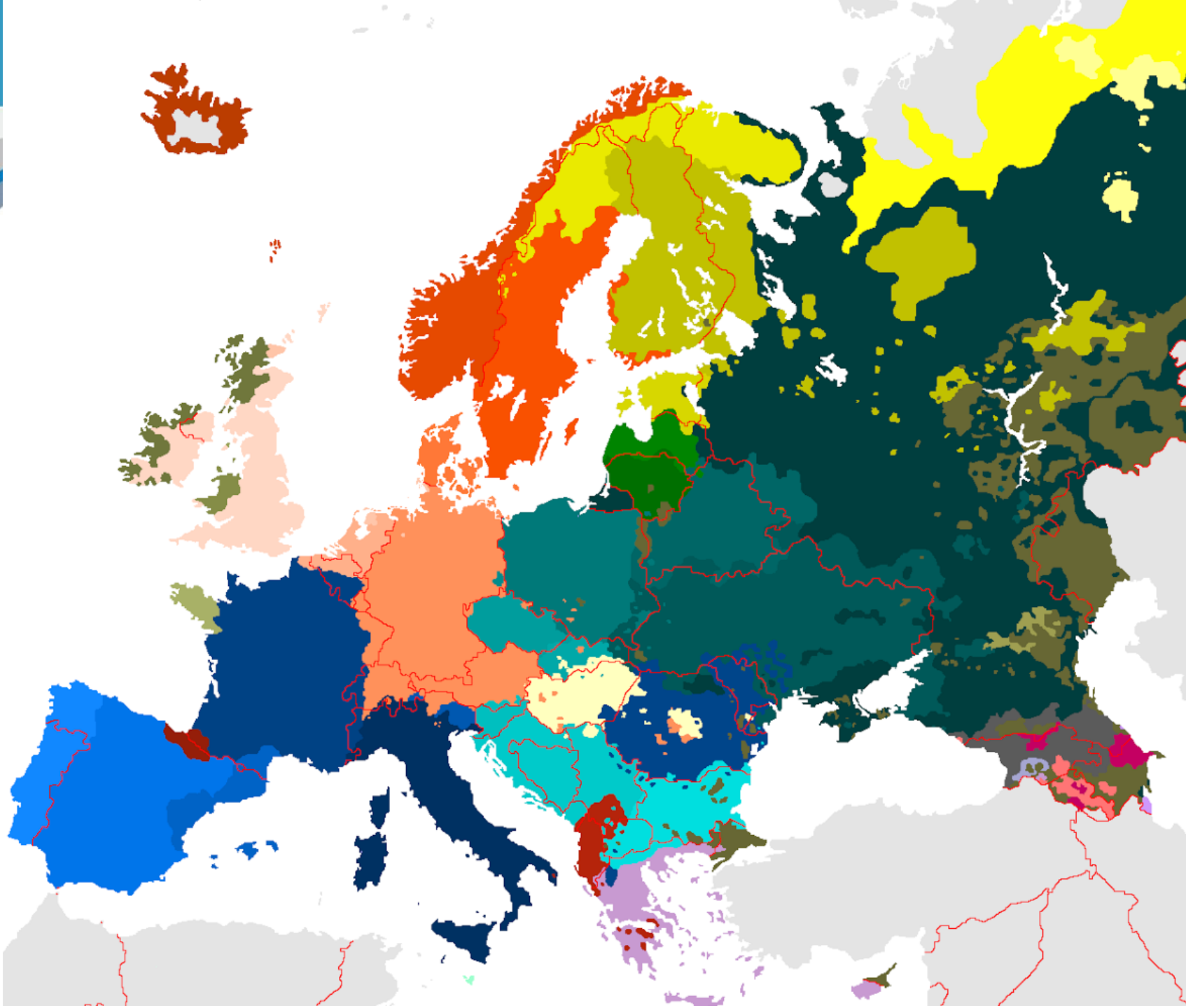

- **Európa vallási térképe sokszínű, vallásföldrajzi régiók léteznek**
 - A kontinens leghatárterjedtebb vallása a *kereszténység*
 - Dél-Európában (Olaszország, Spanyolország, Portugália), Közép- és Nyugat-Európa (Ausztria, Franciaország, Írország, Lengyelország, Magyarország, Németország D-i tartományai) egyes részein a *római katolikus* vallás dominál
 - Észak-Európában (skandináv országok), továbbá Nyugat- és Közép-Európa (Nagy-Britannia, Németország NY-i részei) más részein a *protestáns felekezetek* jellemzők
 - Kelet- és Délkelet-Európában (Bulgária, Fehéroroszország, Görögország, Észak-Macedónia, Moldova, Románia, Szerbia, Ukrajna) az *ortodox kereszténység* a jellemző
 - *Iszlám vallásúak* nagyobb tömbökben élnek a Balkán-félszigeten (Albánia, Bosznia-Hercegovina, Bulgária, Koszovó, Montenegró)

- **Európa nyelvi térképe még sokszínűbb és elaprózott**
 - A kontinensen az *indoeurópai nyelvcsalád* a domináns
 - *Görög nyelvcsoporthoz*: görög (dimotiki)
 - *Újlatin nyelvcsoporthoz*: francia, olasz, spanyol, portugál, román, rétoromán
 - *Kelta nyelvcsoporthoz*: ír, skót, gael, walesi, breton
 - *Germán nyelvcsoporthoz*: német, angol, svéd, norvég, dán, holland, fríz, jiddis, letzeburgisch, izlandi
 - *Balti-szláv nyelvcsoporthoz*: orosz, fehérorosz, ukrán, lengyel, szlovák, cseh, szlovén, bolgár, macedón, lett, litván
 - *Albán nyelvcsoporthoz*: albán
 - A kontinensen jelen van az *uráli, a kaukázusi és az afroázsiai nyelvcsalád* is
 - *Finnugor nyelvcsoporthoz*: magyar, finn, észti, számi (lapp); *sémi nyelvcsalád*: máltai; *dél-kaukázusi nyelvcsalád*: grúz
 - *Izolált nyelv*: baszk

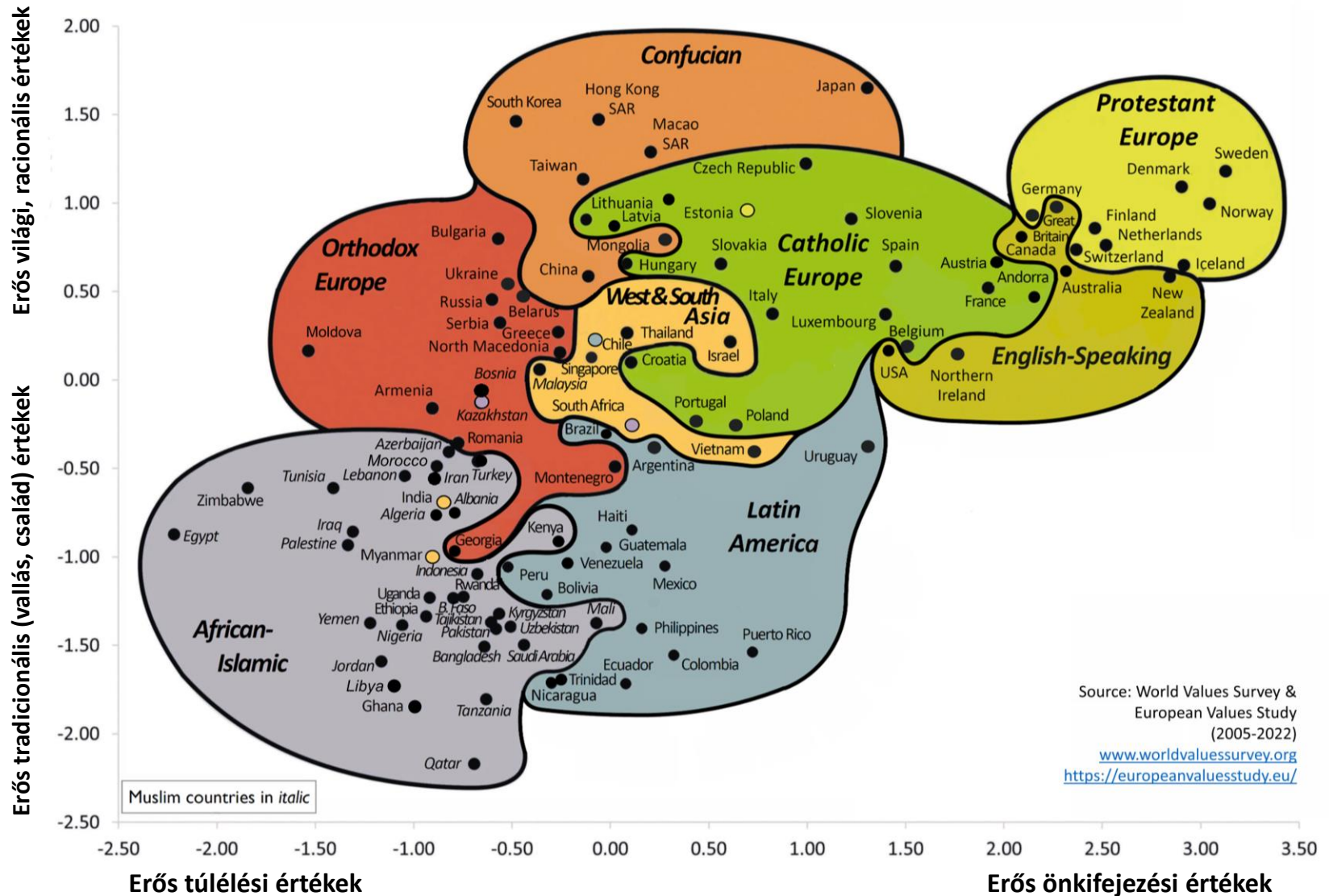

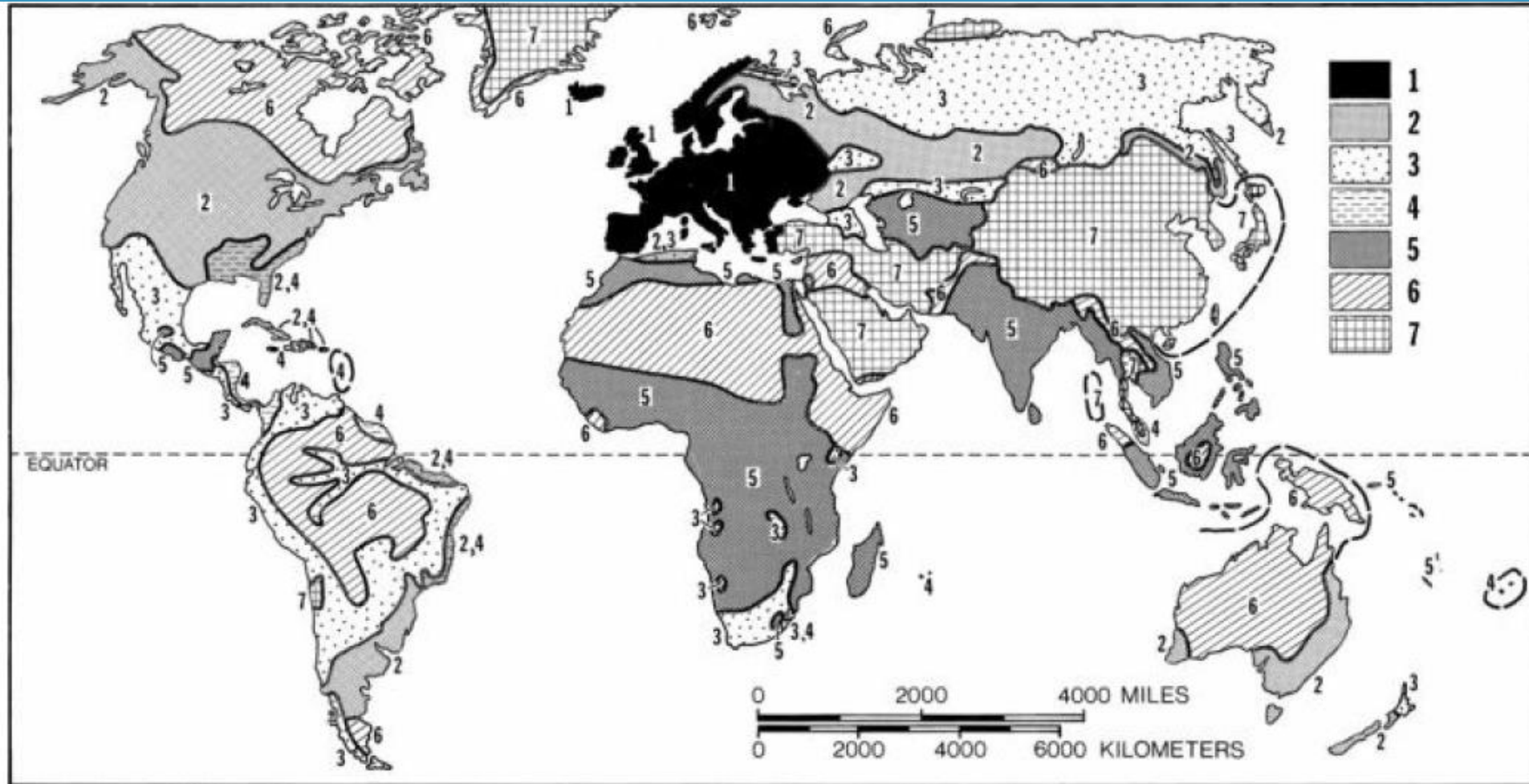
- **Az európai kultúrkör fogalma az észak-amerikai, ausztrál és új-zélandi kultúrát is magában foglalja**
 - Az európai civilizáció a gyarmatosítás és az európai népek kivándorlása révén *más kontinensekre is kiterjedt*
 - *Mit adtak nekünk az ókori görögök és rómaiak?* Szépirodalmat (pl. mítoszok, legendák), mesterségeket (pl. kézművesség), zenét, szépművészetet (pl. építészet), tudományt, erkölcsi tanokat és világnézetet (pl. filozófia, matematika, jog- és politikatudomány, etika) ...
 - *A zsidó és a keresztény hagyomány* elsősorban vallási és életviteli örökség (monoteizmus, patriarchátus, családközpontúság), azonban napjainkban ez a hagyaték feloldódóban van (pl. ateizmus, felekezet nélküliség, feminizmus, *gender* kérdés, individualizmus, szingli életmód, karrierépítés)
 - *A muszlim, iszlám hatások* a középkor óta jelen vannak a földrészen, a *távol-keleti hatások* („wellnessvallások”) pedig napjainkra váltak divatossá

Inglehart–Welzel kulturális térképe (2023-as verzió)

Európa, mint kultúrkör

- 1) az európai kultúra magterülete; 2) új-európai térségek: a lakosság és a kultúra szinte teljes mértékben európai eredetű; 3) vegyes európai–bennszülött térségek: az európai kultúra domináns befolyással van; 4) vegyes telepes–gyarmati térségek: az európai kultúrkörből származó szűk réteg „kezében van” a nem európai származású munkaerő zöme; 5) olyan térségek, ahol az európai kultúrkörből származó gyarmatosítók által meghonosított szokások tartósan meg is maradtak; 6) az európai kultúrkör elemei többnyire nem vagy csak időszakosan érvényesül(n)t(ek); 7) az európai kultúrkör elemei abszolút nem érvényesülnek

- **Európát sem politikailag, sem gazdaságilag nem volt egységes**
 - *A társadalmi-, a politikai-, a gazdasági- és a jogrendszer folyamatosan épült és fejlődött, de eltérő sebességben („többsebességű Európa”)*
 - *A feudalizmus (hűbéri rendszer) megszűnése, illetve a tőkés (kapitalista) gazdálkodás kialakulása különböző évszázadokban zajlott le a kontinensen*
 - *Az alkotmányozás folyamata, módja, valamint az abszolút monarchiából a parlamentáris monarchiába való átmenet szintén nagy változatosságot mutat*
 - *Az ipari forradalmak eltérő időszakokban érték el Európa térségeit*
 - *Az első (klasszikus) ipari forradalom Angliából indult a XVIII. század végén, a kontinensen először Franciaországban jelent meg a XIX. század első harmadában, legkésőbb pedig az Orosz Birodalomban a XIX. század végén*
 - *A második ipari forradalom kb. 1870 és 1914 között zajlott, elsőként Németországban jelent meg, majd Angliában, Franciaországban és a Osztrák-Magyar Monarchiában*
 - *A hidegháborús haditechnikai fejlődésben a Szovjetunió (és az USA) járt élen*

- **Európát régi és új piacgazdaságok egyszerre jellemzik**
 - A XX. század második felében Európa országai *más-más gazdasági és politikai (katonai, védelmi) tömörülés és szövetség tagjai voltak*
 - A vasfüggöny lebomlása előtt Nyugat-Európában már működött a *többpártrendszer, a piacgazdaság és a liberális demokrácia, a posztoszocialista országok viszont csak az utasításos (terv-)gazdaság, a pártállam és a kommunizmus* hátra hagyásával térhettek rá a demokratizálódás útjára
 - Az egykori keleti blokk országaira az *átmeneti gazdaság („transition economy”)* kifejezés is használatos, amelynek több sajátossága van: „teremtő rombolás”, liberalizálás, privatizálás, makrogazdasági stabilizálás, rendszerváltás (törvényalkotási, intézményi stb. reformokkal)
 - A piacgazdaságba való átmenet lassú és nehézkes folyamat
 - 2019-től már nem használatos a közép-európai rendszerváltó országokra

- **A XX. század végétől új esély kínálkozik a teljes európai egység megteremtésére**
 - A keleti (szocialista) blokk válságával *a közép-európai államok országai sorra deklarálják szuverenitásukat*
 - 1989: Lengyelország, Magyarország; 1990: Csehszlovákia (1993: békés kettéválás)
 - A Szovjetunió felbomlásával *a kelet-európai államok egyszerre függetlenednek*
 - 1991: Azerbajdzsán, Észtország, Fehéroroszország, Grúzia, Lettország, Litvánia, Moldova, Örményország, Ukrajna
 - Jugoszlávia szétesésével *a nyugat-balkáni államok egymás után függetlenednek*
 - 1991: Macedónia, Szlovénia és Horvátország; 1992: Bosznia-Hercegovina; 2006: Montenegró (Crna Gora); 2008: Koszovó (vitatott függetlenség)

- **Európa (pontosabban az Európai Unió) Észak-Amerika és Távol-Kelet mellett a világ harmadik pólusa**
 - Az 1970-es évektől e három térséget *Triádként* emlegetik
 - *A világgazdaság motorja (fő pólusa) továbbra is Észak-Amerika* (amelynek teljesítménye elsősorban az USA gazdaságától és geopolitikájától függ)
 - Az USA új típusú egységesítő (uniformizáló) „gyarmatosítási” törekvése a multinacionális cégek tőkekihelyezése és lobbitevékenysége által garantált
 - Sokak szerint *a XXI. század Ázsia százada lesz*, illetve a „Távol-Kelet zenitjéről” értekeznek, hiszen több országa (pl. Kína, Japán, Malajzia, Indonézia, kistigrisek: Dél-Korea, Hongkong, Szingapúr, Tajvan) a világ élvonalába kerül
 - A Távol-Kelet sikere a vállalatbirodalmak, a részvényvásárlás, a technológiai vívmányok, a paternalizmus, az oktatási beruházások, a stabil pénzügyi háttér, a stabil gazdasági és jogi környezet által garantált

- **Európa, benne az EU versenyképessége fokozatosan csökken, Észak-Amerika és a Távol-Kelet egyre nagyobb előnyre tesz szert**
 - **Lisszaboni stratégia (2000):** az EU közös fejlesztési programja, amely célul tűzi ki, hogy az EU 2010-re a világ legversenyképesebb térsége legyen
 - *Sapir-jelentés (2003):* az EU versenyképességi lemaradásának fő oka a túlterhelt bürokrácia, a gazdasági kérdésekre való összpontosítás hiánya, a nemzeti kisebbségi problémák erősödése és a lassú döntéshozatal
 - *Wim Kok holland politikus félidei értékelése (2004):* a lisszaboni stratégia céljainak elérése lassan halad, mert a bürokrácia túlterhelt, a koordináció gyenge, a prioritások konfliktusokkal terheltek, a politikai elszántság hiányzik
 - *Egyéb hátráltató tényezők:* 2004, majd 2007: a 10+2 átlagon aluli gazdasági fejlettségű közép-kelet-európai ország csatlakozása; 2008: a globális pénzügyi válság és az amerikai *subprime*-válság begyűrűzése Európába (nagy recesszió)
 - *Fredrik Reinfeld svéd miniszterelnök záróbeszámolója (2009):* a lisszaboni stratégia kudarcba fulladt

- **A versenyképesség növelésére irányuló törekvések később is napirenden voltak**
 - **Európa 2020 stratégia (2010):** tízéves gazdasági stratégia, amely a versenyképesség növelését célzó tevékenységek összehangolására irányul
 - A lisszaboni stratégiához képest *szorosabb koordinációs mechanizmusra épül*
 - Koherens keretet biztosít az EU valamennyi eszközének és szakpolitikájának mozgósításához → végsősoron *strukturális reformok végrehajtására ösztönöz*
 - *Középpontjában a foglalkoztatás előmozdítása, továbbá az „intelligens, fenntartható és inkluzív” növekedés áll*
 - *Intelligens:* az innovációs és a K+F feltételek javítása
 - *Fenntartható:* az éghajlatváltozással és az energiával kapcsolatos célok megvalósítása, a képzettségi szint javítása
 - *Inkluzív:* a társadalmi befogadás elősegítése, a szegénység csökkentése

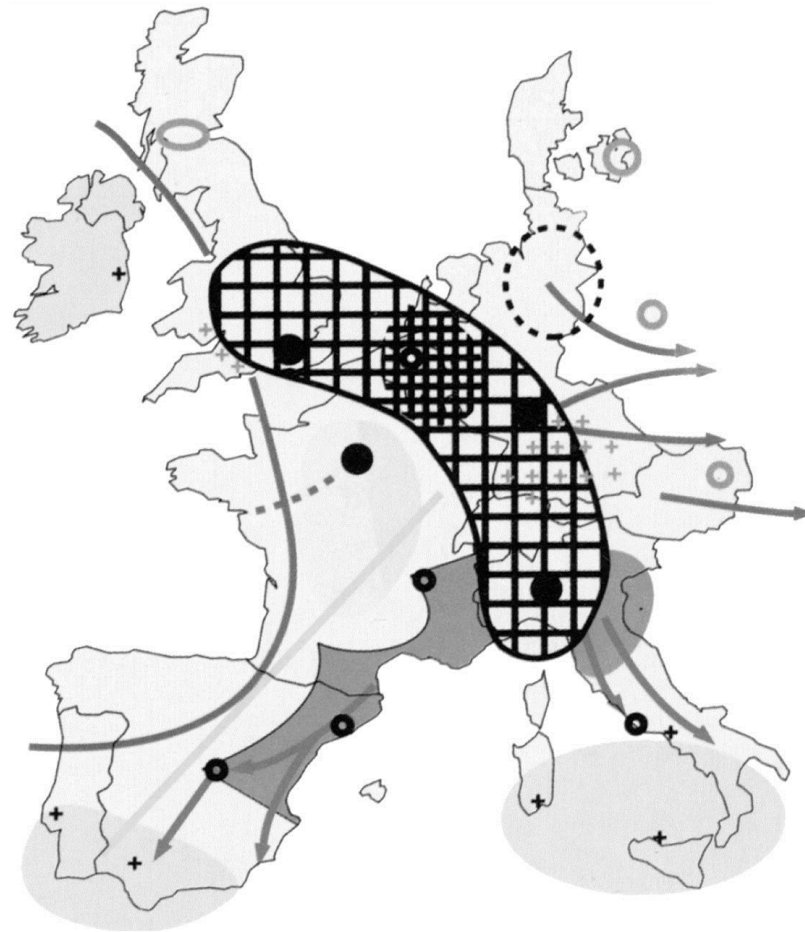

Az Európa 2020 stratégia kvantifikált mutatókból álló kiemelt célokra épül

- *a 20 és 64 éves nők és férfiak foglalkoztatási rátájának 75%-ra emelése*
- *a K+F kiadásoknak a GDP 3%-ára való növelése (Magyarország esetében 1,8%-ra való növelése)*
- *20%-kal kevesebb üvegházhatású gáz kibocsátása*
- *legalább 20%-os megújuló energia-arány (Magyarország esetében legalább 13%-os arány)*
- *a korai iskolaelhagyók arányának 10% alá csökkentése*
- *a felsőfokú végzettséggel rendelkező 30–34 éves korúak arányának 40%-ra növelése (Magyarország esetében 34%-ra növelése)*
- *20 millió európai polgár kiemelése a szegénységi küszöb alól és a kirekesztődés általi fenyegetettségéből*

- **Európa gazdaságilag legfejlettebb térsége az ún. *kék banán***
 - A terület a világ egyik legnagyobb koncentrációját mutatja a lakosság, a tőke és az ipari tevékenységek tekintetében
 - *Eredete:* a RECLUS geográfuscsapat – *Roger Brunet* vezetésével – kidolgozta az *Európa gerince* koncepciót 1989-ben
 - A koncepció továbbfejlesztői kék színnel rajzolták át az eredeti verziót:
 - Utalással az EU zászlajának színére
 - Utalással a térségben dolgozó fizikai munkásokra ("*blue collar workers*")

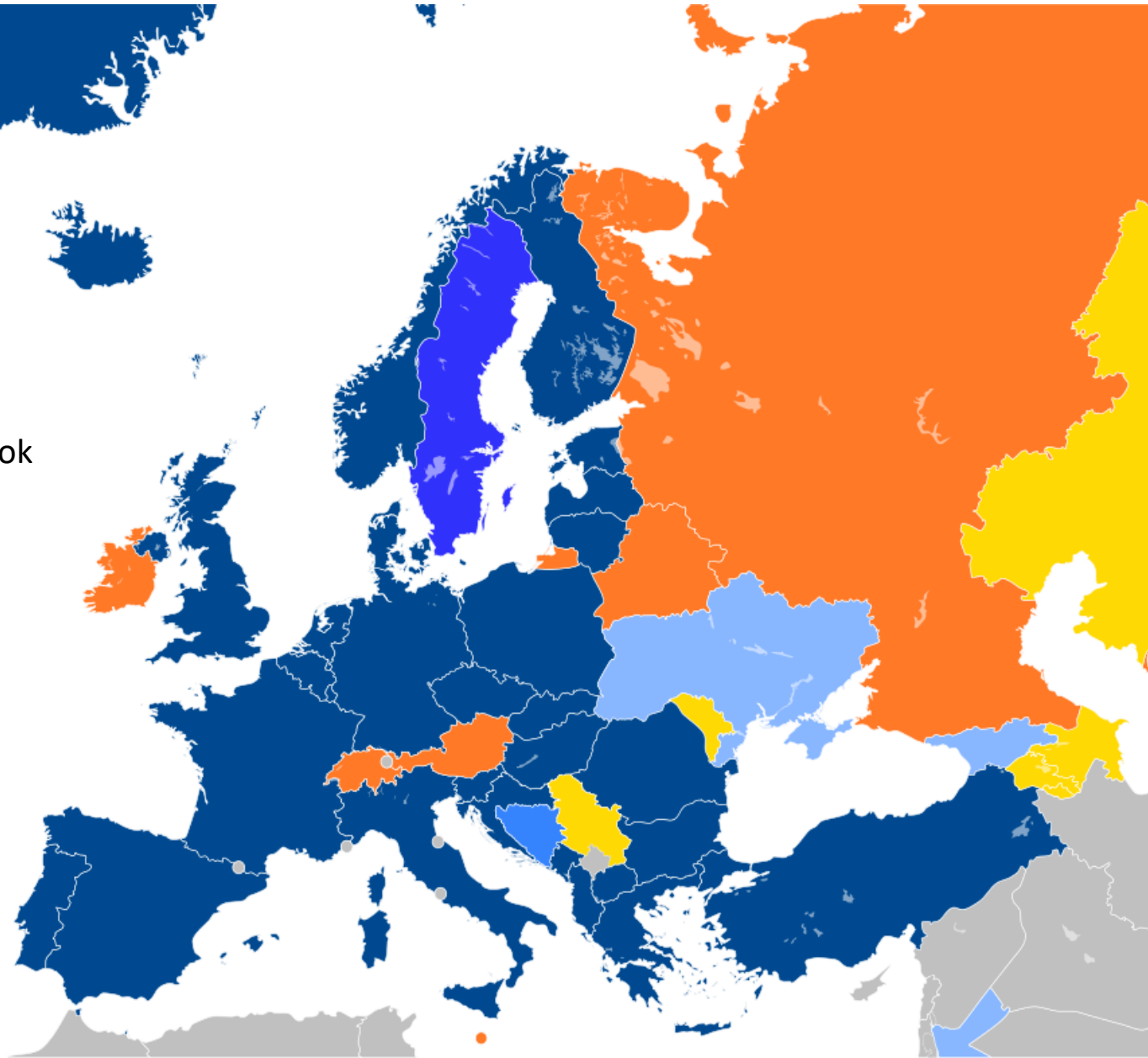
- **Európa válságkezelő képességének döntő tényezője a védelmi együttműködés megerősítése**
 - Ahhoz, hogy a kontinens növelni tudja világpolitikai súlyát, *csökkentenie kell a gazdasági potenciálja és a politikai, katonai súlya közötti különbséget*
 - Az 1949-ben megalakult *Észak-atlanti Szerződés Szervezete (NATO)* elsősorban a válságkezelésben, a békefenntartásban, a terrorizmus és a tömegpusztító fegyverek elleni harcban, és nem utolsósorban Európa egységes biztonságának megteremtésében vállalt szerepet
 - *Az európai országok viszonya a NATO-hoz többféle lehet:*
 - Tagország (pl. Magyarország 1999-től NATO-tag)
 - Belépés előtt álló ország (pl. Svédország)
 - Békepartnerség (pl. Ausztria, Írország, Svájc)
 - Lehetséges tagok (pl. Ukrajna, Grúzia)

Európa, mint egységes belbiztonsági térség

- *Sötétkék:*
NATO-tagországok
- *Kék:*
belépés előtt álló országok
- *Világoskék:*
lehetséges NATO tagok
- *Citromsárga:*
a tagság nem cél
- *Narancssárga:*
békepartnerség vagy
egyéb együttműködés

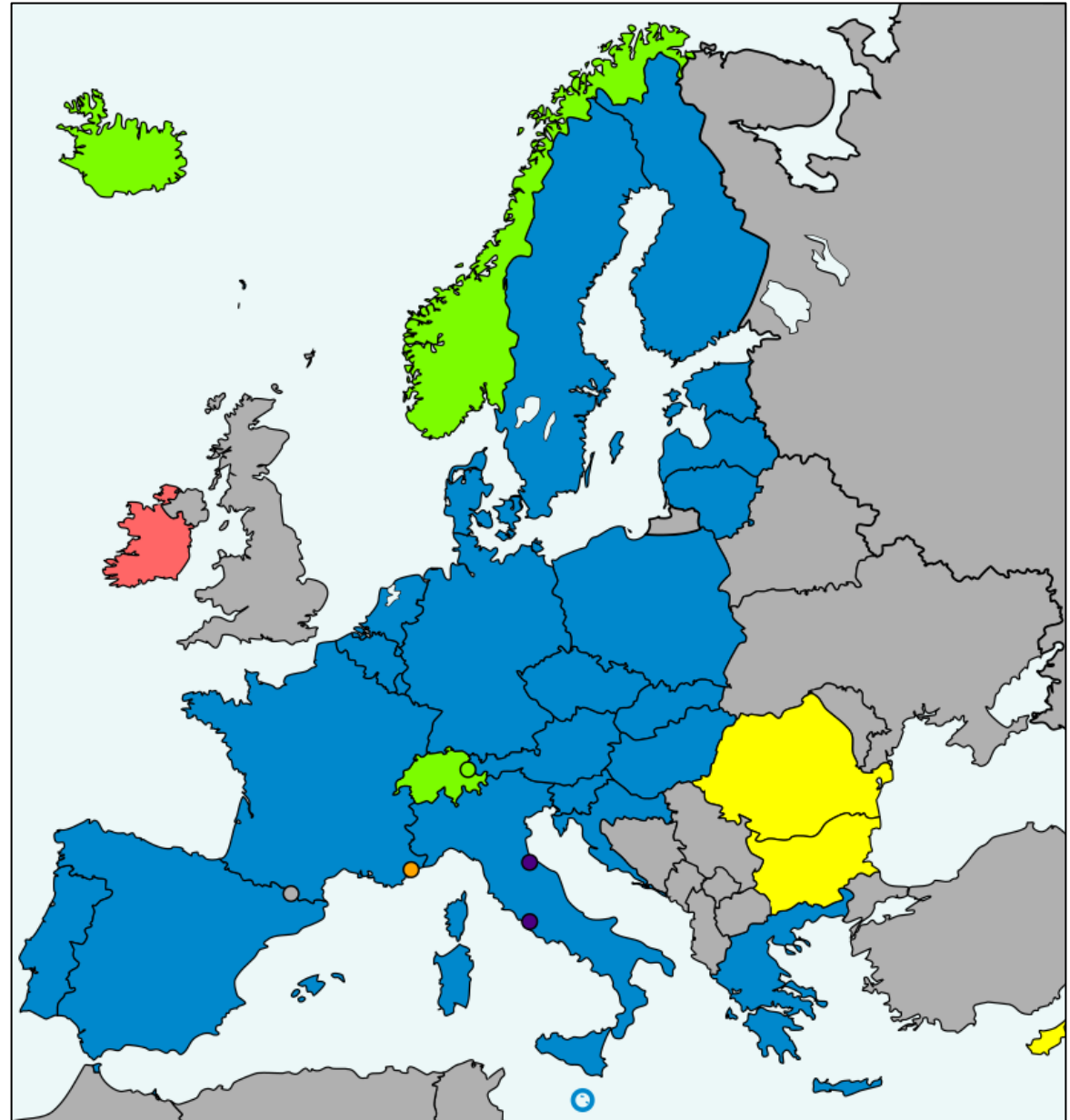

- **Európában a határellenőrzés közös szabályok alapján fokozatosan az őrzött külső határokra kerül át**
 - Az 1985-ben kötött *schengeni megállapodás* egyszerűsítette a határátlépés formáit és kilátásba helyezte a határok teljes lebontását
 - Az 1990-ben kötött *schengeni végrehajtási egyezmény* meghatározta a megállapodás végrehajtásának folyamatát
 - A schengeni vívmányokat az Amszterdami Szerződés hatályba lépése emelte be az EU gyakorlatába
 - *Az európai országok viszonya a schengeni egyezményhez többféle lehet:*
 - Aláíró EU-tag (pl. Magyarország 2007-től tagja a schengeni övezetnek)
 - Aláíró nem EU-tag (Izland, Norvégia, Svájc)
 - Nem teljes jogú EU-tag (Bulgária, Ciprus, Románia)
 - Csak rendőri együttműködésben résztvevők (Írország)

Európa, mint egységes belbiztonsági térség

- *Kék:* aláíró EU-tag
- *Zöld:* aláíró nem EU-tag
- *Citromsárga:* nem teljeskörű EU-tag
- *Piros:* rendőri együttműködésben résztvevő ország
- *Szürke:* az egyezményben való részvétel nem cél

*A Soproni Egyetem digitális transzformációja az oktatásban
(SOE-DTO) 2022-2026 – RRF-2.1.2-21-2022-00011*
Tanterv- és tartalom-modernizálás
Kurzusok digitális fejlesztése Moodle környezetben

Az európai integráció története és fejlődése

EU ismeretek és gazdaságtan

I. rész – 2. témakör – 1. fejezet

A tantárgy előadója: Dr. habil. Tóth Balázs István PhD.

- **Az integrációnak több szintjét különböztetjük meg**

- **Balassa Béla ötlépcsős integrációs modellje (1961):**

1. Szabadkereskedelmi övezet (*free trade area*)
2. Vámunió (*customs union*)
3. Közös piac (*common market*)
4. Gazdasági unió (*economic union*)
5. Teljes (tökéletes) gazdasági integráció (*complete economic integration*)

- **Palánkai Tibor integrációs kategóriái (2001):**

1. Szabadkereskedelmi terület (*free trade area*)
2. Vámunió (*customs union*)
3. Közös piac (*common market*)
4. Egységes piac (*single market*)
5. Gazdasági unió (*economic union*)
6. Politikai unió (*political union*)

- **Az integrációnak több szintjét különböztetjük meg**

1. *Preferenciális övezet:* az országok egyes termékekre egyedi preferenciát, kölcsönös vámkedvezményt vagy vámmentességet biztosítanak
(pl. *Nemzetközösség*)
2. *Szabadkereskedelmi térség, terület:* a terület országain belül a tagországok egymás között eltörlik a vámokat és mennyiségi korlátozásokat, a kívülállókkal szemben pedig minden tagország önálló kereskedelempolitikát folytat
(pl. *regionális szabadkereskedelmi társulások: EFTA, NAFTA, CEFTA, LAFTA, ASEAN*)
3. *Vámunió:* az áruk és szolgáltatások szabadon mozognak a tagországok között és a kívülállókkal szemben közös kereskedelempolitikát folytatnak
(pl. *a hattagú Közös Piac 1968 után*)

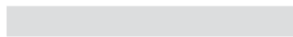
- **Az integrációnak több szintjét különböztetjük meg**

4. *Közös piac*: a termelési tényezők is szabadon mozognak a tagországok között, így megvalósul a négy alapszabadság
(*pl. az Európai Unió 1993 után, de a teljes megvalósulás folyamatban*)
 - *Egységes (belső) piac*: a közös piac továbbfejlesztése a fizikai (határellenőrzés), a pénzügyi (adózás, költségvetés) és a technikai (jogszabályok, szabványok) korlátok felszámolása
5. *Gazdasági unió*: gazdaságpolitikák integrálása, összehangolása, harmonizálása, egységesítése, esetleges közös valuta (*monetáris unió*)
(*pl. az Európai Monetáris Unióhoz tartozó, vagyis eurót használó tagországok 1999 után, de a teljes megvalósulás folyamatban*)
6. *Politikai unió*: közös törvényhozás, a kül-, bel- és igazságügy integrálása, a nemzetállami hatáskörök (törvényhozás, végrehajtás) szupranacionális átruházása, közös képviselő harmadik országok felé

Az Európai Unió: 448 M ember, 27 tagállam

27 tagállam (2020 február elejétől)

Tagjelölt országok és potenciálisan tagjelölt országok

Az európai egység gondolat úttörői és kiépítői

Konrad Adenauer

Alcide De Gasperi

Winston Churchill

Robert Schuman

Jean Monnet

- **Felismerést nyer, hogy az európai integráció kiépítését a gazdasági együttműködés irányából célszerű megkezdeni**
 - **1950. május 9.** *Robert Schuman* francia külügyminiszter meghirdeti a később **Schuman-tervként** ismertté vált programot, amely lerakja az európai integráció alapkövét
 - A program készítésében részt vesz *Jean Monnet*, a francia kormány tervezési részlegének vezetője
 - *Célkitűzés:* a francia-német ellentét újbóli kialakulásának kizárása, a francia-német együttműködés biztonsági garanciáinak megteremtése
 - *Központi tézis:* a szén- és acélipar központi ellenőrzése révén lehetetlenné válik az önálló háborús készülődés, ezért *közös piacon kell egyesíteni a francia vasércet és a német szenet*
 - A béke fenntartása mellett gazdasági indok is mutatkozott erre a lépésre, hiszen jelentős hiány mutatkozott mind szénből, mind acélból, így ezek koordinált felhasználása a szükségletek jobb kielégítését is szolgálja

- **A Schuman-terv sikere a Montánunióról szóló szerződés aláírásában ölt testet**
 - **1951.** április 18. *Belgium, Franciaország, Hollandia, Luxemburg, NSZK és Olaszország* („Hatok”) Párizsban aláírják az **Európai Szén- és Acélközösségről (ESZAK, Montánunió) szóló szerződést**
 - A britek nem akarnak túllépni a hagyományos kormányközi együttműködés kereteit, azonban *Konrad Adenauer* német kancellár pozitívan fogadja, illetve az integrációpárti Benelux-államok és az elszigeteltségből kitörni igyekvő Olaszország is (*Alcide De Gasperi* miniszterelnöksége alatt)
 - *Hatályba lépés:* 1952. július 23.
 - Intézményrendszerének kidolgozásakor a föderatív és a szupranacionális jegyek kerülnek előtérbe
 - *Fő szervei:* Főhatóság (*első elnöke:* Jean Monnet), Közgyűlés, Bíróság

- **A Montánunió sikerén felbuzdulva többen a politikai integráció megteremtését sürgetik**
 - *Előzmény:* 1950 őszén *René Pleven* francia miniszterelnök javaslatot tesz a közös európai haderő felállítására (később *Pleven-tervként* lesz ismert)
 - 1952. május 27. a Hatok külügyminiszterei aláírják az *Európai Védelmi Közösségről (EVK) szóló szerződést*, majd parlamenti megerősítésre küldik
 - A *Francia Nemzetgyűlés* 1954-ben leszavazza a javaslatot
 - Az EVK bukásával elakadnak az Európai Politikai Közösség (EPK) létrehozásával kapcsolatos kísérletek is
 - **1954.** október 23. a Hatok és az Egyesült Királyság létrehozza a **Nyugat-európai Uniónak (NYEU)** elnevezett védelmi rendszert, amely mellőzi a közös haderő felállítását, csupán a kollektív védelem elvét deklarálja

- **A vámunióra épülő közös piac megvalósításának terve a gazdasági integráció mélyítésének irányába mutat**
 - 1955. június 1–2. a Hatok megvitatják az *atomenergia-ügyi és az általános közös piaci együttműködés* intézményi kérdéseit (Messina)
 - 1956 áprilisában *Paul-Henri Spaak* belga politikus bizottsága prezentálja a közös piac működéséhez kapcsolódó hatósági és közösségi feltételeket és deklarálja a felelősségi köröket (*Spaak-jelentésként* ismert)
 - A koncepciót mind a hat ESZAK tagállam elfogadja
 - Ismét meghívást kap az *Egyesült Királyság*, de nemet mond a brit kormány, helyette létrehozza az *Európai Szabadkereskedelmi Társulást* (EFTA)
 - **1957. március 25. A Római Szerződések (RSZ) aláírása**
 - **Európai Gazdasági Közösséget (EGK) létrehozó szerződés**
 - **Európai Atomenergia-közösséget (Euratom) létrehozó szerződés**

- **Az EGK-t létrehozó RSZ az alábbi célokat jelöli meg:**
 - Közös piac létesítése (*központi cél*)
 - A gazdasági élet harmonikus fejlesztése, folyamatos és kiegyensúlyozott fejlődés, életszínvonal gyors emelkedése, az államokat összekötő kapcsolat szorosabbra fűzése (*2. cikk*)
 - Vámok, mennyiségi korlátozások megszüntetése, vámunió létesítése, közös kereskedelempolitika létesítése, áruk, szolgáltatások, tőke, munka szabad mozgásának megteremtése, közös mezőgazdaság, közlekedési- és versenypolitika, jogharmonizáció (*3. cikk*)
- **Az Euratomot létrehozó RSZ az alábbi célokat jelöli meg:**
 - Atomenergia-ipar gyors megteremtése és fejlesztése, közös kutatások, atomenergia hatékony felhasználása, nukleáris biztonság

- **Az EGK/EK első tizenöt éve a belső integráció jegyében telik**
 - **1958. január 1. A RSZ hatályba lépése**
 - 1958 és 1973 között a tagországok egymás közötti kereskedelme dinamikusan növekedett, amely kedvező konjunktúrával is párosult
 - Gyors műszaki fejlődés, gazdasági modernizáció, fogyasztás bővülése
 - 1961-ben *Charles de Gaulle* francia elnök megvétózta az Egyesült Királyság csatlakozási szándékát, mert abban az amerikai befolyás erősödésének veszélyét látja
 - 1962-ben döntés született a *közös agrárpolitika* kialakításáról
 - **1967. július 1. Az Európai Közösségek létrehozása**
 - *Előzménye: Egyesülési Szerződés (1965)*, amelyben összevonják az ESZAK, az EGK és az Euroatom eddig egymástól függetlenül működő intézményeit

- **Az EGK/EK első tizenöt éve a belső integráció jegyében telik**
 - 1967-ben *de Gaulle* ismét megvétozza az Egyesült Királyság csatlakozási szándékát
 - **1968** közepére létrejön a **vámunió**
 - A tőke és a munka teljesen szabad mozgását nem sikerül megvalósítani, csak a szabad mozgás általános feltételeit liberalizálják
 - 1969-ben lemond *de Gaulle*, így elhárul a legfőbb akadály a brit csatlakozás előtt
 - 1970-ben megkezdődnek a csatlakozási tárgyalások (*ratifikációs folyamat*) az Egyesült Királysággal, továbbá Dániával, Írországgal és Norvégiával
 - 1969–70-ben már a monetáris unió bevezetésének gondolata is felmerül (*Werner-terv*)
 - Ennek sikerre vitelét az olajválság begyűrzése lehetetlenné teszi

- **Az EGK/EK első tizenöt éve a belső integráció jegyében telik**
 - **1973-ban** megtörténik az **első bővítés**: Dánia, az Egyesült Királyság és Írország csatlakozik a Közösséghez („Kilencek”)
 - A norvég állampolgárok népszavazáson utasítják el a csatlakozást
 - Az 1970-es évek elejére világossá válik, hogy az USA és Japán mellett az Európai Közösségek lép elő a világgazdaság harmadik legnagyobb szereplőjévé (*Triád*: USA + Japán + EK)
 - A brit csatlakozás következtében az Európai Közösségek világgazdasági súlya jócskán növekszik
 - A gazdasági potenciál további növekedését két esemény szakítja meg:
 - 1971: a *Bretton Woods-i rendszer összeomlása* a dollár aranyhoz rögzített árfolyamának felfüggesztésével
 - 1973: az izraeli-arab háború (jom kippuri háború) nyomán *kitör az első olajválság*

- **Az EK 1973–1983 közötti időszakát az euroszkepticizmus és az integráció mélyítése együttesen jellemzi**
 - **Az euroszkepticizmus erősítői:**
 - Az olajárak emelkedése és az elhúzódó válság (*stagfláció*) a Közösségen belüli kereskedelmet jelentősen nehezíti, és az egyes tagállamok protekcionista eszközökhöz nyúlnak, a britek a költségvetésbe való befizetés lefaragásáért küzdenek
 - **Az integráció erősítői:**
 - Rendszeressé válnak a tagállamok közötti államfői és kormányfői szintű egyeztetések, az ún. *csúcstalálkozók*
 - **1979: Európai Monetáris Rendszer** útnak indítása, amely megteremti a pénzügyi stabilitás kereteit, ezzel a gazdasági összefonódás új lendületet vesz
 - **1981-ben és 1986-ban** megtörténik a **második és a harmadik bővítés:** Görögország, majd Portugália és Spanyolország csatlakoznak a Közösséghez

- **Égető szükséggé válik a nyolcvanas évek közepére a piacok rugalmasabbá tétele és a valódi közös piac kialakítása**
 - A tagállamok hajlandónak mutatkoznak nemzeti szuverenitásuk egy részét feláldozni a válságból való mielőbbi kijutás érdekében
 - Az EK technikai és strukturális hátrányba kerül az USA-val és Japánnal szemben
 - 1985: első *Fehér Könyv* intézkedési terv elkészítése
 - *Megalkotói: Jacques Delors és Arthur Cockfield*
 - *Lényege: jogalkotási feladat az igazi közös piac létrejöttét akadályozó fizikai, pénzügyi és technikai korlátok felszámolása érdekében*

- **Az egységes belső piaci programot illetően közös politikai akarat körvonalazódik**
 - **1986. február 18. Luxemburg – az Egységes Európai Okmány (EEO) aláírása**
 - **1987. január 1. Az Egységes Európai Okmány hatályba lépése**
 - Az elkövetkezendő öt évben *masszív jogalkotási program* indul a tőke, a munka, az áruk és a szolgáltatások szabad mozgását akadályozó fizikai (pl. határellenőrzés), technikai (pl. jogszabály, szabvány) és pénzügyi (pl. költségvetés, adózás, közbeszerzés) jellegű korlátok megszüntetésére
 - Az EEO 1992. december 31. határidővel jelöli meg az egységes piac megvalósítását, amely *tagállami jogharmonizációt* is szükségessé tesz

- **A kilencvenes évek elejére a gazdasági összefonódottság fokozódása stabil körülményeket biztosít a gazdasági unióra**
 - **1992. február 7. A Maastrichti Szerződés (MSZ) aláírása**
 - **1993. november 1. A Maastrichti Szerződés hatályba lépése**
 - A tagállamok a *gazdasági integráció mélyítése* céljából elhatározzák, hogy gazdasági és monetáris unióra lépnek, de a *politikai integráció szorosabbra fűzése* érdekében több közös cél (pl. közös kül- és biztonságpolitika, koordinált bel- és igazságügy, uniós polgárság) is megfogalmazódik
 - *Közösségekből Unió*: bevezetik az *Európai Unió (EU)* elnevezést
 - A MSZ 1999. január 1. határidővel jelöli meg az egységes piac megvalósítását, amely a *közös valuta (euró)* bevezetésére is vonatkozik

- **A MSZ révén sajátos hárompilléres szerkezet jön létre**
 - **Első pillér:** a három Közösség (EK) eddigi és új közös szakpolitikái
 - *Eddigi szakpolitikák:* agrárpolitika, versenypolitika, (passzív) szociálpolitika, környezetvédelem, Európai Monetáris Rendszer, a tőke, az áruk és a szolgáltatások szabad mozgásának garantálása
 - *Új szakpolitikák:* monetáris politika, egészségügyi politika, kulturális politika, oktatáspolitiká, a személyek szabad mozgásának garantálása
 - **Második pillér:** közös kül- és biztonságpolitika
 - **Harmadik pillér:** közös bel- és igazságügyi együttműködés

A politikai uniót célzó új területeken nem szándékolt egy nagyon szoros együttműködési megoldás, inkább célszerűnek bizonyul két új típusú, de lazább kooperáció.

- **A MSZ révén a döntéshozatal hatékonyabbá és átláthatóbbá vált**
 - **Bevezetik az együttdöntési eljárást:** az Európai Parlament az Európai Unió Tanácsával *együtt fogad el jogszabályokat*, tehát társjogalkotókká válnak
 - Másszóval: Az Európai Parlament olyan döntéshozóként léphet fel, amelynek egyetértése nélkül nem is születhet döntés
 - **Bevezetik a szubszidiaritás elvét:** akkor kell egy kérdésben közösségi szinten dönteni, ha a kitűzött cél tekintetében nemzeti szinten nem lehet kielégítő eredményre jutni, és ha a javasolt lépés – méretei, hatásai miatt – közösségi szinten várhatóan nagyobb sikerrel, jobb hatásokkal valósítható meg
 - Másszóval: Minden döntést azon a szinten (uniós/közösségi, nemzeti, regionális, helyi) kell meghozni, ahol a legtöbb információ és érintett található az adott kérdést illetően

*A Soproni Egyetem digitális transzformációja az oktatásban
(SOE-DTO) 2022-2026 – RRF-2.1.2-21-2022-00011*
Tanterv- és tartalom-modernizálás
Kurzusok digitális fejlesztése Moodle környezetben

Az európai integráció története és fejlődése

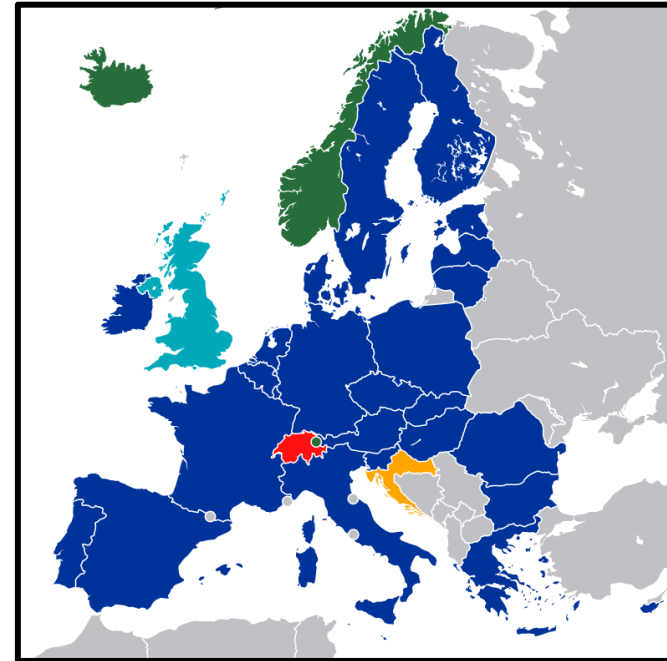
EU ismeretek és gazdaságtan

I. rész – 2. témakör – 2. fejezet

A tantárgy előadója: Dr. habil. Tóth Balázs István PhD.

- **Nagy gazdasági térség jön létre az egységes piac EFTA-ra való kiterjesztésével**
 - *Előzmény:* Az 1970-es évek végére megvalósul az ipari termékek szabadkereskedelme az EK és az EFTA között → a kapcsolatok egy évtizedig ezen a szinten maradnak
 - A 1990-es évek elején az EK és az EFTA a fejlett piacgazdaságokat tömörítő nagy európai gazdasági térség létrehozásáról dönt
 - 1992. május 2. Porto – Az **Európai Gazdasági Térség (EGT)** létrehozásáról szóló szerződés
 - 1994. január 1. Az Európai Gazdasági Térség létrehozásáról szóló szerződés hatályba lépése

2023-ban *30 tagja* van. Nem EU tagok: Izland, Liechtenstein, Norvégia. Legutóbb (2015) Horvátország csatlakozott. Az Egyesült Királyság kilépett.

- **A kilencvenes évek közepe változatosan telik**

- **Újra megerősödik az euroszeptizmus:**

- *A MSZ-t épphogy megszavazzák Franciaországban, Dánia először elutasítja, majd megszavazza (miután önkéntes kimaradási lehetőséget, ún. opt-out-ot kap az eurózónából), az 1990-ben újraegyesített Németországban alkotmányos aggályok adódnak*
- *Az évtized közepéig elhúzódó gazdasági recesszió, a megugró munkanélküliség és a növekvő költségvetési terhek megviselik a monetáris rendszert, így kérdésessé válik az euró határidőre történő bevezetése*

- **Fokozódik az integráció az EU bővítésével:**

- *A poszt-szocialista közép- és kelet-európai országok sorra fejezik ki csatlakozási szándékukat, és társulási megállapodást kötnek az EU-val (Magyarország a Cseh és Szlovák Köztársasággal és Lengyelországgal együtt 1991-ben írja alá)*
- **1995-ben** megtörténik a **negyedik bővítés**: Ausztria, Finnország és Svédország csatlakozása (a norvég állampolgárok ismét elutasítják a csatlakozást)

- **A közös valuta bevezetését sikerül megvalósítani**
 - A gazdasági recesszió nyomán szigorú gazdaságpolitikai intézkedéseket vezetnek be az eurózónához csatlakozni kívánó tagállamokban
 - **1999. január 1. az euró elektronikus (bank)számlapénzként való bevezetése**
 - Eredetileg négy tagállam marad ki (Dánia, Görögország, Nagy-Britannia, Svédország), azonban a görögök 2001-ben belépnek az euróövezetbe
 - **2002. január 1. az euró készpénzforgalomban való megjelenése euróbankjegyekkel és pénzérmekekkel**
 - 2002. március 1-jével az eurózóna országaiból a régi nemzeti valutákat kivonják és az euró válik az egyetlen törvényes fizetőeszközzé

Az euró bevezetésével az európai integrációban új távlatok tárulnak fel, amelyek a politikai unió kiépítésében is kedvező lehetőséget rejtenek magukban.

- **Az ezredfordulóhoz közeledve több kérdésben is nehézkes a tagállamok közötti döntéshozatal, de megoldás születik**
 - 1996 márciusában *elkezdik felülvizsgálni a MSZ-t*, azonban a sokasodó problémák (pl. nem megfelelő demokratikus kontroll, nem megfelelő hatékonyság, a keleti bővítés dilemmái) miatt kibővítik és másfél évre elnyújtják a tárgyalásokat
 - **1997. október 2. Az Amszterdami Szerződés (ASZ) aláírása**
 - **1999. május 1. Az Amszterdami Szerződés hatályba lépése**
 - Előrelépés történik a *közös kül- és biztonságpolitika*, illetve a *közös bel- és igazságügyi együttműködés* területein (pl. külső és belső határőrizet, menekültügyi kérdések, polgári igazságügyi együttműködés), illetve összehangolják a *nemzeti foglalkoztatáspolitikák céljait és irányait*
 - Az *Európai Parlament döntési jogait* kiszélesítik, továbbá alapjoggá válik az *unióval kapcsolatos információkhoz és dokumentumokhoz való hozzáférés*

- **Újításai ellenére az ASZ egy félbehagyott szerződés képét hagyja maga után**
 - Nem oldja meg *a keleti bővítés intézményi kérdéseit, feltételeit*
 - Az Európai Parlament és a tagállamok hamar leszögezik, hogy bármely újabb bővítési kört csak a félbehagyott problémák rendezése után támogatnak
 - Ettől függetlenül a csatlakozási tárgyalások a tagjelölt országokkal nem maradnak félbe, vagyis tovább folytatódnak
 - Nem oldja meg *az Európai Unió Tanácsában a minősített többséggel meghozott döntések kiterjesztését és újrásúlyozását, illetve az Európai Bizottság összetételének és méretének meghatározását (ún. amszterdami maradékok)*
 - *A minősített többség (szupertöbbség, kettős többségi szabály)* olyan szavazási rendszer, amely nagyobb támogatottságot biztosít, mint az egyszerű többség, azaz a szavazók több mint fele.

- **A keleti bővítéssel összefüggésben szükségessé válik meghatározni, hogy miből finanszírozzák a bővítést**
 - Az EU költségvetésének jelentős megemelése és szakpolitikáinak átalakítása napirendre kerül, mivel a tagjelölt országok mindegyike jóval az EU fejlettségi átlaga alatt lévő ország
 - 1999. március 25. Berlin – az **Agenda 2000** költségvetési és reformcsomag elfogadása
 - Az Agenda 2000 meghatározza az EU 2000 és 2006 közötti *pénzügyi perspektíváját (hétéves keretét)* → ezzel rögzül a középtávú (hétéves) programozási periódusok szakaszolása (1993–1999, 2000–2006, 2007–2013, 2014–2020)
 - 1999 decemberében a *helsinki EU csúcstalálkozó* garanciát vállal a ratifikációs folyamat lezárására a tagjelölt országokkal 2002 vége határidővel

- **A keleti bővítés intézményi kérdéseit és feltételeit sikerül rendezni**
 - **2001. február 26. A Nizzai Szerződés (NSZ) aláírása**
 - **2003. február 1. A Nizzai Szerződés hatályba lépése**
 - *Lényege: nem új területeket von be az integrációba, nem új hatásköröket emel közösségi szintre, hanem elősegíti az EU hatékony működését a tagállamok számának növekedését követően (pl. gyorsabb döntéshozatal, könnyebb megegyezés) és rendezzi az amszterdami maradékokat is:*
 - Jobban tükröződnek a népességi súlyok a döntéshozásban, így például meghatározzák a majdan 27 tagú EU-ban melyik országnak milyen súlya lesz
 - Kiterjesztik a minősített többséggel meghozandó döntések körét, visszaszorítják a tagállami vétó (tiltakozás) lehetőségét
 - Alkalmazzák az ún. *megerősített együttműködést* arra az esetre, hogy az integrációs folyamatban valamely ország gyorsabban akar haladni

- **A legfelkészültebb tagjelöltekkel az EU igyekszik mielőbb lezárni a csatlakozási tárgyalásokat**
 - *A főbb hazai vonatkozások:* 1994 – Magyarország hivatalosan felvételét kéri az EU-ba → 1998 február – kifizetésre kerül az összes tartozás a Nemzetközi Valutaalapnak, így megszűnik annak befolyása → 1998 március – elkezdődnek a csatlakozási tárgyalások
 - 2001-ben megnevezik a tíz tagjelölt országot, majd 2002-ben a *koppenhágai csúcstalálkozón* kerül sor a tárgyalások lezárására
 - **2003. április 16. Athén – a csatlakozási szerződés aláírása**
 - Ezt követően a 15 tagállamban és a 10 csatlakozó országban végbemegy a szükséges megerősítési eljárás (népszavazás vagy parlamenti megerősítés)
 - **2004. május 1. az EU történelmi keleti bővítése:** Ciprus (déli, görög része), Csehország, Észtország, Lengyelország, Lettország, Litvánia, Magyarország, Málta, Szlovákia és Szlovénia csatlakozik az EU-hoz

- **A (dél-)keleti bővítési folyamat nem áll meg**

- **2007.** január 1. Bulgária és Románia csatlakozik az EU-hoz
- **2013.** július 1. Horvátország csatlakozik az EU-hoz
- A Nyugat-Balkán (Albánia, Bosznia-Hercegovina, Koszovó, Macedónia, Montenegró, Szerbia) minden országa csatlakozási perspektívát kap, így ma az EU ezeket az országokat – és Törökországot is – *potenciálisan tagjelöltnek* tekinti
 - *Törökország* ugyan 1963-tól az EGK társult tagja, a csatlakozási tárgyalások 2005-ben el is kezdődnek, de mivel nem hajlandó Ciprus elismerésére, ezért a tárgyalások sikeres lezárása bizonytalan, illetve gondot jelent az ország mérete és sajátos problémái is
 - *Macedónia* Észak-Macedóniára változtatja a nevét 2019-ben, így elhárulhat a veszély az ország hírnevének Görögország általi akadályoztatása elől
- Izland 2015-ben visszavonja csatlakozási kérelmét

Az EU bővítése: a hat alapítótól a 28 tagállamig

1952 1973 1981 1986 1995 2004 2007 2013

- **A legfejlettebb integrációs szint eléréséhez három területen előrelépés szükséges, amelyekhez négy eszközt rendelnek**
 - *Három terület:* 1) Európa demokratikusabbá tétele; 2) Európa globális szerepvállalásának erősítése; 3) a polgárok igényeinek való jobb megfelelés
 - *Négy eszköz:* 1) hatáskörök jobb meghatározása és megosztása; 2) az EU eszközrendszerének egyszerűsítése; 3) az átláthatóság, a demokrácia és a hatékonyság fokozása; 4) az európai polgárok alkotmánya
- **A szervezeti keretről is döntés születik: létrejön az *Európa jövőjével foglalkozó konvent*, röviden *Konvent***
 - A tagállamok és a csatlakozási tárgyalásokat folytató országok küldötteiből álló testület, amely előkészíti az *EU új alapító szerződésének tervezetét*

- **Az alapító szerződések átfogó reformja az európai egység szorosságát tűzi ki célul → ezt az *alkotmány* szóval szimbolizálja**
 - A Konventben minden eddigi kísérletnél alaposabban és mélyebben kerül átgondolásra az EU működése, jogi és intézményi kerete, hatáskörei
 - 2003 júliusára a Konvent elkészíti az *Alkotmányszerződést* (hivatalos nevén: *Szerződés európai alkotmány létrehozásáról*)
 - *Jogi értelemben* hagyományos nemzetközi szerződés, *politikai értelemben* viszont alkotmányos jellegű rendelkezéseket tartalmazó dokumentum
 - 2004 júniusában az Európai Tanács elfogadja a dokumentumot
 - 2004 októberében írják alá az Alkotmányszerződést a tagállamok (Róma), majd ezt követően elkezdődik a megerősítési folyamat a tagállamokban
 - 2005 májusában a franciák, júniusban pedig a hollandok népszavazáson elutasítják az Alkotmányszerződést

- **Az elutasító népszavazások több jelenségre is rámutatnak**
 - *Az EU-val szemben kialakult egy általános elégedetlenség*
 - Sokkal nagyobb figyelmet kellene fordítani a *gazdasági és szociális kérdésekre* és az *európai gazdaságok alapvető problémáira* a bővítési politika helyett
 - Az uniós állampolgárok számára be kellene mutatni, hogy mit tett érdekükben az EU, és fel kellene világosítani őket arról, hogy az Alkotmányszerződés a hatékonyabb működés jogi keretét teremtené meg, de nem feladata konkrét válaszok adása a napi gazdasági és szociális problémákra
 - *A tagállamokban kialakult egy negatív belpolitikai hangulat*
 - Az állampolgárok elégedetlenek a kormányzati tevékenységekkel és a gazdaságpolitikai kilátásokkal (pl. növekvő munkanélküliség, szociális bizonytalanság, fokozódó bevándorlás), amelynek háttérében az EU-t látják
 - 2005 júniusában két évvel meghosszabbítják a tagállami megerősítésre előirányzott időszakot (*gondolkodási időszakot* iktatnak be)

- **Fordulópontot jelent a Berliini Nyilatkozat**

- Az EU soros elnöksége, a *német elnökség* végig eltökélt marad az EU új alapító szerződése tekintetében
- **2007. március 25. A RSZ ötvenéves évfordulója és a Berliini Nyilatkozat aláírása**
 - Megemlékeznek az integráció eddig elért eredményeiről és a közösen vállalt értékekről
 - Felvázolják az EU előtt álló kihívásokat, és az Alkotmányszerződés név mellőzésével szólnak arról is, hogy egy megújított közös alapra szükséges helyezni az uniót
- *A Berliini Nyilatkozat következményei:* 1) sikerül kilábalni a „szerződéses válságból”; 2) 2009-ig hatályba kell léptetni az új szerződést; 3) az új szerződésnek nem kell alkotmányos jelleget öltenie, inkább egy *reformszerződés* elfogadtatása a cél

- **Az Alkotmányszerződés tartalmi elemeit nagyrészen sikerül megmenteni a reformszerződésen keresztül**
 - **2007. december 12. Jogerőre emelkedik az *Unió Alapjogi Chartája***
 - *Az uniós polgárok alapvető jogait tartalmazó dokumentum, amely a szociális jogok túlságosan széleskörű meghatározása miatt nem tudott eddig jogerőre emelkedni (a szöveget már 2000-ben megfogalmazták)*
 - **2007. december 13. A Lisszaboni Szerződés aláírása**
 - *Lényege: nem az eddigi szerződések helyébe lépő új szerződés (az eredeti szándék szerint), hanem az eddigi szerződések módosítása az Alkotmányszerződésből átmentett elemekkel, más formátumban*
 - **2009. december 1. A Lisszaboni Szerződés hatályba lépése**
 - *Ezzel lezárult a „szerződésmódosítások korszaka”, előtérbe kerülnek a pragmatikus kérdések: a gazdasági és a társadalmi kihívásokra való koncentráció, az uniós polgárok mindennapi problémáira való fókusztétel*

- **A dokumentum elfogadásával az EU jobban alkalmazkodik a fokozódó globalizációhoz és annak aktuális kihívásaihoz**
 - *Felszámolja a MSZ hárompilléres struktúráját és egységes keretet ad az EU-nak, ennek jegyében az EU-t jogi személyiséggel ruházza fel*
 - *Világossá teszi, hogy az EU mely új területeken rendelkezhet fellépéssel, hatáskörökkel: sport, európai kutatási térség, űrkutatás, energiapolitika, idegenforgalom, polgári védelem, igazgatási együttműködés*
 - *Létrehoz két új tisztséget: Európai Tanács állandó elnöke (2009–2014: Herman Van Rumpuy; 2014–2019: Donald Tusk; 2019-től: Charles Michel), illetve külügyi és biztonságpolitikai főképviselő (2009–2014: Catherine Ashton; 2014–2019: Federica Mogherini, 2019-től: Josep Borrell), akinek munkáját az Európai Külügyi Szolgálat segíti*

- **A dokumentum elfogadásával az EU jobban alkalmazkodik a fokozódó globalizációhoz és annak aktuális kihívásaihoz**
 - *Általános szabállyá válik a minősített többségi szavazás: a döntések elfogadásához a tagállamok 55%-ának támogatása szükséges (jelenleg 15 tagállam), akik egyben az EU népességének 65%-át képviselik*
 - *Rendes jogalkotásként tünteti fel az együttdöntési eljárást: az Európai Parlament és az Európai Unió Tanácsa valódi társjogalkotókká válnak*
 - *Megerősíti a nemzeti parlamentek uniós döntéshozatalba való bevonását, különösen a szubszidiaritás elve érvényesülésének ellenőrzése terén*
 - *Deklarálja a kollektív védelem elvét, valamint a természet vagy az ember okozta katasztrófák, illetve terrortámadás esetén előírja a szolidaritási kötelezettséget (kölcsonös szolidaritás)*

- **A dokumentum elfogadásával az EU jobban alkalmazkodik a fokozódó globalizációhoz és annak aktuális kihívásaihoz**
 - *Célként tűzi ki a klímaváltozás elleni harcot*
 - *Szorosabbra fonja a bel- és igazságügyi integrációt (pl. határőrizeti rendszer, európai menekültügyi rendszer, közös bevándorlási politika)*
 - *Jogerőre emeli az Unió Alapjogi Chartáját*
 - *Lehetőséget ad az uniós polgároknak közös petíció megfogalmazására, amelyet az Európai Bizottságnak kötelező napirendre vennie, ha egymillió uniós polgár aláírta*
 - *Szabályozza az EU-ból való kilépés módját: alapelv, hogy bármely tagállam (a maga alkotmányos szabályai szerint) dönthet az Európai Unióból való kilépésről*

**Mottó, jelmondat:
Egység a sokféleségben**

Az európai himnusz: Beethoven Örömdája

Közös fizetőeszköz: az euró

Az európai zászló

Európa nap, május 9.

*A Soproni Egyetem digitális transzformációja az oktatásban
(SOE-DTO) 2022-2026 – RRF-2.1.2-21-2022-00011*
Tanterv- és tartalom-modernizálás
Kurzusok digitális fejlesztése Moodle környezetben

Az Európai Unió intézményrendszere

EU ismeretek és gazdaságtan

I. rész – 3. témakör – 1. fejezet

A tantárgy előadója: Dr. habil. Tóth Balázs István PhD.

- **Az EU egyedülálló képződmény a nemzetközi jogban**
 - Az EU működésében *a kormányközi és a szupranacionális jegyek keverednek*, azonban nem tekinthető sem egyszerű kormányközi szervezetnek, sem nemzetek feletti föderációnak
 - Az EU *önálló hatáskörökkel, saját jogi személyiséggel és intézményei által létrehozott normákkal rendelkezik*, azonban a nemzeti kormányok és parlamentek az EU-nak nincsenek alárendelve
- **A LSZ rendelkezik az EU intézményrendszerének jelenlegi felépítéséről, továbbá tanácsadó szerveiről, önálló szerveiről, egyéb decentralizált szerveiről (ún. intézményközi szolgáltatók)**

Az EU intézményei és szervei

Fő intézmények

Európai Parlament

Európai Tanács

Az Európai Unió
Tanácsa

Európai Bizottság

Az Európai Unió
Bírósága

Európai Gazdasági és
Szociális Bizottság

Régiók Európai
Bizottsága

Európai
Számvevőszék

Európai Beruházási
Bank

Európai Külügyi
Szolgálat

Európai Központi
Bank

Európai Ombudsman

Európai Adatvédelmi
Biztos

Hivatalok

Ügynökségek

Csúcstárgy

Tanácsadó
szervek

Önálló
szervek

Intézményközi
szolgáltatók

- **Az EU intézményei és szervei két fő, egymással mégis szorosan összefüggő feladatkört látnak el:**
 - *Jogalkotás:* Európai Unió Tanácsa, Európai Parlament és Európai Bizottság intézményi „háromszöge”
 - Az első a tagállami kormányok által kifejtett *nemzeti érdekek*, a második a pártok által hordozott *állampolgári (politikai) érdekek*, a harmadik a közös *uniós érdekek* megjelenítője
 - *Döntéshozatal:* az Európai Bizottság *előkészíti* a döntéseket, az Európai Unió Tanácsa és Parlament társjogalkotóként *elfogadja* azokat (*főszabály*)
 - A Bizottság bizonyos esetekben, külön felhatalmazással döntéshozóként és ellenőrzőként járhat el, továbbá az Európai Unió Tanácsa egyedül is hozhat döntést (ebben az esetben az Európai Parlament csak *konzultatív szereplő*)
 - Társadalmi, gazdasági, munkaügyi kérdésekben a Gazdasági és Szociális Bizottság, regionális és helyi kérdésekben a Régiók Bizottsága ad tanácsokat

- **E három intézmény („triumvirátus”) munkája a továbbiakkal egészül ki:**
 - Az *Európai Unió Bírósága* ügyel a közösségi jog betartására, egységes alkalmazására, zökkenőmentes érvényesülésére a három intézményben
 - A MSZ emelte az EU pénzügyeit ellenőrző *Európai Számvevőszéket* a fő intézmények közé
 - Az 1998-ban létrejött *Európai Központi Bankot* szintén a fő intézmények sorába emelték a LSZ nyomán
 - Fontos feladatokat látnak el az EU egyéb szervei, amelyek ún. *önálló vagy tanácsadó szervek*
 - Az ún. *intézményközi szolgáltatók* (számos hivatal és ügynökség) hatékonyabbá teszik az EU szervei közötti kommunikációt és információáramlást

- **Európa Tanács** (*Council of Europe*): strasbourgi székhelyű kormányközi szervezet, amelyet 1949-ben Londonban hoztak létre
- **Európai Tanács** (*European Council*): a tagállamok állam- vagy kormányfőinek, a Bizottság elnökének és a testület saját elnökéből álló, jelenleg 29 tagú stratégiai kérdésekről döntő fórum
- **Európai Unió Tanácsa** (*Council of the European Union*): az EU társdöntéshozó, társjogalkotó, politika-meghatározó intézménye, a tagállamok miniszteri szintű érdekképviseleti intézménye
 - Szokás *Miniszterek Tanácsának* (*Council of Ministers*) is nevezni, és megkülönböztetni aszerint, hogy mely miniszterek találkozájáról van szó: a szakminiszterek testületei *szektorális tanácsként* is ismeretesek

- **Főbb jellemzők:**

- **Szerep:** nagy horderejű csúcsfórum, meghatározza az EU általános politikai irányvonalait, továbbá megadja az EU fejlődéséhez szükséges ösztönzést
 - A politikai kompromisszumok, az ún. *package deal*, vagyis *egyezségcsomag* megkötésének színtere
- **Vezetője:** a LSZ hatályba lépése óta *állandó elnöke van*
 - Az elnököt két és fél évre választják, amely egy alkalommal megújítható
 - *Eddig három állandó elnök volt: Herman Van Rumpuy (2009–2014), Donald Tusk (2014–2019), Charles Michel (2019 óta)*
 - *Főbb feladatai:* ülések vezetése, kompromisszum kialakításának ösztönzése, az EU külső képviselése

- **Főbb jellemzők:**

- *Feladata:* ugyan jogalkotási jogkörrel nem rendelkezik, de konkrét döntéseket hozhat (pl. uniós prioritások), és határozatokat fogadhat el
- *Működése:* normál esetben *félévente kétszer ülésezik Brüsszelben*, ezek az ún. *csúcstalálkozók*
 - Az elnök rendkívüli ülést is összehívhat, és a helyszíntől csak különleges esetben lehet eltérni
- *Szavazási formái:* döntéseit alapesetben *konszenzussal* hozza meg, kivételes esetekben *minősített többséggel* dönt
 - Csak az állam- és kormányfők rendelkeznek szavazati joggal, az Európai Tanács elnöke és az Európai Bizottság elnöke nem szavaznak
- *Hivatali struktúra:* nincs, önálló adminisztrációval nem rendelkezik
 - Üléseit az *Európai Unió Tanácsának Főtitkársága* készíti elő

- **Főbb jellemzők:**

- *Szerep:* **nem szerv, hanem több szakterület szerint tagolt tanácsi formáció**
- *Székhelye* Brüsszel, meghatározott időközönként Luxemburgban ül össze, illetve a *soros elnökséget adó országban* is zajlanak *informális találkozók*
- Jelenleg *10 tanácsi formáció* (szektorális tanács) működik
 - Ezek a következők: Általános Ügyek Tanácsa (GAC), Külügyek Tanácsa (FAC), Gazdasági és Pénzügyek Tanácsa (ECOFIN), Bel- és Igazságügyek Tanácsa (JHA), Foglalkoztatási, Szociálpolitikai, Egészségügyi és Fogyasztóvédelmi Tanács (EPSCO), Versenyképességi Tanács (COMPET), Közlekedési, Hírközlési és Energia Tanács (TTE), Mezőgazdasági és Halászati Tanács (Agrifish), Környezeti Tanács (ENV), Oktatási, Ifjúsági, Kulturális és Sport Tanács (EYCS)
 - A tagállamok hatáskörébe tartozik, hogy melyik formációba melyik minisztert küldik (általában az adott témáért felelős minisztert)
 - Egyes testületeinek *elnöke* mindig az aktuálisan elnöklő ország szakminisztere, kivételt képez a Külügyek Tanácsa, ahol a külpolitikai főképviselő elnököl

- **Főbb jellemzők:**

- *Hivatali struktúra:*

- A Tanács és a soros elnökség munkáját a mintegy 3500 főből álló, tagállamoktól független hivatalnokot tartalmazó *Főtitkárság* segíti (élén a főtitkár áll), amelynek feladata a Tanács és a tanácsi formációk üléseinek előkészítése
- A Tanács munkáját segíti egy előkészítő testület, az *Állandó Képviselők Bizottsága* (COREPER), amelynek feladata az egyes döntési kérdésekben a tagállami álláspontok közelítése, továbbá a kapcsolattartás, az uniós és a nemzeti érdekek közötti közvetítés és koordinálás
 - *COREPER I*: állandó képviselők fóruma szakmai–technikai kérdésekben (felelős az Agrifish, COMPET, ENV, EPSCO, EYCS és TTE előkészítéséért)
 - *COREPER II*: állandó képviselők helyetteseinek fóruma szakpolitikai kérdésekben (felelős a GAC, FAC, ECOFIN és JHA előkészítéséért)

- **Főbb jellemzők:**

- *Hivatali struktúra (folyt.):*

- Mivel egyes kérdésekben bonyolult a megegyezés, ezért a COREPER munkáját további mintegy 200 *ad hoc* jelleggel felállított *tanácsi munkacsoport* segíti, amelyek feladata az aktuális, napi kérdéseknek megfelelően alakult

- *Szavazási formái:* érdemi ügyekben *minősített többség*

- Bizonyos esetekben *egyszerű többséget* lehet, avagy *egyhangú szavazást* kell (pl. kül- és biztonságpolitika, adóharmonizáció) alkalmazni

- *A soros elnökség:* félévente váltva tölti be egy-egy tagállam

- A nagyobb tervezhetőség érdekében 2007-től három egymást követő elnökség 18 (=6+6+6) hónapos ciklusban együttműködve, programjait összehangolva látja el az elnökséget (ún. *trió elnökség*)
- A magyar soros elnökségre 2011 első felében került sor (spanyol-belga-magyar trió), lebonyolítása a *második Orbán-kormány* feladata volt

- **Főbb jellemzők:**

- **Szerep:** az EU mindennapi munkáját végző, **kormányyszerűen működő intézmény**, amelynek élén egy politikai testület (a *biztosok kollégiuma*) áll
- **Hivatalos székhelye** Brüsszel, de hivatalnokai az EU-n belül és kívül is dolgoznak
- **Tagjai** a biztosok (jelenleg tagállamonként egy, azaz összesen 27 tagja van)
 - A tagok között a feladatok szakterületenként felosztottak
 - A biztosok kollégiumának élén az *elnök* áll, aki 2019 decembere óta *Ursula von der Leyen* (elődje: *Jean-Claude Juncker* 2014 és 2019 között)

Navracsics Tibor:
kultúra, oktatás,
ifjúság-politika,
sportügy

Várhelyi Olivér:
szomszédság-
politika és
bővítés

- **Főbb jellemzők:**

- *Hatáskörök:* a Bizottság egyszerre tölt be jogszabály-kezdeményszó, döntéshozó, végrehajtó, ellenőrző és képviselői funkciókat
 - *Kiemelkedő szerepe van* tehát a javaslatban, csak a Bizottság szövegezhethet jogalkotási javaslatokat, illetve terjesztheti a Tanács és a Parlament elé
 - *Kizárólagos kezdeményszó szerepe van* az uniós jogalkotásban (kivétel: rendőrségi igazságügy, büntetőügy, kül- és biztonságpolitika) és az uniós költségvetés tervezetének előkészítésében
 - Amikor a végrehajtásnak *egységes szemlélet szerint* kell megtörténnie, akkor a Bizottság rendelkezik végrehajtó és ellenőrző funkcióval (pl. versenyjog, a költségvetés menedzselése, uniós programok és alapok felügyelete)
 - A *„Szerződések őre”*: a tagállamok ellen kötelezettségszegési eljárást indíthat
 - *Versenyhatóság:* betartatja az uniós versenyjogot, felügyeli a versenypolitikát
 - Az *EU képviselője* a nemzetközi szervezeteknél (pl. OECD) gazdasági ügyekben

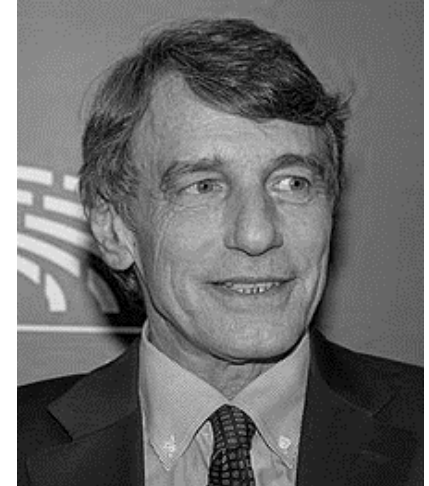
- **Főbb jellemzők:**

- *Kinevezés:* ötéves hivatali időszakra nevezi ki az Európai Tanács a tagállamok megállapodásával és az Európai Parlament jóváhagyásával
 - A Bizottság tagjait általában a nemzeti politikai életben is *fontos szerepet betöltő politikusok* (általában a kormányon lévő pártok tagjai) közül jelölik
 - A tárcák elosztását hosszú egyeztetés előzi meg → a nemzeti kormányok rendszerint komoly *lobbitevékenységet folytatnak* a fontos feladatkörökért
 - A biztosok megválasztásuk esetén kötelezettséget vállalnak arra, hogy *feladataik teljesítése során tagállamaiktól, a nemzeti kormányaiktól és az Európai Unió Tanácsától függetlenül, az unió érdekeit szem előtt tartva tevékenykednek* (a biztosok tehát nem tagállami küldöttek)
- *Hivatali struktúra:* az egyes biztosok alá tartozó *főigazgatóságok*, illetve az azokhoz tartozó *szolgálatok és hivatalok* (több mint 30000 tisztviselő)
 - A hivatali szervezetek összekapcsolásában fontos szerepe van a *kabineteknek*

- **Főbb jellemzők:**

- **Szerep:** az EU polgárai által közvetlenül választott képviselőtestület, amely az EU állampolgárainak érdekeit képviseli az EU döntéshozatalában
 - 1979-től közvetlenül, ötévente választjuk a tagjait (ún. euróképviselek)
- **Hivatalos székhelye** Strasbourg, de fontos szereppel bír Brüsszel és Luxemburg is (*háromlakai intézmény*)
- Munkáját *európai pártfrakciókba csoportosulva* látja el, vagyis klasszikus parlamenti testületként működik
 - Tehát nem a nemzeti, hanem *a politikai hovatartozás határozza meg*, hogy melyik képviselő hol foglal helyet
 - A Parlament munkáját az *elnök* irányítja, aki 2019 és 2022 között *David Sassoli* volt, jelenleg *Roberta Metsola* tölti be a tisztséget

- **Főbb jellemzők:**

- *Hatáskörök:* a Parlament egyszerre tölt be társjogalkotó, társdöntéshozó, funkciót, illetve kinevezési, jóváhagyási és ellenőrzési jogköre is van
 - *A LSZ legnagyobb intézményi nyertese* gyakorlati hatásköreit illetően, bár nem vált a Tanáccsal egyenrangú jogalkotóvá (→ nem rendes, hanem ún. *különleges jogalkotási folyamatokban* a Parlament szerepe konzultatív jellegű)
 - *Az Európai Bizottság* ellenőrzése és kinevezése területén komoly jogköröket kapott (pl. jóváhagyási joga van a Bizottság elnökét és az egész testületét illetően, ellenőrzést gyakorol tevékenysége felett), illetve előterjesztőként felhívja a Bizottság figyelmét a szükséges jogi aktusokra
 - *Az EU és a külső országok* között kötött szerződéseket (pl. kereskedelmi megállapodások, csatlakozási szerződések) illetően jóváhagyási jogkörrel rendelkezik
 - *Költségvetési funkció:* a Tanáccsal közösen elfogadja az EU költségvetését

- **Főbb jellemzők:**

- *Létszám:* az euróképviselek száma nem haladhatja meg a 705 főt (+ elnök)
 - A tagállamok részére juttatott mandátumok száma a tagállamok népességétől függ (egy ország legalább 6 és legfeljebb 96 képviselői hellyel rendelkezhets)
- *Képviselecsoportok:* a pártfrakcióknak tükrözni kell nemzetközi jellegüket, így egy frakció létrehozásához minimum a tagállamok negyedéből (7) kell lennie összesen 25 képviselőnek
 - *Vannak hosszú évek óta működő képviselecsoportok:* Európai Néppárt (EPP), Szocialisták és Demokraták Progresszív Szövetsége (S&D), Európai Konzervatívok és Reformisták (ECR), Zöldek/Európai Szabad Szövetség (Greens/EFA)
 - *Vannak egy-egy ötéves parlamenti ciklusra összeálló csoportok és függetlenek*
- *Munkanyelv:* az EU 24 hivatalos nyelvének bármelyikén fel lehet szólalni
- *Szavazási formái:* egyszerű többség, abszolút többség, 2/3-os többség

- **Főbb jellemzők:**

- *Testületei:* a parlamenti munka előkészítése és a szakmai viták a *szakbizottságokban* zajlanak, és már csak a megfelelően kidolgozott kérdésekkel foglalkozik a politikai viták terepéül szolgáló *plenáris ülés*
- *Politikai szervei:* a parlamenti munka szervezésében nagy szerepe van az *Elnökségnek* (tagjai: a Parlament elnöke, 14 alelnöke, 5 quaestora) és az *Elnökök Értekezletének* (tagjai: a Parlament elnöke, a képviselőcsoportok elnökei + 1 független képviselő)
- *Hivatali adminisztráció:* a háttérmunkáért felelős *Főtitkárság* (kb. 5000 fő)
- *Munkarendje:*
 - *Rendes ülészekok:* évente 12 alkalommal Strasbourgban, amelyek négynaposak (H–CS)
 - *Rendkívüli (mini-)ülésszakok:* évente 6-7 alkalommal Brüsszelben, amelyek 1-2 naposak

- **Feladatai:**

- *A luxemburgi székhelyű* testület **legfőbb feladata az uniós jog hatékony bírói védelme**

- *Uniós jog* (korábban közösségi jog): a tagállamok jogrendjébe beépülő, azok integráns részévé váló jogrend, amely a nemzeti jogrendektől független
- Felügyeli EU jogának egységesen értelmezését és alkalmazását a tagállamokban
- Felügyeli az EU jogának betartását az EU intézményeiben és szerveiben
- Véleményezi az EU és a tagállamok között megkötni kívánt szerződéseket
- Eljárást indít a tagállamok és intézmények valamelyike, illetve természetes vagy jogi személy keresetekkel elé terjesztett ügyekben
- Eljárást indít a nemzeti bíróságok kérelmére az uniós jog értelmezésére vagy a jogi aktusok érvényességére vonatkozó kérdésekben
- Korlátozott joghatóság rendőrségi és büntetőjogi igazságszolgáltatásban

- **Eljárásai:**

- *Közvetlen keresetek:* közvetlenül lehet az Európai Bírósághoz fordulni
 - *Előzetes döntéshozatali eljárás:* a nemzeti bíróságok előtti ügyek esetében az uniós jog egységes értelmezésével kapcsolatos együttműködés
- *Közvetett keresetek:* a nemzeti bíróságon keresztül jut el az ügy
 - *Kötelezettségszegési eljárás:* egy tagállam nem teljesíti a Szerződések alapján fennálló kötelezettségét (megelőzi a tagállam és Bizottság közötti szakasz)
 - *Semmisségi eljárás:* amennyiben az uniós intézmények hatáskörükkel visszaéltek vagy eljárási szabályt sértettek
 - *Mulasztási eljárás:* amennyiben az uniós intézmények elmulasztják intézkedési kötelezettségeiket
 - *Kártérítési eljárás:* amennyiben az uniós intézményei vagy alkalmazottjai funkciójuk gyakorlása során kárt okoztak
 - *Véleménykérési eljárás:* nemzetközi szerződések megkötésekor

*A Soproni Egyetem digitális transzformációja az oktatásban
(SOE-DTO) 2022-2026 – RRF-2.1.2-21-2022-00011*
Tanterv- és tartalom-modernizálás
Kurzusok digitális fejlesztése Moodle környezetben

Az Európai Unió intézményrendszere

EU ismeretek és gazdaságtan

I. rész – 3. témakör – 2. fejezet

A tantárgy előadója: Dr. habil. Tóth Balázs István PhD.

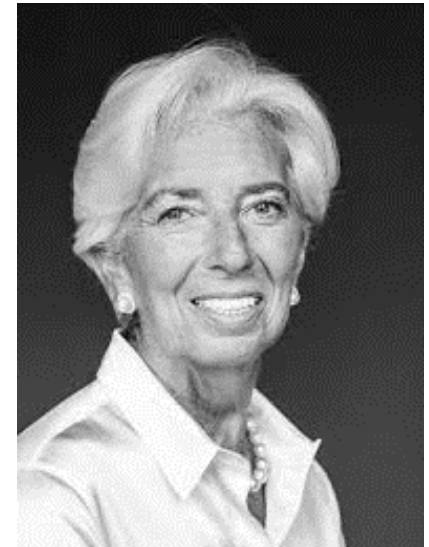

- **Az euró bevezetésével a monetáris politika fő intézményévé vált**
 - *Összetétele:* Európai Központi Bank és a tagállamok jegybankjai
 - Ide értendő az eurót nem használó tagállamok jegybankjai is, amelyek a közös pénzzel kapcsolatos döntésekben és azok végrehajtásában nem vesznek részt
 - *Elsődleges célkitűzése:* árstabilitás megőrzése és az euró kezelése
 - Ennek nyomán az alábbi feladatokat látja el: az EU monetáris politikájának meghatározása és végrehajtása, devizaügyletek irányítása, devizatartalékok őrzése és kezelése, fizetési rendszerek zavartalan működésének előmozdítása
 - *Elődintézménye* az 1994 és 1998 között működő *Európai Monetáris Intézet*
 - Működésének fő célja a *tagállamok monetáris konvergenciája* volt, amelyhez kapcsolódóan már a MSZ-ben rögzítésre kerültek az ún. *konvergenciakritériumok*, vagyis az euróövezethez való csatlakozás előfeltételei
 - Elnöke *Lámfalussy Sándor* volt, aki előkészítette az euró bevezetését

- **Áttekintés:**

- **Szerep: biztosítja a Központi Bankok Európai Rendszere által ellátott feladatok végrehajtását**
 - Független szerv, nem utasítható és befolyásolható sem a tagállamok kormányai és jegybankjai, sem az EU intézményei által
- *Székhelye Frankfurt, elnöke Christine Lagarde*
- *Tőkéjét a tagállami központi bankok jegyzik*
 - A részesedési arány a tagállamnak az EU népességében és a GDP-ben elfoglalt szerepétől függ
- *Euróbankjegyeket önállóan az eurózónához tartozó tagállamok jegybankjai nem bocsáthatnak ki*
 - Az Európai Központi Bank beleegyezése szükséges

- **Áttekintés:**

- **Szerep: tőkeberuházások segítségével biztosítja az EU kiegyensúlyozott fejlődését és céljainak elérését**
 - Az EU-s országok közös tulajdona, *tőkéjét* az EU tagállamai adták össze, így ők a bank részvényesei is
- *Székhelye* Luxemburg, *elnöke Nadia Calvino*
- *Legfőbb feladata:* hitelnyújtás kötvénykibocsátással
 - Különös tekintettel az ipar, a versenyképesség, az innovációs képesség, az energiaellátás, a közlekedés és a környezetvédelem javítására és fokozására
- Tevékenységeit kiegészíti az *Európai Beruházási Alap*, amelynek feladata a *KKV szektor finanszírozása*
 - Nem közvetlenül a KKV-nak, hanem az azokat finanszírozó kockázati tőkealapoknak hitelez

- **Feladatai:**

- *A luxemburgi székhelyű* testület **legfőbb feladata az európai közösségi pénzügyek ellenőrzése**

- *Az EU „pénzügyi lelkiismerete”*: ellenőrzi, hogy az EU a költségvetési szabályoknak és a kitűzött céloknak megfelelően, a számviteli, az adminisztratív és a morális szempontokkal összhangban költi-e el a pénzeket
- Megvizsgálja, hogy minden tervezett bevétel befolyt-e a közös költségvetésbe
- Felügyeli, hogy a tervezett kiadások elérték-e meghatározott céljukat
- Feldolgozza az EU költségvetéséből és támogatásaiból részesülő szervezetek és hatóságoknak kiutalt pénzek felhasználásával kapcsolatos adatokat
- Tanácsot ad, amennyiben az EU intézményei és szervei kikérik véleményét az uniós pénzek kezelését, valamint a pénzügyi vonatkozású jogalkotást illetően
- Saját döntése vagy felkérés alapján bármely költségvetéssel összefüggő kérdésről jelentést készíthet

- **Feladatai:**

- *A brüsszeli székhelyű tanácsadó szerv* **legfőbb feladata a gazdasági és szociális érdekcsoportok bekapcsolása a döntéshozatalba**
 - *Három érdekvédelmi képviseletből áll:* munkaadók csoportja, munkavállalók csoportja, egyéb érdekvédelmi szervezetek csoportja (pl. környezetvédők, fogyasztóvédelmi szervezetek, oktatók, kutatók, termelők, egyéni vállalkozók)
 - Tanácsokat ad az Európai Bizottságnak, az Európai Parlamentnek és az Európai Unió Tanácsának gazdasági, szociális és foglalkoztatási ügyekben
 - Véleményt mondhat az uniós jogalkotás bármely kérdésében
 - Erősíti a részvételen alapuló demokrácia elvének érvényesülését a civil társadalmi szervezetek szerepének és érdekeinek képviseletével
 - Elősegíti az európai integráció alapjául szolgáló értékek térnyerését

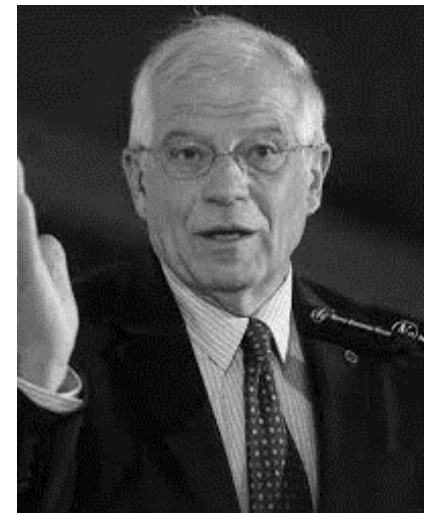
- **Feladatai:**

- *A brüsszeli székhelyű tanácsadó szerv **legfőbb feladata a helyi és regionális szervezetek bekapcsolása a döntéshozókészítésbe***
 - *Tagjai* a helyi, illetve a regionális önkormányzatok választott képviselői közül kerülnek ki, többnyire polgármesterek, önkormányzati vagy tartományi vezetők és képviselők
 - Tanácsokat ad az Európai Bizottságnak, az Európai Parlamentnek és az Európai Unió Tanácsának helyi és regionális érdekeket érintő ügyekben
 - Véleményt mondhat az uniós jogalkotás bármely kérdésében
 - Erősíti a részvételen alapuló demokrácia elvének érvényesülését a helyi hatóságok szerepének és érdekeinek képviselésével
 - Elősegíti az európai integráció alapjául szolgáló értékek térnyerését

- **Áttekintés:**

- **Szerep:** biztosítja az EU külső tevékenységeinek összhangját, a külkapcsolatokkal kapcsolatos feladatokat, képviseli az EU-t a nemzetközi szinten
- Főképviselő: *Josep Borrell*
 - Az Európai Tanács főképviselője, az Európai Bizottság egyik alelnöke, a Külügyek Tanácsának elnöke
 - Irányítja az Európai Külügyi Szolgálatot
 - Irányítja és végrehajtja az EU közös kül- és biztonságpolitikáját
 - Képviseli az EU álláspontját a nemzetközi tárgyalások során
 - Problémás politikai kérdésben vagy válsággal küzdő országgal való kapcsolattartásra különleges képviselőket nevezhet ki

- **Feladatai:**

- **A brüsszeli székhelyű szervezet legfőbb feladata a külügyi és biztonságpolitikai szakértő támogatása** megbízatásai teljesítésében
 - Az EU önálló külügyi apparátusa, kvázi „*külügyminisztériuma*”
 - Együttműködik a tagállamok, az ENSZ és más meghatározó jelentőségű szervezetek és országok diplomáciai szolgálataival
 - Szerepet vállal a békeépítésben politikai, gazdasági támogatás révén
 - A közös biztonság- és védelempolitikai eszközrendszerével szolgálja a biztonságteremtést
 - Az európai szomszédságpolitika keretében ápolja a kapcsolatokat az EU közvetlen szomszédságában álló országokkal
 - Szükség esetén jelen van a humanitárius segítségnyújtásban, a klímaváltozás elleni küzdelemben és az emberi jogok érvényre juttatásában

- **Áttekintés:**

- **Szerep:** biztosítja, hogy az uniós polgárok, az EU területén lakhellyel rendelkező személyek és bejegyzett szervezetek, vállalkozások megfelelő elbánásban részesüljenek az unió intézményei által
- Európai ombudsman: *Emily O'Reilly*
 - Kivizsgálja az igazgatási szabálytalanságokat, a méltánytalan eljárásokat, a diszkriminációból fakadó sérelmeket, a hatalommal való visszaéléssel, az információadás hiányával vagy visszautasításával és a nem szükségszerű késlekedéssel kapcsolatos panaszokat
 - Nem járhat el a nemzeti kormányok és helyi önkormányzatok érdekében, és nem foglalkozik bíróság előtti, avagy jogerős ítélettel lezárt ügyekkel

- **Áttekintés:**

- **Szerep: biztosítja, hogy az uniós intézmények és szervek a személyes adatok kezelésekor tiszteletben tartsák a polgárok magánélethez való jogát**
- Európai adatvédelmi biztos: *Wojciech Wiewiórowski*
 - Gondoskodik arról, hogy az adatkezelés során az uniós intézmények és szervezetek betartsák a szigorú adatvédelmi szabályokat (különös tekintettel a faji és etnikai hovatartozásra, politikai nézetekre, vallásra, egészségi állapotra és szexuális irányultságra)
 - Tanácsokkal segíti az uniós intézményeket és szerveket
 - Kezeli a hozzá beérkező panaszokat
 - Figyelemmel kíséri azoknak az új technológiák kifejlesztését, amelyek hatással lehetnek az adatvédelemre

- **Az EU-nak jelenleg több mint negyven decentralizált szerve létezik, amelyek közül a legismertebbek:**

- A Bűnüldözési Együttműködés Európai Unió's Ügynöksége

- Az Európai Unió Alapjogi Ügynöksége

- Az Európai Unió Szellemi Tulajdoni Hivatala

- Európai Bankhatóság

- Európai Élelmiszerbiztonsági Hatóság

- Európai Értékpapír-piaci Hatóság

- Európai Határ- és Partvédelmi Ügynökség

- Európai Környezetvédelmi Ügynökség

- Európai Védelmi Ügynökség

- Eurostat

- **A döntéshozatalban résztvevő intézmények és szerepük:**
 - *Európai Bizottság*: kezdeményezés, javaslattétel, döntéselőkészítés
 - A beterjesztendő javaslatokat illetően *kizárólagos szövegezési és előterjesztési joggal rendelkezik* (kivétel: rendőrségi ügyek, büntetőügyek, kül- és biztonságpolitika)
 - *Javaslatait bármikor visszavonhatja* → ha erre kerül sor, akkor átdolgozza javaslatát és a módosított verziót újból beterjeszti
 - A beterjesztendő javaslattal először az adott témáért *felelős biztos és kabinetje foglalkozik*, akik egyeztetnek a többi biztos kabinetjével → majd sor kerül a kabinetfőnökök találkozására → az itt elért konszenzusos kérdéseket a biztosok kollégiuma többnyire vita nélkül fogadja el
 - *Európai Tanács*: konszenzuskeresés, érdekérvényesítés
 - A sokszor összekapcsolódó ügyek és érdekütközések megkívánják, hogy a politikai vezetők *közösen jelöljék meg az együttműködés irányvonalait*, főleg akkor ha egy javaslat ront országuk politikai céljain és érdekein

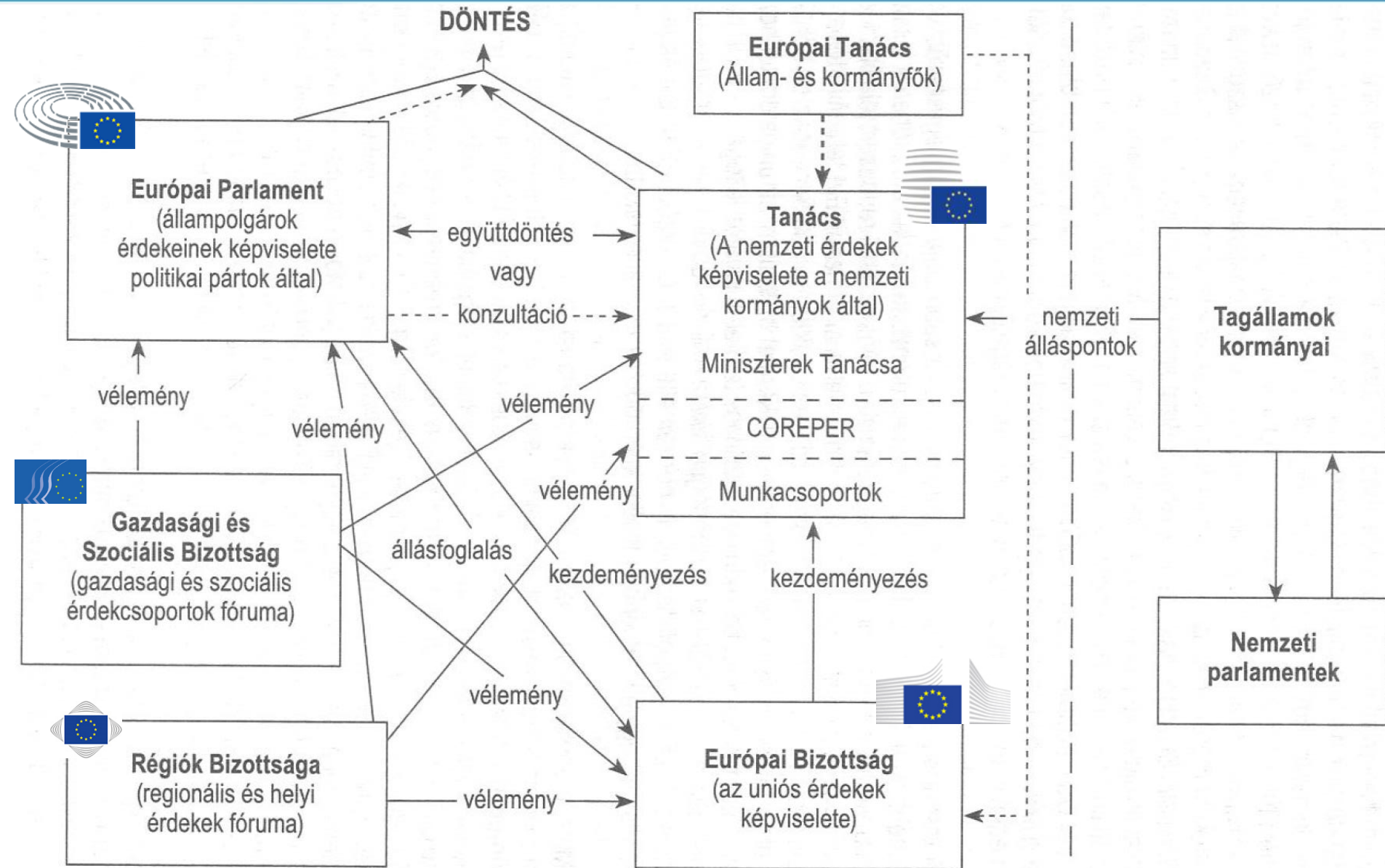

- **A döntéshozatalban résztvevő intézmények és szerepük:**
 - *Nemzeti parlamentek és tagállami kormányok:* konzultatív szerepkör
 - Az EU-ban való belépéssel egy ország átengedi a jogalkotás egy részét, de a LSZ lehetővé tette *a nemzeti parlamentek erőteljesebb bevonását az EU működésének demokratikusabbá tétele érdekében*
 - *A szubszidaritás az EU hatáskörgyakorlásának alapelvévé vált*
 - *Európai Unió Tanácsa:* társdöntéshozó
 - *Kivételes esetekben egyedüli döntéshozó,* illetve módosíthatja az Európai Bizottság javaslatát (csak egyhangúan)
 - *Koordináló és kapcsolattartó szereppel bír a COREPER:* összekötő kapocs a Bizottság és a tagállamok között, közvetíti mind az uniós, mind a nemzeti érdekeket, részt vesz a nemzeti kormányok és uniós intézmények munkájának koordinálásában
 - *A Tanács elnökségét betöltő ország (soros elnök)* nagy befolyást gyakorol a döntésekre, illetve aktivitása meghatározó a jogalkotásban is

- **A döntéshozatalban résztvevő intézmények és szerepük:**
 - *Európai Parlament: társdöntéshozó*
 - *Kivételes esetekben konzultatív szerepkörrel rendelkezik, a LSZ hatályba lépésével ez az arány a döntések negyedére szorítkozik*
 - *Egy döntés tartalmának kialakítását a képviselőcsoport álláspontja határozza meg*
 - *A parlamenti állásfoglalásban nagy szerepe van az adott témáért felelős szakbizottság fő felelősének (ún. riportőr), az egyes frakciók szakbizottsági koordinátorainak, illetve ahol más frakció adja a riportőrt, ott a többi (általában nagyobb) frakció vitapartner is kijelöl (ún. árnyékraportőr)*
 - *Európai Gazdasági és Szociális Bizottság és Régiók Európai Bizottsága: véleményezés*
 - *Véleményüket nem általában, hanem politikai területenként eltérve kell kikérni, van olyan terület, ahol egyszerre mindkettőét, olykor egyikét sem*

Az EU döntéshozatali mechanizmusa

- **A döntéshozatali eljárások:**

- Az EU rendes döntéshozatali eljárása az *együttdöntési eljárás*
- Az Európai Unió Tanácsa általános esetben *minősített többséggel* dönt
- *Különleges eljárások:*
 - Kb. húsz olyan terület van, ahol az Európai Unió Tanácsa megtartotta *meghatározó (egyedüli) döntéshozó* szerepét
 - *Egyetértési eljárás* elnevezés alatt fennmaradt néhány terület, amelyek keretében az Európai Unió Tanácsának végső döntéséhez az Európai Parlament egyetértésére van szükség (pl. hétéves költségvetés elfogadása)
 - *Költségvetési eljárás* elnevezés alatt olyan sajátos eljárást értünk, ahol kizárólag az EU éves költségvetésének elfogadására alkalmaznak
 - A LSZ meghatározott néhány, kizárólag az Európai Parlament és az európai ombudsman működését érintő kérdést, ahol az Európai Parlament rendelkezik kezdeményezési és végső döntési jogkörrel

- **Az együttdöntési eljárás főbb jellemzői:**

- **Háromolvasatos eljárás**, a folyamat azonban a Európai Unió Tanácsa és az Európai Parlament közötti **megegyezés esetén már az első vagy a második olvasatban véget érhet**

- Az Európai Bizottság a két intézmény számára egyidejűleg juttatja el javaslatát → a vita is egyszerre indul meg mindkét intézményben
- Hivatalosan az első szó a Parlamentet illeti meg → álláspontot alakít ki: a javaslatot elfogadja módosítások nélkül, módosításokkal, avagy sehogyan
- A Tanács csak a Parlament álláspontjának ismeretében alakíthatja ki saját álláspontját (bár a Tanács is informálja a Parlamentet véleményéről)

- *Az első olvasat lezárása:*

- *Ha a Tanács egyetért a Parlament álláspontjával*, akkor a Parlament álláspontjának megfelelő szövegezéssel az eljárás befejeződik
- *Ha a Tanács nem ért egyet a Parlamenttel*, kiadja álláspontját és az eljárás folytatódik

- **Az együttdöntési eljárás főbb jellemzői:**

- *A második olvasat szoros határidőkhöz kötött:*

- A Parlamentnek 3+1 hónapon belül *négy választási lehetősége van*: 1) nem ad ki állásfoglalást a Tanács álláspontját illetően; 2) elfogadja a Tanács álláspontját; 3) abszolút többséggel elutasítja a Tanács álláspontját; 4) abszolút többséggel módosításokat javasol a Tanács álláspontjához
- *1)–2) esetekben* a Tanács álláspontjának megfelelő szöveg válik elfogadottá és az eljárás véget ér
- *3) esetben* az eljárás eredmény nélkül zárul és nem születik jogszabály
- *4) esetben* újra a Tanács elé kerül a Parlament által módosított javaslat, amelyre a Tanácsnak szintén 3+1 hónapon belül választania kell

- *A második olvasat lezárása:*

- *Ha a Tanács egyetért a Parlament álláspontjával*, akkor a Parlament második olvasatos álláspontjának megfelelő szövegezéssel az eljárás befejeződik
- *Ha a Tanács nem ért egyet a Parlamenttel*, speciális egyeztetési szakasz jön

- **Az együttdöntési eljárás főbb jellemzői:**

- Az egyeztetési szakasz központi szereplője az *egyeztetőbizottság*
 - *Tagjai* a Tanács tagállamonként egy-egy tagja és ugyanannyi európai parlamenti képviselője, illetve a Bizottság egy képviselője
 - *Feladata*, hogy 6+2 héten belül kompromisszumos megállapodásra jusson és közös szövegtervezetet fogadjon el
- *A folyamat lezárása:*
 1. *Ha az egyeztetőbizottság egyezsége jut, a közös szövegezés elkészül, és a harmadik olvasat keretében a Parlament egyszerű többséggel, a Tanács minősített többséggel jóvá hagyhatja azt, az eljárás lezárul*
 2. *Ha az egyeztetőbizottság egyezsége jut, de a harmadik olvasatban vagy a Parlament vagy a Tanács nem hagyja jóvá a közös szövegezést, akkor az eljárás eredmény nélkül zárul le, nem születik jogszabály*
 3. *Ha az egyeztetőbizottság nem jut egyezsége, akkor az eljárás eredmény nélkül zárul le, nem születik jogszabály*

A Soproni Egyetem digitális transzformációja az oktatásban
(SOE-DTO) 2022-2026 – RRF-2.1.2-21-2022-00011
Tanterv- és tartalom-modernizálás
Kurzusok digitális fejlesztése Moodle környezetben

A belső piac és a négy alapszabadság

EU ismeretek és gazdaságtan

II. rész – 1. témakör

A tantárgy előadója: Dr. habil. Tóth Balázs István PhD.

- **A közös, egységes, belső piac létrehozása az európai integráció építésének és működtetésének meghatározó oka**
 - *A közös piac* elnevezést az EEO váltotta fel az *egységes vagy belső piac* fogalmára (→ továbbra is egymás szinonimái)
 - **Az Európai Unió működéséről szóló Szerződés (EUMSZ.) 26. cikk:**
„A belső piac egy olyan, belső határok nélküli térség, amelyben a Szerződések rendelkezéseivel összhangban biztosított az áruk, a személyek, a szolgáltatások és a tőke szabad mozgása.”
 - Már az *EGK-t létrehozó RSZ* egyik fontos célja (3. cikk)
 - Az egységes piaci program az *EEO* nyomán indult el
 - A MSZ értelmében az egységes piaci program megvalósítása 1993. január 1. napjával kezdődött
 - A megvalósítás napjainkban is tart – teljes elérése még jó ideig eltarthat

- **Az áruk szabad mozgása a legegyszerűbb összetevője az EU működésének**
 - Az *áru* fogalma nem valamely Szerződésben való rögzítéssel, hanem joggyakorlat útján alakult ki az EU-ban
 - Áru minden olyan dolog, amelynek pénzben kifejezhető értéke van, és ezáltal kereskedelmi ügylet tárgyai lehet → hagyományos értelemben vett áruk, termékek + műtárgy, hulladék, áram, fogalomban nem lévő pénzerme ...
 - Az áruk szabad mozgását az EU-n belül a *vámunió létrehozása* és a *mennyiségi korlátozások és azonos hatású intézkedések eltörlése* biztosítja
 - A *vámunió* a vámok és az azokkal azonos hatású díjak felszámolását, illetve a nem-tagállamokkal szembeni közös külső vámtarifarendszeren alapuló kereskedelempolitika folytatását jelenti → 1968-ra sikerült megvalósítani
 - A *mennyiségi korlátozások* (pl. kereskedelmi kvóták, vámkontingensek) és az azokkal azonos hatású intézkedések eltörlése a protekcionista jellegű nemzeti kereskedelemszabályozás ellen hat

- **Az áruk szabad mozgásához kapcsolódó rendelkezések:**
 - Az EUMSZ. 28. cikke értelmében **tilos a tagállamok között bármely behozatali vagy kiviteli vám, ill. azzal azonos hatású pénzben fizetendő díj**
 - *Azonos hatású díjak:* történeti, művészeti, kulturális kincsre kivetett díjak
 - Az EUMSZ. 34–35. cikke értelmében **tilos a tagállamok között a behozatalra és kivitelre vonatkozó bármilyen mennyiségi korlátozás, ill. azzal azonos hatású intézkedés**
 - *Azonos hatású intézkedés:* mérethez, súlyhoz, minőséghez, szabványhoz kapcsolódó intézkedés
 - Az EUMSZ. 36. cikke alapján: „A 34. és a 35. cikk rendelkezései nem zárják ki a behozatalra, a kivitelre vagy a tranzitárukra vonatkozó olyan tilalmakat vagy korlátozásokat, amelyeket **a közerkölcs, a közrend, a közbiztonság, az emberek, az állatok és növények egészségének és életének védelme, a művészi, történelmi vagy régészeti értéket képviselő nemzeti kincsek védelme vagy az ipari és kereskedelmi tulajdon védelme** indokol.”

- **Az áruk szabad mozgását korlátozó lehetséges esetek:**
 - Behozatali engedély bemutatásának kötelezettsége
 - Tanúsítványok, bizonylatok bemutatásának kötelezettsége
 - Importvizsgálat, importellenőrzés
 - Áruk közbeszerzési eljárása során alkalmazott megkülönböztetés
 - A hazai áruk vásárlására történő ösztönzés
 - Fizetési feltételek, letétek és biztosítékok támasztásának kötelezettsége
 - Diszkriminatív reklám
 - Áruk eladásának helyére és idejére vonatkozó korlátozások
 - Kötelező eredetmegjelölés, a származásmegjelölés önkéntes fenntartása
 - Általános fajtanevek használatának önkéntes korlátozása
 - Áruk eladásának tilalma
 - Áruk megjelenésére vonatkozó követelmény (pl. súly, méret, forma, nyelv)

- **Kölcsönös elismerés – kényszerítő követelmények:**

- Mindkét fogalom az *Európai Unió Bírósága* által kidolgozott kifejezés
- A **kölcsönös elismerés** lényege, hogy az áruk szabad mozgását a tagállamok nemzeti jogrendszereik különbözősége alapján nem korlátozhatják
- A **kényszerítő követelmények** kitérnek azokra az esetekre, amelyek kivételek a kölcsönös elismerés elve alól:
 - Adócsalás megelőzése, ill. hatékonyabb adóügyi felügyelet és pénzügyi ellenőrzés miatt kivétel
 - A környezet védelme miatti kivétel
 - A fogyasztók védelme miatti kivétel
 - A kultúra támogatása miatti kivétel
 - A munkafeltételek javításából adódó kivétel
 - A sajtó sokszínűségének védelme miatti kivétel

- **Az EU állampolgárainak a tagállamok területén való szabad mozgása és tartózkodása az uniós polgári lét alappillére**
 - A szabad mozgás általános joga *folyamatosan bontakozott ki*
 - Kezdetben a munkavállalók, az önálló tevékenységet folytatók, a szolgáltatást nyújtók körére, illetve családtagjaikra terjedt ki
 - A MSZ tette alapjoggá az EU minden polgára számára a *gazdasági aktivitástól független mozgásszabadságot, tartózkodási és utazási szabadságot*
 - *A gazdaságilag aktív személyek szabad mozgására* lényegében három szabadság vonatkozik: munkavállalókra a *munkavállalók szabad mozgása*, önálló vállalkozókra és szabadfoglalkozásúakra a *letelepedés szabadsága*, a szolgáltatást nyújtókra a *szolgáltatásnyújtás szabadsága*
 - *A gazdaságilag inaktív személyek esetében is többféle szabadság létezik:* rövidebb (3 hónapnál nem hosszabb) tartózkodás (szabad utazás), hosszabb tartózkodás (szabad tanulás, szakképzésben való részvétel)

- **Uniós polgár mindenki, aki valamelyik tagállam állampolgára**
 - Az *EUMSz. 20. cikke* tartalmazza az uniós polgárok alapvető jogait:
 - a) *Jogosultak* a tagállamok területén *szabadon mozogni és tartózkodni*;
 - b) *Választásra jogosultak és választhatók* a lakóhelyük szerinti tagállam európai parlamenti és helyhatósági választásain, ugyanolyan feltételekkel, mint az adott tagállam állampolgárai;
 - c) *Jogosultak* bármely tagállam *diplomáciai vagy konzuli hatóságainak védelmét igénybe venni* olyan harmadik ország területén, ahol az állampolgárságuk szerinti tagállam nem rendelkezik képviselettel, ugyanolyan feltételekkel, mint az adott tagállam állampolgárai;
 - d) *Jogosultak petíciót benyújtani* az Európai Parlamenthez, az európai ombudsmanhoz folyamodni, valamint arra, hogy a Szerződések nyelveinek valamelyikén az Unió bármely intézményéhez vagy tanácsadó szervéhez forduljanak, és ugyanazon a nyelven választ kapjanak.

- **A munkavállalók szabad mozgása az integráció egyik alappillére**
 - Az *EUMSZ. 45. cikke* meghatározza a munkavállalók alapvető jogait és lefekteti a **tagállamok állampolgárai közötti diszkrimináció tilalmát**:
 - a) Állásajánlatra való jelentkezés joga egy másik tagállamban;
 - b) Álláskeresés céljából történő szabad mozgás joga;
 - c) Munkavállalás céljából egy adott tagállamban való tartózkodás joga az adott tagállam állampolgárainak foglalkoztatására vonatkozó rendelkezéseknek megfelelően;
 - d) Egy tagállamban történő alkalmazását követően (pl. munkaviszony megszűnése miatt) az adott tagállam területén való tartózkodás joga (pl. betegség, baleset miatt átmenetileg munkaképtelen, önhibáján kívül munkanélküli, szakképzésben vesz részt, ha nem önhibáján kívül munkanélk.)
 - Az a)–d) korlátozása kizárólag *közrendi, közbiztonsági és közegészségügyi okok alapján* megengedett, továbbá a közszférában történő foglalkoztatásra nem vonatkozik (elsősorban *közhatalom gyakorlásakor*)

- **Lényeges irányelvek a munkavállalók szabad mozgását illetően:**
 - Az első három hónapban minden uniós polgár jogosult *feltételek és formások nélkül* egy másik uniós ország területén tartózkodni
 - Három hónapnál hosszabb időtartam esetén a fogadó tagállam előírhatja az állampolgár számára, hogy *tartózkodását vetesse nyilvántartásba*
 - Az uniós polgárok a fogadó tagállamban való ötéves folyamatos, jogszerű tartózkodást követően *huzamos tartózkodási jogot* szereznek
 - *Hangsúly a családegyesítésen:* az EU kiterjesztette a „családtag” fogalmát a bejegyzett élettársra is
 - Korábban kizárólag a házastársra, a 21. évüket be nem töltött egyenes ági leszármazottakra, eltartott gyermekekre, valamint a felmenő egyenes ági, eltartott rokonokra korlátozódott
 - A munkavállaló e családtagjainak állampolgárságuktól függetlenül joguk van ahhoz, hogy ugyanabban az országban tartózkodjanak

- **A munkavállalók szabad mozgásának garantálásához az EU több szociális biztosítékot nyújt:**
 - Az *EUMSZ. 47. cikke* értelmében **ösztönzik a fiatal munkavállalók cseréjét**, ezzel is segítve a fiatalok elhelyezkedését az EU-n belül
 - Az *EUMSZ. 48. cikke* rögzíti, hogy **áttelepüléskor a megszerzett jogokat és felhalmozódott összegeket a munkavállalók magukkal vihetik**, és azok hozzáadódnak a másik tagállamban keletkezett jogosultságaikhoz:
 - *A munkavállalók nyugdíját* így kumuláltan számolják ki az alapján, hogy az egyes tagállamokban milyen jogosultságaik voltak és vannak
 - A kettős adóztatás elkerülése érdekében a munkavállalóknak csak egy helyen kell *társadalombiztosítási járulékot* fizetniük

Nem cél a társadalombiztosítási rendszerek harmonizálása, de fontos cél a szükséges koordináció és az átjárhatóság megteremtése.

- **Letelepedési jog – letelepedési szabadság:**

- Az *EUMSz. 49. cikke* értelmében **tilos valamely tagállam állampolgárainak egy másik tagállam területén történő szabad letelepedésére vonatkozó minden korlátozás**, illetve a „szabad letelepedés magában foglalja a jogot gazdasági tevékenység *önálló vállalkozóként* történő megkezdésére és folytatására, vállalkozások ... társaságok alapítására és irányítására”
 - Ide tartoznak a szabadfoglalkozásúak (pl. ügyvédek, építészek), illetve a különféle vállalkozók (pl. kereskedők, ügynökök, fuvarozók)
- *A letelepedési szabadság legfőbb akadálya*, hogy egy adott tevékenység folytatásához speciális szakmai képesítésre, végzettségre lehet szükség
 - Az *EUMSz. 53. cikke* alapján szükséges egyes szakmák (pl. orvosok, gyógyszerészek) harmonizálása, illetve az oklevelek, a bizonyítványok és szakképesítések kölcsönös elfogadása (*a kölcsönös elismerés elve alapján*)

- **Lényeges irányelvek a letelepedési jog kapcsán:**

- Bizonyos szakmák (pl. jogászok) esetében továbbra is *ki kell kérni a helyi hatóságoknál a képzettség elismerését*
 - Amennyiben a hatóságok jelentős eltérést tapasztalnak, akkor kérhetik a szakmai tapasztalat igazolását, avagy egy hároméves adaptációs időszak teljesítését, szükség esetén alkalmassági vizsga letételét
- A jogi személyek letelepedését (ún. *másodlagos letelepedés joga*) *társasági jogi irányelvekben szabályozzák*
 - Külön szabályozzák az *európai státuszú vállalatok* és az *európai részvénytársaságok* létrehozásának feltételeit, amelyek előnye, hogy egységes (egyetlen) szabályozási keret, irányítási és beszámolótételi struktúra alapján működnek bármely tagállamban
 - *Európai részvénytársaságot* legalább két tagállamból származó társaság összeolvadásával vagy leányvállalataként lehet létrehozni

- **A szabad szolgáltatásnyújtáshoz kapcsolódó rendelkezések:**
 - Az *EUMSZ. 56. cikke* értelmében **tilos a tagállamok között a szolgáltatásnyújtás szabadságára vonatkozó minden korlátozás**
 - Az EU jogában egyértelműen el kellett határolni, hogy mi tartozik a szolgáltatás fogalomkörébe
 - Az *EUMSZ. 57. cikke* alapján *szolgáltatás* „a rendszerint díjazás ellenében nyújtott szolgáltatás, ha nem tartozik az áruk, a tőke és a személyek szabad mozgására vonatkozó rendelkezések hatálya alá” → *szolgáltatásnak minősülnek* az ipari, kereskedelmi, kézműipari és szabadfoglalkozásúként végzett tevékenységek
 - Mivel az áruk és a tőke szabad mozgása érinti a szolgáltatásnyújtást, ezért a világosabb megkülönböztetés érdekében *az EU azokról a szolgáltatásokról rendelkezik külön, amelyek határon átnyúló elemeket tartalmaznak*
 - Másszóval: a szolgáltatás nyújtója és igénybevevője *nem azonos tagállamban honos*

- **Lényeges a tevékenység időszakos jellege**

- *Amennyiben a szolgáltató a tevékenységet állandó jelleggel egy másik tagállamba helyezi (pl. irodát nyit), ahová a szolgáltatást is nyújtja, akkor már a letelepedés szabadságáról szóló rendelkezések vonatkoznak rá*
 - A kőműves, aki átjár a határ másik oldalára dolgozni, és ott díjazás ellenében házat épít, az a szolgáltatásnyújtás kategóriájába tartozik; amennyiben a vállalkozását áthelyezi, akkor a letelepedés szabadsága vonatkozik rá

- **További lényeges irányelvek:**

- A szakmai képesítésre és végzettségre vonatkozó kölcsönös elismerés elve érvényes a szolgáltatásnyújtás eseteiben is
- A szolgáltatásnyújtás szabadsága alóli kivételek azonosok az áruk és a munkaerő szabad mozgására vonatkozó kivételekkel (közrend, közérkölc, közbiztonság védelme, közhatalom gyakorlásához kapcsolódó tevékenység)

- **Az előző három alapszabadságnak nem sok értelme van a tőke liberalizációja nélkül**
 - A *tőke* fogalma nem valamely Szerződésben való rögzítéssel, hanem joggyakorlat útján alakult ki az EU-ban (hasonlóan az áru fogalmához)
 - Tőke(jószágok) a tőkepiac elemei (pl. pénz, értékpapírok) + ingatlantulajdon és földtulajdon
 - Sokáig csak a munka ellenértéke (pl. munkabér) volt beleértendő
 - A tőke szabad mozgását *a tőkemozgásokat akadályozó szabályok lebontása* és *a tőkemozgásokat érintő általános liberalizáció* biztosítja
 - A tőke minden elemének szabad mozgásának megvalósulását elősegítette, hogy azt a MSZ a gazdasági és monetáris unióhoz való csatlakozás előfeltételeként is meghatározta → 1994-re sikerült megvalósítani

- **A tőke szabad mozgásához kapcsolódó rendelkezés:**
 - Az *EUMSZ. 63. cikke* értelmében **tilos a tagállamok között, valamint a tagállamok és harmadik országok közötti a tőke mozgásra és a fizetési műveletekre vonatkozó minden korlátozás**
- **A tőke szabad mozgása alóli kivételek:**
 - Az *EUMSZ. 65. cikke* alapján a tőke szabad mozgása nem sértheti a tagállamoknak azt a jogát, hogy
 - a) *alkalmazzák adójogukat a lakhely vagy a tőkebefektetés helye szerint;*
 - b) *meghozzák a szükséges intézkedéseket a nemzeti jogszabályok megsértésének megakadályozására, különösen az adózás és a pénzügyi szervezetek felügyelete terén;*
 - c) *eljárásokat alakítsanak ki a tőke mozgásokra vonatkozó igazgatási vagy statisztikai célú bejelentésre, ill. a közrend és közbiztonság garantálására*

- **A tőke szabad mozgása alóli kivételek (folyt.):**

- Az EUMSZ. 66. cikke alapján „rendkívüli körülmények fennállása esetén a harmadik országokba irányuló vagy onnan származó tőkemozgás a gazdasági és monetáris unió működésében súlyos nehézségeket okoz vagy azzal fenyeget, a Tanács a Bizottság javaslata alapján, az Európai Központi Bankkal folytatott konzultációt követően *védintézkedéseket hozhat* harmadik országokkal szemben hat hónapot meg nem haladó időszakra”
 - Kizárólag az EU-n kívüli országokkal szemben alkalmazható rendelkezés

- **További lényeges rendelkezés:**

- A LSZ a terrorizmus elleni küzdelem érdekében jogalapot teremtett, hogy természetesen vagy jogi személyek tulajdonát képező pénzkészleteket és pénzügyi eszközöket befagyasszon

- **Az adózással kapcsolatos rendelkezések:**

- *Szükség van bizonyos adózási harmonizációra, amely nem jelenti sem az általános adóharmonizációt, sem egy általános adórendszer kialakítását*
- Az adórendeleteket az *EUMSZ. 110–113. cikkei* tartalmazzák:
 - *A tagállamok nem vetnek ki más tagállamok termékeire a hasonló jellegű hazai termékekre kivetett adónál magasabb belső adót*
 - *A tagállamok nem vetnek ki más tagállamok termékeire olyan adót, amely más termékek védelmét szolgálhatja*
 - *Egy termék valamely tagállamba történő kivitele esetén a belső adó visszatérítése nem haladhatja meg az erre kivetett belső adók összegét*
 - *A forgalmi adóktól, jövedéki adóktól és a közvetett adók egyéb formáitól eltérő közterhek esetén a többi tagállamba irányuló kivitellel összefüggésben nem adhatók mentességek és visszatérítések, valamint a tagállamokból történő behozatallal összefüggésben nem vehető ki kiegyenlítő díjak*

- **Az adóharmonizáció a belső piac egyik legérzékenyebb pontja**
 - Az adópolitika továbbra is *a tagállamok legfőbb költségvetési eszköze*
 - Az adóharmonizáció területén az *egyhangú döntéshozatal érvényesül*, nincs realitása a minőségi többségi szavazás kiterjesztésének
 - A *közvetlen adók* területén egyedül a *társasági adóalap* meghatározását harmonizálták (az adókulcsot nem)
 - A jövedelem- és vagyonadók esetében nagyon alacsony vagy nincs is hajlandóság a tagállami hatáskörök lemondásáról
 - A *közvetett adók* területén sikeresebb harmonizáció valósult meg
 - A *jövedéki adók esetében* (pl. alkohol-, energia- és dohánytermékekre) az EU meghatározza a fizetendő adó *minimumösszegét*
 - A *hozzáadottérték-adó (áfa) esetében* az EU meghatározza az általános és kedvezményes adómérték *minimumszintjét* (15%, ill. 5%), továbbá a kiemelten kedvezményes (5% alatti) és nullakulcsos áruk és szolgáltatások körét

*A Soproni Egyetem digitális transzformációja az oktatásban
(SOE-DTO) 2022-2026 – RRF-2.1.2-21-2022-00011*
Tanterv- és tartalom-modernizálás
Kurzusok digitális fejlesztése Moodle környezetben

Az Európai Unió költésévetése

EU ismeretek és gazdaságtan

II. rész – 2. témakör

A tantárgy előadója: Dr. habil. Tóth Balázs István PhD.

- **Az EU költségvetésének fő célja, hogy finanszírozza az uniós politikákat és tevékenységeket**
 - *Szélesebb, mint a nemzetközi szervezetek költségvetésének mérete* → azokhoz képest jelentősebb forrás-újraelosztó funkciót lát el
 - A saját működésére és igazgatására szánt összegeken túl (ami a kiadások kb. 5%-a) *a tagállamok között csoportosít át jövedelmeket* (ún. redisztribúció)
 - *Szűkebb, mint a nemzeti költségvetések (állami költségvetés) mérete* → azokhoz képest alacsony szintű a forrás-elosztó funkciója
 - Míg egy föderatív ország nemzeti költségvetése a GNI 30–50%-a felett rendelkezik, addig az EU költségvetés *a teljes uniós GNI kb. 1%-át osztja újra*
 - *A költségvetést euróban számolják* → a 2024-es előirányzat 189,4 Mrd euróra „rúg”, amely *egy uniós polgárra vetítve kb. 420 euró közötti összeg*
 - *A költségvetési év* (uniós szóhasználatban pénzügyi év) *a naptári évvel megegyezik*

- **Az EU költségvetésével az EUMSz. *Pénzügyi rendelkezések* fejezete foglalkozik**
 - Az *EUMSz. 310. cikke* értelmében:
 - *A bevételi és kiadási tételeket elő kell irányozni az egyes pénzügyi évekre vonatkozóan és fel kell tüntetni a költségvetésben;*
 - *A költségvetést az Európai Parlament és a Európai Unió Tanács határozza meg és hagyja jóvá (→ együttesen költségvetési hatóságnak hívjuk őket, az előkészítés és a végrehajtás az Európai Bizottság, az ellenőrzés a Számvevőszék feladata);*
 - *A kiadásokat egy pénzügyi évre vonatkozóan kell jóváhagyni;*
 - *A költségvetés bevételeinek és kiadásainak egyensúlyban kell lenniük (→ sosem lehet hiánya);*
 - *A költségvetést a hatékony és eredményes pénzgazdálkodás elveinek tiszteletben tartásával kell végrehajtani*

- **Az EU költségvetésével az EUMSz. *Pénzügyi rendelkezések* fejezete foglalkozik**

- Az EUMSz. külön cikkei tartalmazzák az *EU saját forrásaival* (311. cikk), a *többéves pénzügyi kerettel* (312. cikk), az *EU éves költségvetésével* (313–316. cikk), a *költségvetés végrehajtásával* (317–319. cikk), ill. a *csalás elleni küzdelemmel* (325. cikk) kapcsolatos rendelkezéseket
- *Néhány fontosabb előírás a fenti cikkekből:*
 - A költségvetés kiadásait az EU-nak saját forrásból kell finanszíroznia
 - Az éves költségvetést a többéves pénzügyi keretekben (1993-tól hét évre) meghatározott előirányzatok határain belül kell elfogadni
 - A többéves pénzügyi keret elfogadásakor határozzák meg a saját források adott időszakra vonatkozó szabályait
 - Az EU-nak és a tagállamoknak fel kell lépni a csalás és az unió pénzügyi érdekeit sértő minden jogellenes tevékenység ellen

- **Öt főbb forrás biztosítja a bevételeket:**
 1. **Hagyományos saját források** (angolul TOR): harmadik országokból származó behozatal után fizetendő (agrár-)vámok, (agrár-)illetékek
 - A beszedésért felelős tagállam az, amelyiken keresztül a terméket az EU területére hozták (nem a célország!)
 - A költségvetés bevételeinek kb. 10-15%-át teszi ki
 2. **Hozzáadott-érték adó** (HÉA, angolul VAT, magyarul ÁFA) **forrás:** nem valódi adó, hanem a hozzáadottérték-adóalap meghatározott aránya
 - Bevezetése azzal a felismeréssel függött össze, hogy a vámbevételek és illetékekből befolyó bevételek hosszabb távon csökkenni fognak
 - A forgalmi adó azért alkalmas bevételi alap, mert az unió minden polgára fizet forgalmi adót, ill. jól tükrözi a tagállamok vásárlóerejét
 - A tagállamok a befizetést havonta, meghatározott aránnyal teljesítik
 - A költségvetés bevételeinek kb. 10-15%-át teszi ki

- **Öt főbb forrás biztosítja a bevételeket:**
 3. **GNI-forrás:** a tagállamok GNI arányában megállapított nemzeti hozzájárulása
 - Ez a tétel felelős az uniós költségvetés egyensúlyba hozásáért, tartásáért → összege attól függően változik, hogy mekkora összegre van szükség a kiadások fedezéséhez
 - A költségvetés bevételeinek kb. 70%-át teszi ki
 4. **A műanyag csomagolási hulladékon alapuló saját forrás (2021 óta)**
 - A nem újrafeldolgozott műanyag csomagolási hulladék mennyiségén alapuló hozzájárulásból áll, elősegítve az EU átállását a körforgásos gazdaságra
 5. **Egyéb források:** a közösségi költségvetés minden egyéb bevétele
 - Az előző költségvetési időszakban fel nem használt tételek, korrekciós mechanizmusok, az EU tisztviselőinek adóbefizetései, banki kamatok bevételei, kiszabott bírságokból befolyó bevételek ...

- **A költségvetési kiadásokat kétféleképpen számítják:**
 1. *Kötelezettségvállalások előirányzat:* lekötésre kerülő összegeket tartalmazza, amelyek egy része csak a következő években kerül elköltésre
 2. *Kifizetési előirányzat:* kizárólag az adott évben kifizetésre kerülő tételeket tartalmazza, amelyek egy része a korábbi évekből áthúzódó kötelezettségvállalásokból következik
- **A költségvetési tételeit ún. *kiadási kategóriákban* csoportosítva adják meg**
 - *A többéves pénzügyi keretek* eltérő kiadási kategóriákat határoztak meg

- **A közös költségvetés igazságosabbá és hatékonyabbá tételére, illetve a vitás kérdések kezelésére hozták létre a *többéves pénzügyi keretet (TPK, multiannual financial framework, MFF)***
 - *TPK szinonimák*: költségvetési csomag, pénzügyi terv (2007 előtt)
 - *Visszatérő főbb összetűzések*: 1) a közös agrárpolitika finanszírozásának szerkezete a nettó befizetők és haszonélvezők között; 2) a strukturális és kohéziós kiadások a gazdag és szegény tagállamok között; 3) a tagállamok között sokszor indokolatlanul eltérő teherviselések
 - *Megoldás*: hosszabb, tervezhetőbb időszakokra, átlátható módon biztosítják az EU stabil működését és szakpolitikáinak finanszírozhatóságát
 - Elfogadása hosszú procedúra (1-2 év alatt sikerül róla megállapodni)
 - *Előnye*: a tagállamok 7 évre meghatározzák az EU-n belüli pénzügyi státuszukat (nettó haszonélvező vagy nettó befizető) és annak mértékét

- **A hosszú távú költségvetés révén stabil keret biztosítható**
 - *További hasznok:* 1) az uniós kiadásokat a politikai prioritásokhoz igazítják; 2) az uniós támogatás kiszámíthatóbb; 3) biztosítható a költségvetési fegyelem; 4) megkönnyíti az EU éves költségvetésének az elfogadását
- **Az eddig költségvetési – egyben „programozási” – periódusok:**
 - **DELORS I. költségvetési csomag** (1988–1992, 5 éves csomag)
 - **DELORS II. költségvetési csomag** (1993–1999, 7 éves csomag)
 - **Agenda 2000 programcsomag** (2000–2006, 7 éves csomag)
 - **2007–2013-as pénzügyi keret**
 - **2014–2020-as pénzügyi keret**
 - **2021–2027-es pénzügyi keret**

- **Miként születik döntés az EU hosszú távú költségvetéséről?**
 - Az *Általános Ügyek Tanácsának* feladatkörébe tartozik az ún. tárgyalási keret előkészítése → a *tárgyalási keret tervezete* azokat az elemeket gyűjti egybe, amelyeknél a leginkább szükség lehet az uniós vezetők politikai iránymutatására és a prioritások kitűzésére
 - Az *Európai Tanács* keretében az uniós vezetők politikai iránymutatással szolgálnak a hosszú távú költségvetés legfontosabb elemeire vonatkozóan
 - Az *Európai Unió Tanácsán* belüli megállapodáshoz egyhangú egyetértés szükséges
 - A jogalkotási folyamat lezárásához szükség van az *Európai Parlament* egyetértésére (ún. egyetértési eljárás) → a gyakorlatban ez azt jelenti, hogy az Európai Parlament jóváhagyhatja vagy elutasíthatja a Tanács álláspontját, de nem módosíthatja azt

A többéves pénzügyi keret: 2014–2020

Note: Commitments, adjusted for 2016.
Source: European Commission

- **Az alábbi főbb kiadási kategóriák szerepeltek a legutóbbi többéves pénzügyi keretben:**
 1. **Intelligens és inkluzív növekedés (*Smart and inclusive growth*)** 513,5 Mrd
 - a. Versenyképesség a növekedésért és a foglalkoztatásért (*Competitiveness for growth and jobs*)
 - b. Gazdasági, társadalmi és területi kohézió (*Economic, social and territorial cohesion*)
 2. **Fenntartható növekedés: természeti erőforrások (*Sustainable growth: natural resources*)** 420,0 Mrd
 3. **Biztonság és uniós polgárság (*Security and citizenship*)** 17,7 Mrd
 4. **Globális Európa (*Global Europe*)** 66,3 Mrd
- + Igazgatás + Ellentételezés + Speciális eszközök ...

A többéves pénzügyi keret: 2021–2027

Jelenlegi áron:
€ 2 017.8 Mrd

**€1 824.3
BILLION**

**Az EU hosszú távú költségvetése (MFF)
és a helyreállítási csomag (NGEU)
- 2018. évi árakon -**

**Multannual
financial
framework (MFF)**
The EU's 7-year
budget

**Next Generation EU
(NGEU)**

COVID-19 recovery
package front-loaded
over the first years

- €390 bn grants
- €360 bn loans

MFF jelenlegi áron:
€ 1 210.9 Mrd

NGEU jelenlegi áron:
€ 806.9 Mrd

Éghajlati és digitális szempontok érvényesítése:

Éghajlati szempontok: a kiadások 30%-a minden programban éghajlati célokra fordítandó

Digitális szempontok: prioritást élveznek minden programban + a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz 20%-a

- **Az alábbi főbb kiadási kategóriák szerepelnek a jelenlegi többéves pénzügyi keretben (2018-as árakon – folyó áron):**
 1. **Egységes piac, innováció és digitális gazdaság (*Single market, innovation and digital*)** 132,8 Mrd – 149,5 Mrd
 - a. Kutatás és innováció (*Research and innovation*)
 - b. Európai stratégiai beruházások (*European strategic investments*)
 - c. Egységes piac (*Single market*)
 - d. Világűr (*Space*)
 2. **Kohézió, reziliencia és értékek (*Cohesion, resilience and values*)** 377,8 Mrd – 426,7 Mrd
 - a. Regionális fejlesztés és kohézió (*Regional development and cohesion*)
 - b. Helyreállítás és rezilienciaépítés (*Recovery and resilience*)
 - c. Az emberekbe, a társadalmi kohézióba és az értékekbe való beruházás (*Investing in people, social cohesion and values*)

- **Az alábbi főbb kiadási kategóriák szerepelnek a jelenlegi többéves pénzügyi keretben (2018-as árakon – folyó áron):**
 3. **Természeti erőforrások és környezetvédelem (*Natural resources and environment*)** 356,4 Mrd – 401,0 Mrd
 - a. Mezőgazdaság és tengerpolitika (*Agriculture and maritime policy*)
 - b. Környezetvédelem és éghajlat-politika (*Environment and climate action*)
 4. **Migráció és határigazgatás (*Migration and border management*)**
22,7 Mrd – 25,7 Mrd
 5. **Biztonság és védelem (*Security and defence*)** 13,2 Mrd – 14,9 Mrd
 6. **Szomszédság és a világ (*Neighbourhood and the World*)**
98,4 Mrd – 110,6 Mrd
 7. **Európai közigazgatás (*European public administration*)**
73,1 Mrd – 82,5 Mrd

- **Az NGEU a helyreállítás és rezilienciaépítés motorja az alábbi fő kiadási kategóriákkal (2018-as árakon – folyó áron):**
 1. **Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz (*Recovery and Resilience Facility, RRF*)** 672,5 Mrd – 723,8 Mrd
 2. **REACT EU** 47,5 Mrd – 50,6 Mrd
 3. **Méltányos Átállást Támogató Alap (*Just Transition Fund, JTF*)**
10,0 Mrd – 10,9 Mrd
 4. **Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap (*European Agricultural Fund for Rural Development, EAFRD*)** 7,5 Mrd – 8,1 Mrd
 5. **InvestEU (*InvestEU*)** 5,6 Mrd – 6,1 Mrd
 6. **Európai horizont (*Horizon Europe*)** 5,0 Mrd – 5,4 Mrd
 7. **Unió polgári védelmi mechanizmus (*rescEU*)** 1,9 Mrd – 2,0 Mrd

- **Alapvető mechanizmus: utófinanszírozás**

1. *Határozat születik egy adott költségvetési tételből származó összeg bizonyos tevékenység finanszírozása céljából történő felhasználásáról*
2. *A megfelelő jogi kötelezettségvállalások (pl. szerződések) létrejötte és a szerződéses szolgáltatás, építési beruházás vagy szállítás teljesítése után a kiadást engedélyezik, és az esedékes összegeket kifizetik*

- **Végrehajtási főszabály:**

- *A költségvetést az Európai Bizottság és a tagállamok hajtják végre → a végrehajtásért végső soron a Bizottság a felelős*
- *Irányadó a költségvetési rendelet*
 - *További szabályokat az uniós szakpolitikákra kiterjedő ágazati rendeletek tartalmaznak*

- **Végrehajtási módszerek:**

- Közvetlen irányítás* (költségvetés kb. 20%-a): a költségvetést az Európai Bizottság szervezeti egységein vagy végrehajtó ügynökségein keresztül költik el
- Megosztott irányítás* (költségvetés kb. $\frac{3}{4}$ -e): a pénzeszközök megosztását és a kiadások kezelését az Európai Bizottság a tagállamokkal közösen végzi
- Közvetett irányítás* (költségvetés 1–2%-a): a költségvetés végrehajtásával kapcsolatos feladatokkal más szerveket vagy személyeket – harmadik országokat, nemzetközi szervezeteket – bíz meg az Európai Bizottság

A Bizottság és a tagállamok kötelesek gondoskodni az előirányzatok hatékony és eredményes pénzgazdálkodás elveinek megfelelő felhasználásáról.

- **A költségvetés ellenőrzése az összes uniós intézménynél és tagállami szinten is zajlik**
 - A bevételek (elsősorban TOR-források) és a kiadások első ellenőrzését nagyrészt a *nemzeti hatóságok* végzik
 - Az uniós szintű ellenőrző munkának több típusa ismeretes:
 - *Belső ellenőrzés*: az egyes intézményekben az engedélyezésre jogosult tisztviselők és a számvitelért felelős tisztviselők, majd az egyes intézmények belső ellenőre végzik el
 - *Külső ellenőrzés*: a nemzeti számvevőszékek és az Európai Számvevőszék végzik el (különös tekintettel az elszámolás megbízhatóságára, jog- és szabályszerűségére)
 - *Politikai szintű ellenőrzés*: az Európai Parlamenten belül az ún. *Költségvetési Ellenőrző Bizottság* feladata a Parlament álláspontjának elkészítése

- **Feladatai:**

- *A luxemburgi székhelyű testület legfőbb feladata az EU pénzügyi érdekeit sértő bűncselekmények elkövetőivel szembeni nyomozás és vádhatósági eljárás lefolytatása a csalás elleni küzdelem érdekében*

- Konkrét feladata a 10000 eurót meghaladó csalásokkal és a határokon átnyúló ÁFA csalásokkal kapcsolatos *nyomozás lefolytatása és vádemelés*
- *22 tagállam csatlakozott az Európai Ügyészséghez → távolmaradók (bármikor csatlakozhatnak): Írország, Lengyelország, Magyarország, Svédország, illetve kívülmaradó (opt out): Dánia*
- EPPO főügyész: *Laura Codruța Kövesi*

*A Soproni Egyetem digitális transzformációja az oktatásban
(SOE-DTO) 2022-2026 – RRF-2.1.2-21-2022-00011*
Tanterv- és tartalom-modernizálás
Kurzusok digitális fejlesztése Moodle környezetben

Az Európai Unió gazdasági fókuszú szakpolitikái

EU ismeretek és gazdaságtan

II. rész – 3. témakör – 1. rész

A tantárgy előadója: Dr. habil. Tóth Balázs István PhD.

- **A gazdasági kapcsolatok mentén nagyon átfogó külkapcsolati rendszert eredményezett az európai integráció**
 - *A külgazdasági kapcsolatok számos tekintetben külpolitikai indíttatásúak*
 - *Az EU a világ egyik legjelentősebb kereskedelmi hatalma: fontos szerepet játszik az FDI kihelyezésében és fogadásában*
 - *Fő kereskedelmi partnerek: USA, Kína, Japán, Svájc, Norvégia, Oroszország, Törökország + újonnan iparosodott távol-keleti országok (ún. „kistigrisek”)*
 - *A világ első számú segélyezője: a kereskedelempolitika mellett aktív a humanitárius segítségnyújtásban és fejlesztési együttműködési politikában*
 - *A LSZ sikeresen rendezte az intézményi felelősségi köröket (amely a MSZ hárompilléres struktúrájában még nem volt egyértelmű)*
 - *A LSZ önálló jogi személyiséget adott az EU-nak, létrehozta a külügyi és biztonságpolitikai főképviselő tisztségét és a Külügyek Tanácsát*

- **A közös kereskedelempolitika biztosítja, hogy az EU hozzájárul a világkereskedelem harmonikus fejlődéséhez**
 - Bevezetésének szükségessége *az EGK létrehozásának egyik fő célja volt*
 - A közös kereskedelempolitika *a vámunió létrejöttével vált valóra* → a vámunióval a tagállamok harmadik országokkal folytatott kereskedelmük szabályozását közösségi szintre utalták
 - *A közös kereskedelempolitika működését jelenleg az EUMSz. 207. cikke szabályozza*
 - Eszerint *az alábbi tevékenységeket szokás kereskedelempolitika alatt érteni: külső vámtarifák módosítása, áruk és szolgáltatások külkereskedelméhez kapcsolódó vámtarifa- és kereskedelmi megállapodások megkötése, szellemi tulajdonjogok külkereskedelme, a külföldi közvetlen befektetések, a liberalizációs intézkedések egységesítése, exportpolitika, kereskedelempolitikai védintézkedések (pl. dömpingeljárások, szubvenciók)*

- **Az áruk és a szolgáltatások külkereskedelme hozzájárul a fenntartható növekedéshez és a munkahelyteremtéshez**
 - Az EU-ban *több mint 30 millió álláshely* függ az EU-n kívülre irányuló exporttól
 - Az EGK/EK idejében az *árukereskedelem* abszolút domináns volt
 - Az utóbbi két-három évtizedben vált a *szolgáltatások kereskedelme* kiemelten fontossá
 - Összhangban azzal a tendenciával, hogy *a tercier szektor GDP aránya és a foglalkoztatottak száma a szolgáltatások területén dinamikusán növekedett*
 - Egyértelműen a NSZ terjesztette ki a kereskedelempolitikai rendelkezéseket a szolgáltatásokra és a szellemi tulajdonra
 - A kereskedelempolitika napjainkra kiegészült az *FDI-ra vonatkozó nemzetközi megállapodások tárgyalása és megkötése* területével is

- **Megvalósításának fő letéteményese az Európai Bizottság és az Európai Unió Tanácsa**
 - A *Tanács* hozza a legfontosabb döntéseket és felügyeli a Bizottságot
 - Az *Európai Parlament* kizárólag a fontosabb nemzetközi és társulási szerződések jóváhagyásával vesz részt a kereskedelempolitikában
 - A *Bizottság* a mindennapi működésért és végrehajtásért felelős
 - A kereskedelempolitika az a terület, ahol a Bizottság *az egyik legerősebb önállósággal rendelkezik*
 - A tagállamok ellenőrzése mellett *dömpingellenes és piacvédelmi intézkedéseket hozhat* → elsősorban akkor alkalmazza, ha a külső országból származó terméket a termelési, a szállítási és a forgalmazási költségeket sem fedező áron hozzák forgalomba valamelyik tagállamban
 - *Kiegyenlítő vámok kivetését rendelheti el* olyan árukkal szemben, amelyek forgalmazásához a külső exportőr ország méltánytalan szubvenciót nyújt

- **Az EU elkötelezett egy erős, szabályokon alapuló multilaterális (többoldalú) kereskedelmi rendszer működtetése mellett**
 - Elválaszthatatlan eleme a *fokozott átláthatóság és a hatékony kommunikáció* arról, hogy milyen előnyökkel és kihívásokkal jár a kereskedelem és a piacok nyitottsága
 - Az EU azt kívánja elérni, hogy az importált termékeket – származási helyüktől függetlenül – *tisztességes és méltányos áron értékesítsék*
 - Ugyanakkor – a piacvédelmi eszközök formájában hozott kereskedelmi szabályozás – *segíti az uniós termelők védelmét, valamint a külföldi vállalatok által folytatott tisztességtelen versennyel szembeni fellépést*
 - A legújabb jogalkotási kezdeményezésekkel az EU *meg kívánja óvni az európai gyártókat és a vállalkozásokat* azoktól a károktól, amelyeket külföldi jogalanyok kereskedelmi gyakorlatai okozhatnak

- **Európa az áruk és szolgáltatások egyik legnagyobb exportőre a világon**
 - 2020-tól Kína vette át az USA-nak az EU fő *árakereskedelmi partnereként* betöltött szerepét, illetve az Egyesült Királyság az EU-ból való kilépése óta az EU harmadik legnagyobb árukereskedelmi partnerévé vált
 - Egyéb fontos árukereskedelmi partnerek (csökkenő sorrendben): Svájc, Oroszország, Törökország, Norvégia, Japán, Dél-Korea és India
 - Ami a *szolgáltatások kereskedelmét* illeti, az Egyesült Államok az EU fő kereskedelmi partnere, az Egyesült Királyság és Svájc előtt
 - A Covid 19-világjárvány 2020-ban és 2021-ben jelentősen csökkentette a nemzetközi árukereskedelmet, beleértve az EU és fő kereskedelmi partnerei közötti kereskedelmet is

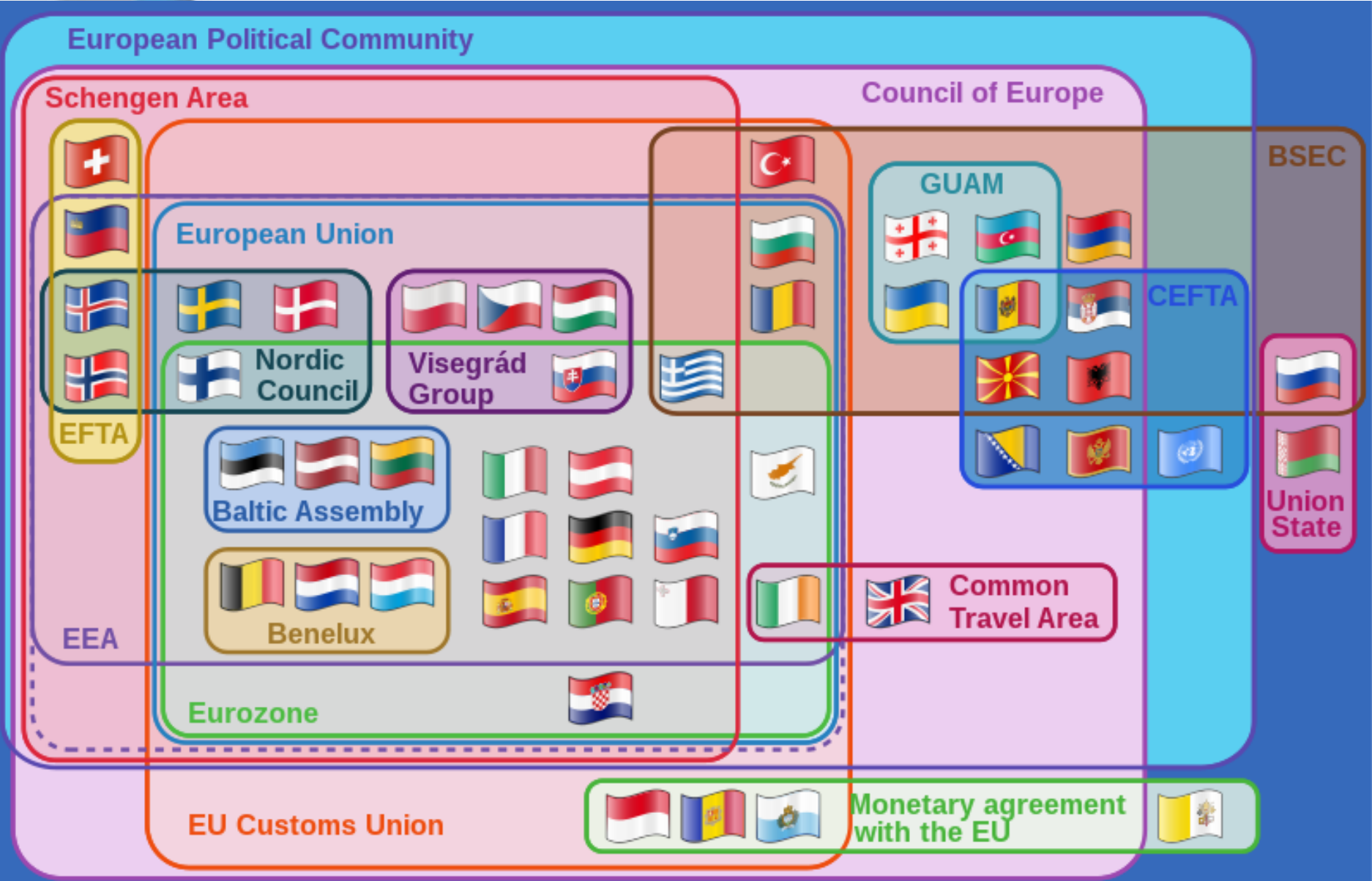

- **Az EU által megkötött szerződések kötelező érvényűek annak intézményeire és a tagállamokra is**
 - A nemzetközi tárgyalások megkezdésének ajánlás formájában *a Bizottság, illetve a külügyi és biztonságpolitikai főképviselő kezdeményezi*
 - *A Tanács határozatban ad felhatalmazást a tárgyalások megkezdésére, amelyben kijelöli a tárgyalás főtárgyalóját*
 - A főtárgyaló mellé a tagállamok képviselőiből álló különbizottságot is kijelölhet
 - *A Tanács a főtárgyaló javaslata alapján felhatalmazást ad a megállapodás aláírására, illetve megköti a megállapodást*
 - Az Európai Parlamenttel történt konzultáció követően és jóváhagyásával
 - A monetáris politika területén kötött megállapodások során az Európai Központi Bank ajánlásaira is tekintettel kell lenni

- **Az EU a nemzetközi jog sajátos szereplője, mivel elsődleges és származékos (korlátozott) hatáskörökkel is rendelkezik**
 - *Kizárólagos hatáskörrel* rendelkezik a nemzetközi szerződések és a kereskedelmi megállapodások megkötésének területén
 - *A tagállamoknak kizárólagos cselekvési joguk* van a kulturális egyezmények megkötésekor, illetve elsődlegesen a tagállamok tartják fenn a diplomáciai kapcsolatokat (pl. nagykövetség és diplomáciai képviselők)
 - Az EU saját maga is fenntart külképviseleteket az EU-n kívül, amelyet a kihelyezett szervezeti egységként működő ún. *delegációk* testesítenek meg → az EU ma már több mint 150 államokhoz vagy nemzetközi szervezetekhez rendelt delegációt működtet világszerte
 - *Vegyes hatáskörrel* rendelkezik a társulási megállapodások és a csatlakozási szerződések esetében

Az Európában működő szövetségi rendszerek

- **A gazdasági és monetáris unió kiépítése magától értetődő volt az integráció fejlődése során**
 - *Kialakításának igénye az 1960-as években merült fel komolyabban, amikor a bretton woods-i rendszer bizonytalanságai már éreztették hatásukat*
 - A terv megvalósítását elsöpörte az első olajválság (*Werner-terv*)
 - *Az 1970-es évek közepétől újra erős igény mutatkozott az integráció mélyítésére, konkrétan egy közös monetáris rendszer létrehozására*
 - *1979: Európai Monetáris Rendszer (EMR) elindulása, amely két évtizeden keresztül eredményesen biztosította a tagállamok közötti monetáris együttműködést*
 - *Az EMR fő célja a közösségen belüli árfolyamstabilitás megteremtése volt $\pm 2,25\%$ -os központi paritásrács mellett (\rightarrow max. $4,5\%$ -os lebegtetés, amelyen kívül a tagállami központi bankok kötelesek beavatkozni)*

- **A gazdasági és monetáris unió (GMU) programjának alapjait az ún. Delors-tervben fektették le, amelyet a MSZ intézményesített**
 - *A Delors-terv (1989) céljai: a tőkeforgalom teljes liberalizációja, az árfolyamlebegtetési sávok megszüntetése, a valutaparitások visszavonhatatlan rögzítése, a közös valuta bevezetése*
 - *A MSZ a tagállamok szerződéses kötelezettségévé tette a Delors-tervet*
 - Dánia és az Egyesült Királyság ún. *opt-out*-tal (*kimaradási klauzula*) rendelkeztek, vagyis rájuk nem vonatkozott a GMU programja
 - *Rendelkeztek a GMU intézményi feltételeiről*, tehát a Központi Bankok Európai Rendszerének és az Európai Központi Banknak a felállításáról
 - *Döntés született a közös valuta bevezetéséről*, illetve a bevezetés menetrendjéről, technikai és gyakorlati kérdéseiről, így például a közös valuta bevezetéséhez szükséges ún. *konvergenciakritériumokról*

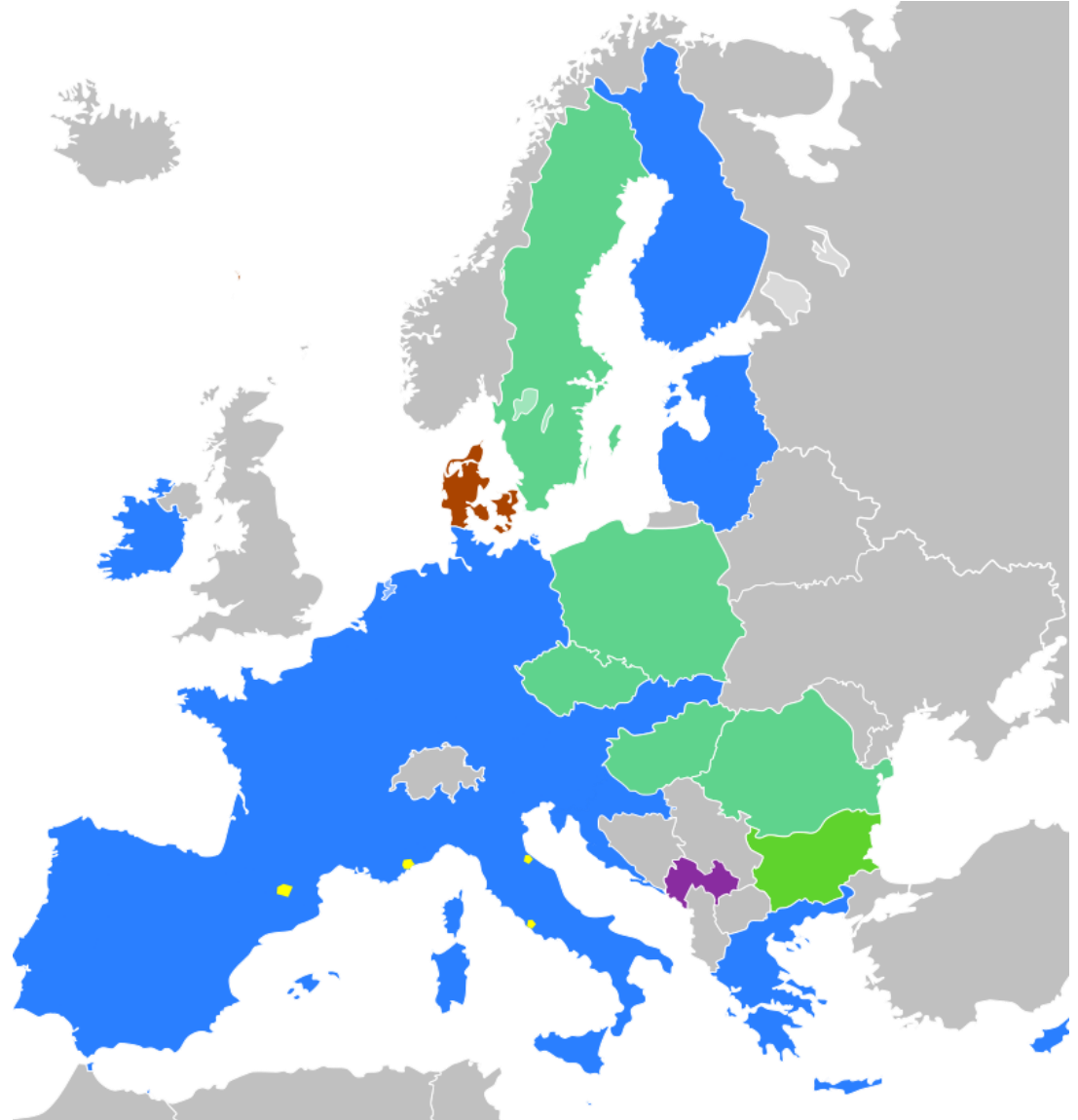

- **A konvergenciakritériumokat, vagyis az euróövezeti csatlakozás főbb feltételeit a MSZ rögzítette**
 - A konvergenciakritériumok garanciát jelentenek arra, hogy *egy tagállam készen áll az euró bevezetésére, és csatlakozása sem magára a tagállamra, sem a teljes euróövezetre nézve nem fog gazdasági kockázatokat előidézni*
 - *Árstabilitás:* az inflációs ráta legfeljebb 1,5%-kal haladhatja meg a három legjobb teljesítményt nyújtó tagállam inflációs rátáját;
 - *Rendezett és fenntartható államháztartás:* a költségvetési hiány legfeljebb a GDP 3%-át teheti ki + az államadósság nem haladhatja meg a GDP 60%-át;
 - *Árfolyam-stabilitás:* a csatlakozni kívánó tagállamnak legalább két éven keresztül részt kell vennie az árfolyam-mechanizmusban (*exchange rate mechanism*, ERM II.) anélkül, hogy pénzneme erőteljesen eltérne a középárfolyamtól;
 - *Hosszú lejáratú kamatlábak:* legfeljebb 2%-kal haladhatja meg az árstabilitás szempontjából három legjobb teljesítményt nyújtó tagállam kamatlábat

Az eurózóna és az ERM II. jelenlegi helyzete

- *Kék:* eurózóna, vagyis az eurót használó tagállamok
- *Zöld:* EU-tagállam az ERM II.-ben (Bulgária)
- *Halvány zöld:* EU-tagállamok szerződésben kötelezve az euró bevezetésére
- *Barna:* EU-tagállam szerződésben rögzített kimaradással (Dánia)
- *Sárga:* eurót szerződéssel használó EU-n kívüliek (miniállamok)
- *Lila:* eurót egyoldalúan használó EU-n kívüliek (Koszovó, Montenegró)
- *Szürke:* nemzeti fizetőeszközt használó EU-n kívüliek

- **A GMU automatikusan maga után vonja a tagállamok közötti gazdaságpolitikai együttműködés szükségességét**
 - *A tagállami gazdaságpolitikák összehangolásának főbb céljai: a gazdasági tevékenységek harmonikus, kiegyensúlyozott és fenntartható fejlődése, a foglalkoztatás és a szociális védelem magas szintje, versenyképesség, árstabilitás (= inflációt nem gerjesztő növekedés)*
 - *A monetáris politika terén sikeresebb koordináció valósult meg → a monetáris politika az eurót használó tagállamok számára a lehető legszorosabb keretben, kizárólagos uniós hatáskörként működik*
 - *A fiskális politika terén a tagállamok kevésbé hajlandók szuverenitásukat korlátozni → továbbra is a költségvetési politika marad az egyes tagállamok fő befolyásolási eszköze*
 - *A GMU működését jelenleg az EUMSz. 120–122. és 139–144. cikkei szabályozzák*

- **Az Európai Unió Tanácsa *átfogó gazdaságpolitikai iránymutatásokat* határoz meg a tagállamok számára**
 - Ebben lefektetik, hogy a tagállamoknak mely területeken és milyen reformokat szükséges kidolgozniuk *a versenyképesség javítása érdekében*
 - Megvalósítása a tagállamok kompetenciája, amelyet a Tanács figyelemmel kísér, és amelyről rendszeres jelleggel átfogó értékeléseket készít
 - Az utóbbi két évtizedben az átfogó gazdaságpolitikai iránymutatások meghirdetése az ún. *hosszútávú gazdaságpolitikai stratégiák* keretében történt (pl. lisszaboni stratégia, Európa 2020 stratégia)
 - Az Európa 2020 stratégia végrehajtásának új eleme, hogy a tagállamok évente, az év első felében, ún. „*európai szemeszterek*” keretében tekintik át a gazdaságpolitikai célkitűzéseket és az azokat szolgáló nemzeti reformprogramokat

- **A LSZ újítása volt az euróövezet országai közötti együttműködés intézményesítése az *Eurócsoport* létrehozásával**

- Lehetővé vált, hogy az euróövezet országai (konkrétabban pénzügyminiszterei) meghatározott esetekben *az euróövezet egészére vonatkozó, jogilag kötelező rendelkezéseket fogadjanak el*
 - Ezek a következő esetek: költségvetési fegyelem, költségvetési felügyelet összehangolásának erősítése, euróövezet tagállamaira vonatkozó gazdaságpolitikai iránymutatások megállapítása, nemzetközi pénzügyi szervezetekben közös álláspont képviselésének meghatározása

A közös pénz bevezetésén túl a gazdaság és a politika egyre több területén jön létre a korábbinál szorosabb együttműködés; a szorosabb integráció pedig azt szolgálja, hogy az egységesülő Európa újabb impulzusokat és lendületet kapjon.

- **A GMU alapja 2011-ig nagyrészt jogilag kötelező erejű rendelkezések nélküli egyezség volt**
 - A gazdasági koordináció tág alkalmazási körrel rendelkezett, és az együttműködés különféle formáit hajthatták végre:
 1. *Együttműködés információcsere révén* (pl. makrogazdasági párbeszéd);
 2. *Válságkezelésként alkalmazott koordináció* (pl. a 2010-ben létrehozott európai pénzügyi stabilitási mechanizmus);
 3. *Nyílt koordinációs módszer*, amelynek révén a tagállamok közös célkitűzéseket határoznak meg, azonban annak elérési módjáról maguk döntenek (pl. lisszaboni stratégia);
 4. *Felhatalmazás a politikák vonatkozásában*, amelynek során valamely politikával kapcsolatos teljes hatáskörrel egyetlen adott intézményt ruházhatnak fel (pl. EKB, Európai Bizottság)

- **A 2008-as nagy recesszió világossá tette, hogy az EU gazdaságai egymástól szorosan függenek**
 - 2011-ben *felülvizsgálták és megerősítették az EU-n belül működő, a gazdasági koordinációért felelős testületek és eljárások rendszerét*
 - *Számos jogalkotási aktust fogadtak el, így például:*
 - A megerősített gazdasági és fiskális felügyelet és azok koordinációja az *európai szemeszter* keretében
 - A pénzügyi ágazat helyreállítása érdekében új szabályok és intézmények – *egységes felügyeleti mechanizmus, európai felügyelő hatóságok (ESA)* – létrehozásával a bankunió ösztönzése (a válságok megelőzése érdekében és annak biztosítására, hogy a pénzügyi szereplőket megfelelően szabályozzák)
 - Az EU olyan jogszabályokat fogadott el, amelyek az érintett tagállamoknak nyújtott hitelekhez kapcsolódó makrogazdasági feltételrendszerre vonatkoznak

- **A 2008-as nagy recesszió leküzdése után az EU olyan folyamatot indított, amelynek célja a GMU megerősítése**
 - A folyamat az öt elnök (Bizottság, Tanács, Parlament, Eurócsoport, EKB elnöke) által 2015-ben kiadott, az **Európai Gazdasági és Monetáris Unió kiteljesítéséről szóló jelentésére** épült, amely négy fő kérdésre összpontosított:
 - *Valódi gazdasági unió*: virágzó gazdasági szerkezet az GMU-n belül;
 - *Pénzügyi unió*: közös valuta sérthetetlensége a GMU-n belül és kockázatok megosztása (illetve lehetőség a bankunióra és a tőkepiaci unióra);
 - *Költségvetési unió*: költségvetési fenntarthatóság és stabilitás;
 - *Politikai unió*: demokratikus felelősség, törvényesség, erős intézményrendszer
 - Megállapításra került, hogy e négy unió szorosan kapcsolódik egymáshoz, és párhuzamosan fognak fejlődni

*A Soproni Egyetem digitális transzformációja az oktatásban
(SOE-DTO) 2022-2026 – RRF-2.1.2-21-2022-00011*
Tanterv- és tartalom-modernizálás
Kurzusok digitális fejlesztése Moodle környezetben

Az Európai Unió gazdasági fókuszú szakpolitikái

EU ismeretek és gazdaságtan

II. rész – 3. témakör – 2. rész

A tantárgy előadója: Dr. habil. Tóth Balázs István PhD.

- **Az EGK/EK megalakulásakor az alapítók nagy hangsúlyt fektettek arra, hogy biztosítsák a közös piacon belüli versenyt**
 - Ennek fő oka, hogy *a verseny az alapfeltétele minden egészséges gazdaság megfelelő működésének* → a verseny a mozgatója az innovációnak, a technikai fejlődésnek, közvetve a gazdasági növekedésnek és a társadalmi jólétnek
 - Az alapító szerződések kidolgozásakor kiemelten ügyeltek arra, *hogy a kereskedelem felszámolt akadályai helyébe ne léptessenek versenykorlátozó jelenségeket* (pl. piacfelosztás, összejátszás, megegyezés)
 - A piaci verseny érvényesülését biztosító szabályozáshoz közös versenypolitikára épülő *közösségi versenyjogra* is szükség volt
 - *Kizárólagos hatáskörű uniós politikaként* épült ki: az uniós szintű versenyt érintő minden döntés uniós szintre került

- **A versenypolitika megvalósításában kiemelt szerepe van az Európai Bizottságnak**
 - A Bizottság az uniós verseny „őre” és versenyhatóság: ezen a téren rendelkezik a legnagyobb autonómiával (döntéshozó, végrehajtó és ellenőrző funkciókkal rendelkezik)
- **A versenypolitika filozófiája nem a klasszikus szabad verseny elvére épül**
 - Másszóval az uniós versenypolitika *nem a verseny minden feltételek közötti érvényesítésére („law of jungle”)* épül
 - Az EU versenyjoga elismeri, hogy *bizonyos esetekben szükséges a verseny korlátozása* (pl. szociális szempontok, fogyasztók védelme, születő iparágak megerősítése)

- **A verseny hatékony érvényesülése érdekében az EU versenyjognak két generális célkitűzése van:**
 - *Megtiltani a piaci szereplők számára, hogy különféle magatartással, megegyezésekkel csökkentsék a fennálló versenyt*
 - Az ide kapcsolódó uniós rendelkezések a vállalkozások magatartásával, megállapodásaival és a vállalkozások összefonódásaival foglalkoznak (pl. vállalati koncentrációk, kollúzió, monopolizáció, piaci erőfölény)
 - *Megakadályozni, hogy a tagállamok versenykorlátozó intézkedésekkel támogathassák saját nemzeti vállalkozásaikat, vagy hogy kedvezményezzék állami tulajdonú vállalkozásaikat*
 - Az ide kapcsolódó uniós rendelkezések a tagállamok által nyújtott különféle támogatásokkal, valamint a közvállalkozásokkal foglalkoznak
 - *A versenypolitika működését jelenleg az EUMSz. 101–109. cikkei szabályozzák*

- **A versenykorlátozó megállapodások és magatartások tilalma**
 - Tilos ár és egyéb üzleti feltétel rögzítése, a termelés, az értékesítés, a fejlesztés és a befektetés manipulálása, a piac és a beszerzési forrás felosztása, ugyanazon tranzakciók esetében eltérő feltételek biztosítása, adott ügylethez nem kapcsolódó, extra kötelezettségek önkényes előírása, a hallgatóságos megállapodás („*gentlemen’s agreement*”)
 - Nem tiltott az anya- és leányvállalat közötti megállapodás, illetve a műszaki fejlődést ösztönző megegyezés (pl. megállapodás technológia átadásáról)
- **A gazdasági erőfölénnyel való visszaélés tilalma**
 - Tilos a hatékony verseny akadályozása, a piac- és versenytorzító domináns vállalati pozíció kihasználása, tisztességtelen árak és üzleti feltételek alkalmazása, a termelés és értékesítés visszafogása a fogyasztó kárára

- **A vállalkozások összefonódásának ellenőrzése**
 - A közösségi lépékű összefonódásokat (koncentrációkat, fúziókat) *be kell jelenteni a Bizottságnak* annak tényleges végrehajtását megelőzően, és a Bizottság dönt az összefonódás engedélyezéséről
- **Állami támogatásokra vonatkozó versenyjogi szabályok**
 - Tilos bármilyen formájú tagállami forrásból nyújtott támogatás, amely csökkenti egyes vállalkozások pénzügyi terheit, gazdasági előnyt biztosítva számukra (pl. szubvenció, kedvezményes kölcsön, kamattámogatás, adókedvezmény, TB hozzájárulás csökkentése)
 - A Bizottság engedélye alapján lehetőség van állami támogatások nyújtására az általános tilalomtól eltérve (pl. súlyos gazdasági zavar, súlyos természeti katasztrófa, rendkívüli események, kulturális örökség megőrzése esetében)

- **Az EU közös agrárpolitikája a belső piac nagyon sajátos területe**
 - Az agrárpolitika minden ország gazdaságpolitikájában megkülönböztetett fontosságú → *a nemzetgazdaságok stratégiai jelentőségű területe* gazdasági és kulturális okokból (pl. élelmiszer(ön-)ellátás, tájak és vidékek jellegének megőrzése)
 - Franciaország olyan *közösségi agrárpiaci rendtartást* kíván fenntartani, amely jelentős támogatást, védelmet és piacot nyújt a mezőgazdasági szektornak
 - Az inkább *családi gazdaságokra épülő európai mezőgazdaság* mindenképpen védelemre szorul az inkább nagyüzemi tengerentúli versenytársakkal szemben
 - *Megosztott hatáskörbe tartozó szakpolitika*: a döntéshozatal nagyobb részben uniós szinten, a végrehajtás tagállami szinten megy végbe
 - *Az agrárpolitika működését (a halászattal együttesen)* jelenleg az *EUMSz. 38–44. cikkei* szabályozzák

- **Az agrárpolitika működési rendszere időről-időre megújult**

- 1962: *Közös Agrárpolitika – KAP (Common Agricultural Policy – CAP)*: ár- és piactámogatási rendszer került bevezetésre
 - Fő eleme a mezőgazdaság termelékenységének növelése, a piacok stabilizálása, a versenyszabályok harmonizálása, valamint garantált felvásárlási ár és külső termékekre védővámok alkalmazása
- 1992: *MacSharry-reform*: előtérbe kerül a termelők közvetlen jövedelemtámogatása a piactámogatás helyett
 - Bevezetésre kerül a megművelt földterület vagy a nevelt állatállomány nagysága alapján nyújtott közvetlen kifizetés, valamint a környezet védelmére és az élelmiszerek minőségének javítása céljából kötelezettségeket írnak elő
- 1999: napirendre kerül a vidékfejlesztés és a „táj gazdáinak” támogatása
 - Fő eleme az alternatív jövedelemforrások biztosítása és a társadalmi kohézió erősítése vidéki területeken

- **A KAP pillérei 2014 és 2020 között**

- *Első pillér – A mezőgazdasági termékpiacok közös szervezése és a mezőgazdasági termőknél nyújtott közvetlen kifizetések*

- *Néhány kulcselem:* tartalékalap a termelést vagy a forgalmazást érintő válságok idején történő támogatásra, a gyümölcsök és a tej iskolai fogyasztását elősegítő programok, a gazdák tárgyalási pozíciójának erősítése, a fiatal gazdálkodók javára szolgáló rendszer, „környezetbarátabbá” válás ösztönzése, kiegészítő jövedelemtámogatás a kényszerítő természeti körülményeknek alávetett térségekben ...

- *Második pillér – Vidékfejlesztési politika*

- *Néhány kulcselem:* a tudásátadás előmozdítása a mezőgazdaságban, az erdészetben és a vidéki térségekben, az üzemek életképességének javítása, az élelmiszerlánc szervezésének előmozdítása, az ökoszisztémák állapotának helyreállítása, megőrzése és javítása, az alacsony CO₂ kibocsátású és az éghajlatváltozáshoz alkalmazkodni képes gazdaság irányába történő elmozdulás támogatása, a szegénység elleni küzdelem ...

- **A KAP 2020 utáni reformja egy méltányosabb, zöldebb és eredményorientáltabb politika felé való elmozdulást sürgetett**
 - 2021–2022: a korábbi rendelkezések egy részének meghosszabbítása és az új szakasz előkészítése (ún. átmeneti időszak) → 2023–2027: a megreformált szakpolitika és az új szabályok végrehajtása
 - A KAP 2020 utáni újdonságai:
 - *Nagyobb rugalmasság és stratégiai tervezés:* a tagállamok maguk készítik el saját stratégiai tervüket az uniós szintű célok figyelembevételével
 - *Célzottabb pénzügyi támogatás:* a termelőnkénti kifizetéseket maximalizálják, és a támogatásokat a nagyobb gazdaságoktól a kisebbek felé csoportosítják át
 - *Környezetbarátabb gazdálkodási módszerek:* egyedi támogatások járnak azoknak, akik klímaérzékeny és természetbarát gyakorlatot alkalmaznak
 - *Teljesítményorientáció:* a termelők akkor részesülhetnek támogatásban, ha az éghajlat és a környezet számára előnyös gyakorlatokat vezetnek be

- **A KAP pillérei 2023 és 2027 között**

- *Első pillér – Közvetlen kifizetések és piaci intézkedések*

- *Néhány kulcselem:* termelői jövedelemtámogatás, éghajlati adottságok és földrajzi helyzet szerinti agrártevékenység folytatása, fogyasztói igényeknek megfelelő termékek előállítása, csökkentett vagy zéró támogatás egészségügyi, környezetvédelmi, állatjóléti előírások megszegéséért, az agrártermékek sokféleségének, elérhetőségének és megfizethetőségének biztosítása ...

- *Második pillér – Vidékfejlesztés*

- *Néhány kulcselem:* a vidéki területek és a mezőgazdaság fenntartható fejlődésének támogatása, biogazdálkodás, üzemek korszerűsítése, tevékenységek diverzifikációja, generációs megújulás támogatása ...
- A vidékfejlesztést számos tekintetben kiegészíti az EU kohéziós politikája, amely magában foglalja az *Európai Regionális Fejlesztési Alapot (EFRA)*, az *Európai Szociális Alapot (ESZA+)*, továbbá a közös célok biztosításáért szorosan együttműködik az *Európai Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Alappal (EMVA)*.

- **Az ipar- és vállalkozási politika az integráció előrehaladása során komoly átalakuláson ment végbe**
 - A szén- és acélipart kivéve *sokáig nem volt komoly szerepe a közös ipari együttműködéseknek*
 - Az 1980-as évekre *az európai ipar egyértelmű hátrányba került a struktúraváltást hatékonyabban megvalósító amerikai és japán vállalatokkal szemben*
 - *Az egységes piac programjával kezdődött a koordináltabb iparpolitika átértékelése*
 - Kulcsszó a *versenyképesség* lett, és ezáltal az iparpolitikai kérdések geo- és gazdaságstratégiai jelentőségűvé váltak
 - Az iparpolitikát a *MSZ helyezte új alapokra; jelenleg a EUMSz. 173. cikke szabályozza*

- **Az ezredfordulótól vállalkozási politikaként kezdték definiálni az iparpolitika hatáskörébe sorolt erőfeszítéseket**
 - Egyre hangsúlyosabb szerepet kapott a *KKV-k támogatása*, illetve számukra a megfelelő *vállalkozási környezet kialakítása*
 - Világossá vált, hogy ez a szektor rendelkezik a legjelentősebb foglalkoztatással, és ettől a szektortól lehet várni annak további növekedését
 - Több program keretében támogatta az EU az ipar- és vállalkozásfejlesztést, az EU több dokumentumban és célkitűzésben ösztönözte *a vállalkozási programok meghirdetését* (Kis- és Középvállalkozások Európai Chartája – 2000, lisszaboni stratégia – 2000, modern KKV-politika – 2005), továbbá megjelentek az *üzleti szférát bátorító kezdeményezések* is (Európai Vállalkozási Díj – 2005)
 - *Adminisztratív segítségnyújtás*: egyablakos ügyintézési pontok, gyors és egyszerű társaságalapítás, vállalkozási terhek csökkentése, vállalkozási potenciál felszabadítása (az innovatív KKV-k klaszterekben és közbeszerzésekben való részvétel ösztönzése)

- **Új intézkedéscsomagok adtak lendületet az ipar- és vállalkozáspolitikának az elmúlt évtizedben**
 - Az *Európa 2020 stratégia* jól tükrözi a vállalkozáspolitikai terén lezajlott szemléletváltást: kiemelten fontos szakpolitika a növekedést gátló szűk keresztmetszetek kezelése szempontjából
 - Az Európai Bizottság kiadta *egységes piaci intézkedéscsomagját (single market act)*, amely új lendületet adott a még szorosabb piaci integrációnak
 - *Mit jelent ez a KKV-k számára?* A tőkéhez jutás megkönnyítése, a közbeszerzésekhez való hozzáférés költségeinek csökkentése, pénzügyi és számviteli beszámolási követelmények enyhítése, határon átnyúló tevékenységet folytató vállalkozások közös adóalapjának bevezetése, „társadalomtudatos” vállalkozások fejlesztése, hosszabb távú befektetések ösztönzése, etikus befektetések elősegítése, európai szabadalmi rendszer létrehozása, e-kereskedelem fejlesztése ...

- **Új intézkedéscsomagok adtak lendületet az ipar- és vállalkozáspolitikának az elmúlt évtizedben (folyt.)**
 - Az Európai Bizottság által kezdeményezett „*Gondolkozz előbb kicsiben!*” európai *kisvállalkozói intézkedéscsomag (small business act)* megújítása
 - *Cél:* az európai társadalom ösztönzése arra, hogy vonzó lehetőségként tekintsenek saját vállalkozás elindítására (ún. önfoglalkoztatás)
 - Ehhez *KKV-barát környezet biztosítása szükséges:* olyan környezet, amelyben elismerést nyer a vállalkozói készség, a kockázatvállalási hajlandóság, és amit a politikának, a közigazgatásnak és a médiának is támogatnia kell
 - *Vállalkozási és Innovációs Program* indítása kibővült költségkerettel
 - *Lényege:* a költségvetés 20%-át ökoinnovációs projektekre (azaz környezeti innovációra) kell fordítani, illetve segíteni kell a KKV-k finanszírozási forrásokhoz való hozzájutását megalakulásukkor (*start-up* cégek) és életgörbéjük növekedési fázisában (+ gazdasági, jogi tanácsadás)

- **A közös kutatási és technológiafejlesztési tevékenység már az integráció kezdeti éveitől folyamatosan létezett**
 - Az *ESZAK* és az *Euratom* szerződések tartalmaztak kutatásra és technológiai fejlesztésre vonatkozó rendelkezéseket, de a valódi közös kutatások és az eredmények még nem voltak jelentősek
 - Az 1980-as évekre *a technológiai különbségek előnytelenül módosultak* az USA-val és Japánnal szemben → egyértelművé vált, hogy ezen a területen is jóval erőteljesebb együttműködésre van szükség
 - Az EEO intézményesített gyakorlata szerint a K+F politika a *többéves keretprogramok révén valósul meg*
 - Ebben meghatározzák az *adott időszakban elérendő tudományos és technikai célokat*, és ezek eléréséhez *pénzügyi forrásokat* biztosítanak
 - Az első keretprogramban (1984-től) a támogatások a biotechnológiára, a távközlésre és az ipari technológiára összpontosultak

- **A kutatási politikát a lisszaboni stratégia, majd az Európa 2020 stratégia célkitűzései hatják át**
 - 2000: az EU elkezdte az egységes *Európai Kutatási Térség* kiépítését
 - Az EKT-n belül a kutatók, a tudományos ismeretek és a technológiai fejlesztések szabadon mozoghatnak
 - 2007: az EU hetedik kutatási és technológiafejlesztési keretprogramja keretében létrejön az *Európai Kutatási Tanács*
 - Küldetése, hogy támogassa a felderítő kutatást az összes tudományterületen
 - 2008: létrejön az *Európai Innovációs és Technológiai Intézet* (EIT)
 - A budapesti székhelyű intézet létrehozása az EU első kezdeményezése annak érdekében, hogy az ún. *tudásháromszöget* alkotó három tevékenységi területet – *a felsőoktatás, a kutatás és a vállalatok világát* – *tudományos és innovációs társulások támogatása révén egybefogja*

- **A kutatási politikát a lisszaboni stratégia, majd az Európa 2020 stratégia célkitűzései hatják át (folyt.)**
 - 2010: az EU az *Innovatív Unió elnevezésű kezdeményezésében* több mint 30 cselekvési pontot fogalmaz meg azzal a céllal, hogy javítsa a kutatás és az innováció finanszírozási lehetőségeit és feltételeit Európában
 - 2014: az EU *Horizon 2020 néven elindítja eddigi legnagyobb kutatási és innovációs keretprogramját*
 - Az Innovatív Unió megvalósításában fontos szerepet játszó pénzügyi eszköz *költségvetése megközelíti a 80 milliárd eurót*
 - Olyan projekteket támogat, amelyek *a polgárok részvételével határozzák meg az ő mindennapi életükre hatást gyakorló kutatás jellegét* → ennek lényege, hogy a tudományos kiválóság társadalmi tudatossággal és felelősségtudattal párosuljon → ezzel megvalósul a *tényleges együttműködés a társadalom és a tudományos világ között*

- **A Horizon 2020 folytatása végig napirenden volt**

- 2018: a 2021-2027 közötti időszakra, az Európai Bizottság javaslatot tesz egy *100 milliárd euróra* rúgó új *Horizon Europe* költségvetésre
- 2019: megállapodás születik az EU jövőbeli kutatási programjának fő célkitűzéseiről
- 2021: a társjogalkotó intézmények elfogadják *a 95,5 milliárd euró összértékű hétéves uniós kutatási programra vonatkozó álláspontot*, valamint megalakítják az *Európai Metrológiai Partnerséget* és a *EuroHPC Partnerséget* (nagy teljesítményű számítástechnikára irányuló partnerség)
 - EMP: célja a mérések tudományos vizsgálatának fokozása a társadalmi és gazdasági tevékenységekben (pl. pénzügyi szabályoknak való megfelelés, időbélyegző, fogyasztók védelmével összefüggő szempontok)
 - Később további kilenc intézményesített európai partnerség létrehozására kerül sor (pl. Körforgásos és Bioalapú Európai Gazdaság, Tiszta Légi Közlekedés, Innovatív Egészségügy, Kulcsfontosságú Digitális Technológiák)

- **A Horizon Europe szerkezete, pillérei**

- *1. pillér – Kiváló tudomány*

- Az *Európai Kutatási Tanács* támogatja a határon átnyúló kutatási projekteket, a *Marie Skłodowska-Curie Akciók* ösztöndíjakat finanszíroznak tapasztalt kutatók számára, kutatói csereprogramokat és a fiatal kutatók karrierépítését segítik, továbbá a világszínvonalú *kutatási infrastruktúrákba* fektet be.

- *2. pillér – Globális kihívások és európai ipari versenyképesség*

- Támogatja a társadalmi kihívásokkal kapcsolatos kutatást (pl. klímaváltozás, rákkutatás, talajegészség), és a *klasztereken* keresztül erősíti a technológiai és ipari kapacitásokat. A *Közös Kutatóközpont* tudományos elemzésekkel és technikai támogatással segíti az európai uniós és a nemzeti döntéshozókat.

- *3. pillér – Innovatív Európa*

- Az *Európai Innovációs Tanács* javítja Európa helyzetét a piacteremtő innovációk támogatásában. Az európai innovációs környezet fejlődését segíti az *európai innovációs ökoszisztémák fejlesztése* és az *EIT*.